

Møte tirsdag den 2. februar 2010 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 41):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av varamedlem til Kringkastingsrådet (Innst. 128 S (2009–2010))
2. Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til utenriksministeren:

«Nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Et av nordområdestrategiens siktemål har vært å øke den internasjonale oppmerksomheten om nordområdene. De siste to årene har stadig flere aktører, deriblant USA, Russland, EU, Danmark og Island, debattert nordområdene og utformet egne nordområde-/arktistategier.

Hvordan vurderer utenriksministeren disse strategiene målt opp mot norske interesser og målsettinger for bruk og beskyttelse av Arktis, og hva er utenriksministerens svar på oppfordringer om å få en klarere forståelse av hva nordområdebegrepet omfatter?»
3. Interpellasjon fra representanten Bjørn Lødemel til olje- og energiministeren:

«Ein god infrastruktur for overføring av elektrisitet er avgjerande for utviklinga av fornybar energiproduksjon, forsyningstryggleik og ein fornuftig bruk av energiressursane. Eit nytt 3. generasjons hovudnett for overføring av kraft i sjøkabel langs kysten, eit såkalla «supernet», vil kunne vere viktig i så måte. Eit slikt nett vil også vere viktig i forhold til utanlandssambandet til Storbritannia og til kontinentet og eventuell elektrifisering av installasjonar på sokkelen. Eit slikt nett kan også redusere behova for store kraftlinjer på land. Utbygging av eit slikt nett kan krevje ein annan teknologi enn det vi har for kraftoverføring på land.

Vil Regjeringa ta initiativ til slik utgreiing av eit «supernet» for framføring av elektrisk kraft i sjøkabel langs kysten og til Europa?»
4. Interpellasjon fra representanten Sonja Irene Sjøli til helse- og omsorgsministeren:

«Stortinget behandlet i mai 2009 St.meld. nr. 12 En gledelig begivenhet. Hovedkonklusjon var at tilbudet for gravide, fødende og barselkvinner skulle styrkes betydelig. Et enstemmig storting mente det er uakseptabelt at fødetilbudet blir svekket av økonomiske årsaker, og ba helse- og omsorgsministeren stille krav til de regionale helseforetakene om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte omstillinger som fører til et dårligere fødetilbud. Videre ba Stortinget Regjeringen om å utarbeide nasjonale retningslinjer som sikrer at kvinner i aktiv fødsel har en kvalifisert fødselshjelper tilstede, dersom hun ønsker det, for å ivareta kvinnens trygghet og redusere farene for komplikasjoner.

Hva har statsråden foretatt seg for å følge opp Stortingets enstemmige vedtak?»
5. Interpellasjon fra representanten Laila Dāvøy til helse- og omsorgsministeren:

«Mange mennesker som har ME, kronisk utmattel-

sessyndrom, får ikke den hjelpen de trenger, hverken fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten eller i spesialisthelsetjenesten. Utfordringen for denne gruppen pasienter er at de dårligste ikke tåler å forflytte seg eller å forholde seg til andre mennesker. Dette gjør det svært utfordrende å behandle dem. Mange trenger å få behandlingen der de bor. Det har vært iverksatt noen tiltak rettet mot denne pasientgruppen de siste årene. Dessverre er likevel tilbakemeldingene fra pårørende til disse pasientene at situasjonen er vanskelig. Satsing på ambulante team med spesiell kompetanse på ME som kan nå pasienter i hele landet, er ett av flere tiltak som bør vurderes.

Vil statsråden lage en handlingsplan med tiltak for å sikre mennesker med ME et forsvarlig helse- og omsorgstilbud?»

6. Referat

*Minnetaler over tidligere stortingsrepresentanter
Mons Espelid og Lulla Einrid Fossland.*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

De tidligere stortingsrepresentantene Mons Espelid og Lulla Einrid Fossland er avgått ved døden.

Tidligere stortingsrepresentant *Mons Espelid* er død, nær 83 år gammel. Han representerte Hordaland og Venstre i perioden 1981–1985.

Mons Espelid var født 22. april 1926 på Askøy, og det var her han hadde sin base. Det var her han startet sin yrkeskarriere som skoletannlege etter endt utdanning ved Norges Tannlegehøyskole i 1951. Han virket senere en periode som distriktstannlege i Sverige og som skoletannlege på Østlandet før han vendte tilbake til Askøy. Her etablerte han sin egen privatpraksis, som han drev helt fram til 1986. Fra 1963 og helt fram til 1993 var han også tilknyttet Det odontologiske fakultet i Bergen, hvor han underviste tannlegestudenter. En hel generasjon tannleger husker ham i dag som en rolig og lun lærer med stor integritet og faglig grundighet.

Mons Espelid startet sin politiske karriere i lokalpolitikken. I 1975, som var starten på hans periode som fast møtende kommunestyrerepresentant, ble han valgt til ordfører. Han satt som ordfører i to perioder og som varaordfører i én.

Mons Espelid nedla en betydelig innsats i kommunale og offentlige utvalg og påtok seg en rekke frivillige til-litsverv. Han var bl.a. formann i Etterutdanningsrådet ved Det odontologiske fakultet på Universitetet i Bergen, og han var formann i bygningsrådet og i generalplannemnda i Askøy kommune. Han satt både i fagnemnda og i representantskapet i Den norske tannlegeforening. Utover dette satt han i representantskapet for diverse større bedrifter i Hordaland.

Espelid nedla også en stor innsats i Venstres partiorganisasjon, både lokalt og sentralt, bl.a. som medlem i landsstyret og som nestleder i partiet.

Mons Espelid var i sin periode på Stortinget medlem av finanskomiteen. Han var imidlertid en allsidig politiker, og med sin brede politiske innsikt kunne han delta i de

fleste politiske debatter. Han hadde et sterkt sosialt engasjement og var spesielt opptatt av helsepolitikk, forsvarspolitikk og nedrustning. Familiepolitikk, skolepolitikk og oppvekstvilkår for barn og unge var også temaer han tok opp ofte. Eldreomsorgen lå også hans hjerte nær. Han brukte også mye av sin tid på Stortinget på miljøpolitikk og naturvern. Som friluftsmann var han selv en ivrig bruker av naturen. Han brukte alltid en del av ferien på fjellet og nedla selv et betydelig arbeid i Naturvernforbundet.

Mons Espelid hadde stor arbeidskapasitet, og han satte seg alltid grundig inn i saksfeltene.

Han var svært opptatt av språk, og han var aktiv i styret i Løvebakken Mållag. Han ville at språket han brukte på Stortingets talerstol, skulle forstås av alle. Han la mye arbeid i å velge riktige ord og formuleringer som gjorde at budskapet hans nådde fram til alle. For dette mottok han en pris fra Norsk Målungdom.

Mons Espelid var også delegat til FNs generalforsamling.

Tidligere stortingsrepresentant *Lulla Einrid Fossland* døde 3. desember 2009.

Fossland var opprinnelig fra Troms, men ble senere finnmarking. Hun representerte imidlertid Rogaland og Arbeiderpartiet på Stortinget.

Lulla Einrid Fossland og ektefellen, som var tollbetjent, flyttet til mange forskjellige steder i landet. Da de bosatte seg i Kopervik, begynte Fossland å engasjere seg i det politiske og faglige arbeidet. I det sivile var hun ekspeditrise og syerske. Fossland ble tillitsmann ved Samvirkelaget, formann i Karmøy faglige samorganisasjon, formann i AOF, medlem av Karmøy kommunestyre og nominert til Stortinget fra Rogaland Arbeiderparti i 1969.

Lulla Einrid Fossland var vararepresentant i perioden 1969–1973, men møtte som fast representant fra 25. november 1969 etter at stortingsrepresentant Peder Nesheim døde.

Bortsett fra det ene året hun satt i sosialkomiteen, brukte hun mesteparten av tiden i den daværende protokollkomiteen.

I perioden 1973–1977 var Fossland 1. varamann fra Rogaland og møtte en del ganger som representant. Hun var stortingsrepresentant i 4 år og 100 dager.

Lulla Einrid Fossland bodde mange år på Karmøy, hvor hun etter stortingsperioden deltok aktivt i samfunnslivet, bl.a. som medlem av bedriftsforsamlingen ved A/S Norsk Jernverk og som medlem av styret i Norsk Medisinaldepot.

Hun var fortsatt et samfunnsengasjert menneske da hun på sine eldre dager flyttet tilbake til Sør-Varanger, der hun bodde til sin død.

Vi minnes Mons Espelid og Lulla Einrid Fossland med dyp respekt og takknemlighet og lyser fred over deres minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetaler.

Presidenten: Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representanten Bård *Hoksrud* om permisjon i tiden fra og med 2. februar til og med 4. februar for som

medlem av Stortingets OSSE-delegasjon å delta i parlamentarisk konferanse om fredsbygging i London og Belfast

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Åge *Starheim* fra og med 2. februar og inntil videre
- fra representanten Geir *Pollestad* om omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel, i tiden fra og med 2. februar til og med 5. februar

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Sogn og Fjordane fylke: Anne June *Iversen*

For Telemark fylke: Kåre *Fostervold*

For Rogaland fylke: Arne *Bergsvåg*

Presidenten: Anne June Iversen, Kåre Fostervold og Arne Bergsvåg er til stede og vil ta sete.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Solveig Horne vil framsette et representantforslag.

Solveig Horne (FrP) [10:09:13]: På vegne av stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Ib Thomsen og meg selv vil jeg fremme forslag om å gi familien full frihet til å dele fødselspermisjonen mellom mor og far.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:09:37]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av varamedlem til Kringkastingrådet (Innst. 128 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1607)

Sak nr. 2 [10:09:54]

Interpellasjon fra representanten Ivar Kristiansen til utenriksministeren:

«*Nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Et av nordområdestrategiens siktemål har vært å øke den internasjonale oppmerksomheten om nordområdene. De siste to årene har stadig flere aktører, deriblant USA, Russland, EU, Danmark og Island, debattert nordområdene og utformet egne nordområde-/arktisstrategier.*

Hvordan vurderer utenriksministeren disse strategiene målt opp mot norske interesser og målsettinger for bruk

og beskyttelse av Arktis, og hva er utenriksministerens svar på oppfordringer om å få en klarere forståelse av hva nordområdebegrepet omfatter?»

Ivar Kristiansen (H) [10:10:53]: Norges nordområde-diplomati har av enkelte forskere vært kritisert for å være uklar i kommunikasjonen med andre aktører. Eksempelvis har forsker Kristine Offerdal skrevet:

«Norges nordområdediplomati beskrives av amerikanerne som utydelig med hensyn til hva norske myndigheter ønsker å oppnå rent konkret.»

Andre har pekt på at det ikke alltid er i Norges interesse at det blir økt oppmerksomhet om nordområdene. Kanskje er det noe rett i begge utsagn.

Når jeg imidlertid fremmer denne interpellasjonen om nordområdepolitikk, gjøres det ut fra mitt og Høyres ønske om å se tilbake på hva som har skjedd siden Orheim-utvalget la frem sin NOU i 2003, samtidig som det naturlig nok er et behov for også å se fremover.

Uansett er det all grunn til å være fornøyd med at nordområdene de siste årene har hatt et kraftig økt politisk fokus. Av mange grunner har det vært nødvendig. Det er alltid enkelt å ha et kritisk blikk bakover på hva som har skjedd. I denne sammenheng vil nok mange med god grunn kunne hevde at Regjeringen og andre har spent buen for stramt – og oversolgt sitt politiske hovedsatsingsområde. Folk med normal politisk hukommelse vil også huske statsminister Stoltenbergs berømte nordområdetale på NHOs årskonferanse for ca. fem år siden, hvor mulighetene i nord flammende ble beskrevet. Man vil naturlig nok stille spørsmål i dag om det har blitt som beskrevet, om det har blitt som anvist og forventet.

Imidlertid er det Høyres oppfatning at tiden nå er inne til å definere nordområdepolitikken og satsingen tydeligere, fordi mange av oss som bor, ferdes og ikke minst skal satse sin fremtid i nord, har forventninger i et geografisk område som naturlig nok har behov for fremtidsstro. Den demografiske utviklingen i vårt eget land de siste år har med all tydelighet vist at det er behov for satsing, tydelighet og en offensiv nordområdepolitikk. Noen vil hevde at nordområdeprogrammene med tilhørende vyer har est ut, og at Norges sikkerhetspolitiske hovedutfordring samt Regjeringens viktigste satsingsområde de kommende år har et høyst ukjent innhold og befinner seg geografisk «på alle kanter». Jeg håper imidlertid at utenriksministeren i dag bidrar til både å konkretisere innhold og ambisjon og ikke minst antyde noen geografiske bredde- og lengdegrader som kan oppklare og være retningsgivende i denne sammenheng.

Norge har sterkt bidratt til å sette Arktis, Barentsregionen og Norskehavsregionen på den internasjonale agenda – kanskje på dette området har vi lyktes aller, aller best. Arktisk Råd, hvor utenriksministrene deltar, har etablert et robust samarbeid, og eksempelvis skal de fem kyststatene Danmark, Russland, Canada, USA og Norge igjen møtes neste måned i Ottawa for å utvikle dette samarbeidet, selv om dette er et samarbeid på utsiden av Arktisk Råd.

Vi har sett at enkelte av de arktiske nasjoner og nabo-land har utviklet sine egne strategier, på samme måte som

EU setter nordområdepolitikken på dagsordenen. Flere – og de samme – overskrifter går igjen i disse strategiene, og begrep som «miljø», «energi», «klima», «urfolk», «ressurskontroll», osv. går igjen. I denne sammenhengen er det verdt å merke seg at en del av disse strategiene på noen områder har interesser som kanskje ikke i samme grad går i samme retning som våre egne interesser. Også NATO, i arbeidet med sitt nye strategiske konsept, omtaler i høy grad nærområdebegrepet som viktig for å kunne vise alliansens farger, en linje som har Høyres solide støtte, hvor vi selvfølgelig ønsker et mer synlig NATO i nord.

Året 2010, altså i år, er i nordområdesammenheng et meget spennende år. Året er godt spekket med begivenheter som berører nordområdene, og de nasjonale grep og evnen til å ta beslutninger vil bli satt på prøve – det er nødvendig – samtidig som våre nabolands og øvrige arktiske nasjoners politiske beslutninger vil påvirke våre egne muligheter. I noen grad er Norge fraværende i internasjonale sammenhenger som utvikler nordområdepolitikk, og i andre sammenhenger har vi sterke muligheter til å ta grep. Dette gjelder særlig i energi- og industripolitisk sammenheng. Her er tidsvinduet åpent. Jeg tror hele nordområdedebatten hadde stått seg på å få tydelig frem hvilke ambisjoner Norge har innenfor olje, gass, fornybar energi, industriutvikling, infrastruktur, som vei, strømmnettutvikling, osv. I vår egen distrikts-, miljø-, kunnskaps- og urfolkpolitikk må vi jobbe aktivt videre og være klare og tydelige på dette området. Høyre har eksempelvis alltid, når mulighetene har vært til stede, brukt skatte- og avgifts-stimulanser som virkemiddel, og jeg kan i den sammenheng bare vise til opprettelsen av tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark.

Bli nordområdesatsingen «altomspennende», mister begrepet tydelighet, tyngde og mangel på fokus. Jeg har tro på en noe strammere agenda og strammere handlingsplan, samtidig som arbeidet nasjonalt gis en enda større regional forankring. Det bør ikke bli slik at nordområdeforskningen eksempelvis i større grad skal skje i sør enn i nord. Utviklingen har vist at på dette området bør større kapasitet kanaliseres i retning nord. Det vil bety større tilknytning til de oppgavene vi har og den satsingen vi alle ønsker å utvikle, og det tror jeg må være et hovedsiktemål. Videre må det daglige arbeidet, også i denne sammenhengen, vedvare. Arbeidet med å redusere grensehinderproblematikken, folk til folk-samarbeidet og den sentrale jobben med å sette nordområdespørsmål på den internasjonale agendaen, som vi alle sammen er enige om, må vedvare.

Begrepet «nordområdepolitikk» og ressurs spørsmål henger nøye sammen. Hittil har mulighetene stått i fokus. Kontroversene og den politiske strid om veivalg har ikke vært fremtredende i denne debatten, og slik er det med de fleste spørsmål som ikke er omfattet av noen stor politisk strid eller debatt, men det er alltid en risiko for at fokuset blir mindre tydelig. En region så rik på naturressurser bør ikke preges av befolkningsnedgang. I tillegg til at dette er den største fiskeregionen i Europa, og en region rik på mineraler, bør nordområdedebatten i større grad også preges av regionens muligheter til å bli Europas fremtidige store leverandør av energi. Jeg snakker her om olje og gass, men

regionen har i enda større grad fremover muligheter for leveranser til vårt viktigste og nære marked av fornybar energi. Vi bør i større grad kle på oss en politisk ledertrøye i disse spørsmål, herunder også hva angår infrastruktur på energiområdet.

Området har i lang tid vært preget av stabilitet og fordragelighet over landegrensene. Samtidig som uløste ressursproblemer og grenser eksisterer, er faktisk stabilitet et nøkkelord. Europas energietterspørsel, ressursituasjonen i området, og ikke minst Russlands og våre egne valg av løsninger for energiutviklingen fremover, vil gi enorme muligheter og ikke minst ha innvirkning på utviklingsprosessen hvis de rette grep tas. Det skal tas krevende og viktige beslutninger på dette området i år, både nasjonalt og internasjonalt, som berører og vil influere sterkt på nordområdepolitikken. Det vil etter alt å dømme bli tatt en strategisk beslutning om eksempelvis utbygging av det kjente Sjtokman-feltet på russisk side i Barentshavet, verdens største gassfelt. Beslutninger om eventuell igangsettelse eller alternativt utsettelse, og ikke minst valg av transportløsninger, vil være beslutninger som kommer til å berøre fremtiden for hele den nordlige region.

Vi vil også få på bordet forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet, som skal behandles i Stortinget i år. Her forventer Høyre at det blir tatt en beslutning om konsekvensanalyse når forvaltningsplanen er ferdig behandlet i Stortinget. Vi vil se at NATO kommer til å beslutte sitt nye strategiske politiske konsept, og vi vil stadig vekk se en forhåpentligvis nær og god dialog med Russland. Jeg er kjent med at utenriksministeren allerede i morgen skal møte sin kollega i Moskva.

Nordområdedebatten flyter nok på noen områder på oversiden av den jevne nordboer. Alle med aksjer i politikktutformingen på dette området bør søke etter et mer folkelig engasjement. Det er en felles utfordring.

Til slutt: Hvordan vurderer utenriksminister Gahr Støre de Arktis-strategier som ulike aktører – naboland og andre – så langt har presentert? I hvilken grad harmoniserer disse med de norske visjonene? Utenriksminister Gahr Støre har valgt å kalle nordområdepolitikken for et generasjonsprosjekt, men hvordan ønsker han at situasjonen i nord skal være for den kommende generasjon?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:21:16]: Jeg vil takke representanten Kristiansen for å ta opp spørsmål som berører viktige utenrikspolitiske utviklingstrekk i våre nordområder, et geografisk område som representanten tør være godt kjent med.

Vi nyter godt av en bred enighet om hovedtrekkene i den norske strategien. Meldingen om nordområdene fra min forgjenger Jan Petersen fikk bred tilslutning. Det taktiske Stoltenberg-regjeringen gjennomførte ved å definere nordområdene som Norges strategiske satsingsområde, med strategier, handlingsplaner og bevilgninger, har også hatt bred støtte.

Det står klart for oss at et nordområdeperspektiv også må omfatte våre deler av det arktiske. Dette tror jeg er en ny erkjennelse. Vi må derfor interessere oss for håndteringen av hele Arktis – en region som nå får økende stra-

tegisk oppmerksomhet. Et Arktis med åpnere farvann og transportleder som følge av smeltende is ligger der som et bindeledd mellom kontinenter, en region kartlagt og delvis innenfor kyststaters jurisdiksjon, med potensielt store ressurser, men også miljømessig sårbart og fortsatt utilgjengelig, grunnet barske forhold, polarnatt, is og store avstander.

Først om forståelsen av nordområdebegrepet. Det er helt riktig at i vår nordområdesatsing er ikke «nordområdene» presist definert med geografiske koordinater, og heller ikke avgrenset til kun norske områder. På en måte kan vi kanskje si at «nordområdene» er et politisk begrep, en politisk definisjon: Det nordligste av Europa innbefattet det nordlige av Norge, store havområder, men også på land, der menneskene lever sine liv.

Norge har viktige interesser knyttet til utviklingen i hele dette området og i hele Arktis. Vår satsing i nord må ses i en geopolitisk sammenheng, og derfor kan gjerne begrepene «nordområdene» og «Arktis» delvis være overlappende. Men fra et norsk perspektiv vil nok «nordområdene» som oftest benyttes om de nordligste landsdeler og nærområder i nord, dvs. Nordvest-Russland og fylkene i Barentsregionen, mens det er mer vanlig å bruke begrepet «Arktis» når det gjelder polare forhold, inkludert i og rundt Polhavet. Men som sagt, en klar grense tror jeg ikke er påkrevet. Strategisk utgjør alt dette nemlig en bredere, felles ramme. Selv om Regjeringens nordområdesatsing i første rekke har fokus på våre landsdeler i nord og samarbeidet med Russland, er flere av strategiens hovedprioriteringer viktige også i vår Arktis-politikk og i berøring med en lang rekke land.

Vår utenrikspolitikk i nordområdene og Arktis omfatter minst fem dimensjoner:

- For det første: Vi skal utøve myndighet i nord på en troverdig, konsekvent og forutsigbar måte.
- For det andre: Vi skal være helt i front internasjonalt når det gjelder utvikling av kunnskap om, for og i nordområdene.
- For det tredje: Vi skal være den fremste forvalter av miljø og naturressurser i nordområdene. Vi skal ha en aktiv verdiskapingspolitikk, slik det bl.a. er nedfelt i rapporten Nye byggesteiner i nord, fremlagt av statsministeren i mars i fjor.
- For det fjerde: Vi skal fortsette å fremme fred og stabilitet i nordområdene, og vi skal arbeide for økt godt samarbeid med relevante aktører i Arktis, både bilateralt og multilateralt – i Arktisk Råd, Barentssamarbeidet, i nordisk sammenheng og i andre fora.
- For det femte: Vi skal støtte opp om folkeretten og særlig FNs havrettskonvensjon, som det grunnleggende rettslige rammeverk for Polhavet og andre områder i Arktis.

Om sistnevnte punkt vil jeg legge til følgende: Norge tok allerede i 2007 initiativ til å samle kyststatene i Polhavet – Norge, Danmark/Grønland, USA, Canada og Russland – til et møte i Oslo for å drøfte det folkerettslige rammeverket for Polhavet. Det ble fulgt opp på ministernivå på Grønland i mai 2008. Erklæringen fra dette møtet løf-

ter fram de prinsipper som disse kyststater vil følge for å møte utfordringene i Polhavet, erklæringens hovedbudskap er en klar referanse til det omfattende rettslige rammeverk, inkludert FNs havrettskonvensjon, som også gjelder i disse havområdene. Det er viktig å være klar over – noe jeg har understreket ofte både i Norge og internasjonalt – at Polhavet, tross en tidvis mytisk aura, ikke er et slags rettsomt område. Det er et hav, som alle andre hav.

Vår hovedoppgave er derfor politikkutforming og regelverksutvikling som fullt ut utnytter de eksisterende folkerettslige rammeverk – nettopp for å møte mulighetene og utfordringene i det fremtidige, isfrie Polhavet. Det er verken nødvendig eller ønskelig å utvikle nye folkerettslige rammeverk, for Havrettskonvensjonen gir oss rettigheter, men også plikter. Disse er bl.a. knyttet til kravet om forsvarlig ressursforvaltning i havområder som er underlagt norsk jurisdiksjon.

Som interpellanten har gjort rede for, venter vi økt aktivitet i Arktis i årene som kommer. I sum vil dette kreve økt norsk nærvær, i form av utvidet oppsyn, styrket søke- og redningstjeneste og bedre maritime overvåkningssystemer. Derfor styrker Regjeringen Norges operative kapasitet ved bl.a. nye fregatter – ikke som svar på en militær trussel, men som utøvelse av myndighet i nord på en troverdig, konsekvent og forutsigbar måte.

Arktis og nordområdene er preget av et velutviklet samarbeid, både bilateralt – bl.a. nå med våre nordområdedialoger – og multilateralt. Arktisk Råd er det sentrale internasjonale samarbeidsorgan for drøfting av spørsmål knyttet til Arktis, slik Ivar Kristiansen viste til. Regjeringen er opptatt av å fortsette arbeidet, slik at Arktisk Råds internasjonale posisjon som premissleverandør i spørsmål vedrørende Arktis kan styrkes ytterligere fremover. Arktisk Råd spiller allerede i dag en sentral rolle for politiske drøftinger og for initiativ som leder fram til bindende vedtak i internasjonale organisasjoner som f.eks. IMO. Det er et godt samarbeid mellom de fem kyststatene rundt Polhavet, og også i andre fora, som Barentsrådet. I våre nærområder står det omfattende samarbeidet med Russland sentralt, og – som representanten sier – i morgen vil jeg føre samtaler om dette i Moskva.

Klare kjøregler, sikker navigering, forutsigbarhet og godt, tett samarbeid er viktig for å unngå eller dempe mulige sikkerhetspolitiske spenninger som følger av økt aktivitet og større tilgjengelighet i Arktis. Det er dessuten viktig med høy bevissthet og god kunnskap om utviklingstrekk i Arktis i en bredere krets. Dette er bakgrunnen for at jeg bruker og oppsøker anledninger til å orientere våre allierte, partnere og andre interesserte om brede og smale utviklingstrekk. Det gjelder hele det strategiske bildet, bl.a. overfor NATO, der vi ønsker å bevisstgjøre og informere våre allierte i forhold til utviklingen i nord, og dermed bidra til en fortsatt nøktern forståelse av situasjonen i alliansen.

Interpellanten tar opp ulike sider knyttet til økt internasjonal oppmerksomhet og andre lands strategier. Generelt sett vil jeg si at det er positivt at andre aktører i internasjonal politikk – stater og organisasjoner – er godt kjent med Norges interesser, vår politikk og våre strate-

gier. Tilsvarende er det positivt at også andre land gir uttrykk for sin tenkning og sine ambisjoner. Derfor ønsker vi velkommen det faktum at andre land presenterer sine strategier. I hovedtrekk kan vi merke oss to kjennetegn ved de strategiene som legges fram: De gjenspeiler de enkelte staters egen posisjon – f.eks. har Canada fokus på forhold rundt Nordvestpassasjen – men for øvrig ser vi fremveksten av betydelig felles politisk og rettslig tankegodt, bl.a. en understreking av den internasjonale havrettens sentrale stilling.

Vi har de siste årene utøvd et aktivt norsk diplomati for å komme i dialog med andre land når de utarbeider sine strategier. Jeg mener vi har kommet et godt stykke på vei. Vi har vært tidlig ute, og vi har hatt som mål å være tydelige, aktive og offensive. At interessen for nordområdene er økende, er ikke truende eller negativt, ei heller nødvendigvis konfliktskapende. Men vi skal ha som mål at det ikke oppstår uklarhet om fundamentale spilleregler og premisser for samarbeidet. Om det skjer, kan det bli spenninger som følge av økt pågang, økt oppmerksomhet og kanskje økt konkurranse. Derfor er det i norsk interesse at også andre land har utviklet og gjennomtenkt sine strategier i Arktis. Dette er med på å skape en felles bevissthet, oppdatert kunnskap, større åpenhet, tydelighet og forutsigbarhet.

Det er altså noen tydelige, felles trekk i de strategiene som er lagt fram, og la meg nevne noen til slutt: Viktigst er at alle legger avgjørende vekt på internasjonalt samarbeid og betydningen av FNs havrettskonvensjon for styringen av Arktis. De peker videre på at vi ikke trenger noe nytt rettslig rammeverk for Arktis. Russland er i sin strategi tydelig på at havretten gjelder. Andre fellestrekk er at hensynet til bærekraftig forvaltning skal ha høy prioritet, og at man ved eventuell utvinning av olje og gass skal legge til grunn føre var-prinsippet. Strategiene legger videre vekt på behovet for utbygging av et godt system for søk og redning, et felles ønske om styrket satsing på klimaforskning, at Arktisk Råd skal være grunnpilaren, og at eventuelle tvister skal bileses på fredelig vis. Som vi ser, sammenfaller dette med de viktigste norske prioriteringer.

På den annen side skal jeg ikke legge skjul på at Norge har måttet arbeide aktivt for å korrigere misforståelser om Arktis, spesielt om folkerettslige forhold – som f.eks. at vi ikke kan tenke på samme måte om Arktis som vi tenker om Antarktis. Dette er ikke noe nytt, og siden uklarheter om disse forholdene jevnlig oppstår, vil dette arbeidet fortsatt bli prioritert. Vårt mål er å bidra til klarhet når det gjelder folkerett og ansvarsforhold i Arktis, og å bidra til full gjennomføring av havretten.

Det er, som nevnt, betydningsfullt at Arktisk Råd fremheves som det sentrale internasjonale samarbeidsorgan for drøfting av felles utfordringer i Arktis. Men medlemskapskretsen i Arktisk Råd er ganske smal, med kun åtte medlemmer og like mange faste observatører som er tildelt en ganske passiv rolle. Flere har søkt om status som fast observatør, inkludert Kina, Japan og Europakommisjonen. Dette er tunge politiske aktører.

For å sikre fortsatt relevans og tyngde og for å forebygge potensiell etablering av konkurrerende samarbeidska-

naler er det derfor norsk holdning at vi må gi observatørene en større rolle i Arktisk Råd. Ja, det må være et skille mellom medlem og observatør, men det bør være i norsk interesse at Arktisk Råd forblir det relevante forum – for flere enn de åtte medlemmene.

Jeg har brukt mesteparten av mitt innlegg til å fokusere på forhold i Arktis. Representanten Kristiansen reiser mange interessante perspektiver på selve nordområdesatsingen i alle dens deler. Jeg viser da til de strategidokumentene Regjeringen har lagt fram, særlig «Nye byggesteiner i nord», som trekker opp perspektivet for hva Regjeringen akter å gjøre gjennom et lengre tidsperspektiv. Jeg er åpen for å ta en debatt om det, også som en del av denne debatten.

Ivar Kristiansen (H) [10:31:38]: Jeg takker utenriksministeren for hans innlegg.

Det er lett å slutte seg til det aller meste av det som utenriksministeren kom inn på i sitt svar. Fortsatt vil det nok være min anmodning at man i sitt arbeid fremover, både departementet og alle interessepartnere rundt denne nordområdedebatten, tar sikte på å stramme inn forståelsen av selve forretningsideen om nordområdepolitikk, og at den ikke blir så altomfattende som noen oppfatter den til å være.

Jeg forventer ikke at utenriksministeren skal være i stand til å besvare alle utfordringene på ti minutter. Jeg registrerte at verdiskapingspolitikk ble understreket, selv om han ikke nevnte ordet energi med noen særlig tyngde i det hele tatt. Men la det ligge i denne sammenheng – det bør og vil bli en helt naturlig del av lokomotivet fremover når det gjelder utviklingen av dette området. Når vi eksempelvis også ser at virkningen av finanskrisen påvirker fremdriften i stor grad, vil jeg tro at det blir en del av debatten i morgen i Moskva mellom utenriksminister Støre og hans kollega. Når jeg ser at det russiske nasjonalproduktet har falt det siste året med nær 8 pst., betyr det at dette vil ha konsekvenser for utviklingen av tempoet i denne regionen.

La meg veldig kort få minne om vår egen hjemmehavne. De siste årene har vi sett at den demografiske utviklingen fortsatt er som før. De siste ti årene har vi eksempelvis hatt en befolkningsøkning i dette landet på 7,2 pst. Den nordlige landsdelen har en tilbakegang på 0,2 pst. Tallene ville vært enda verre hvis det ikke hadde vært for at man tar høyde for justeringer og for at vi har et betydelig innslag av asylanter og såkalte nye landsmenn.

La meg også få si at jeg slutter meg til de kommentarene som utenriksministeren har til andre lands strategier. Jeg har ett spørsmål som jeg anmoder utenriksministeren om å kommentere. Det gjelder EUs såkalte arktiske strategi, som diskuteres grundig, og EU har en debatt gående om man skal få på plass en såkalt arktisk traktat. Jeg stiller spørsmål til utenriksministeren om en slik traktat vil ha kryssende interesser, altså andre interesser enn det som vil være de rene, nasjonale norske interessene for den såkalt definerte nordområdepolitikken.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:35:00]: Jeg merker meg at representanten Kristiansen advarer mot å snakke over hodet på folk i nord. Jeg har i grunnen aldri opplevd, når jeg har reist i nord, at denne debatten går over hodet på folk i nord. De er pådrivere for å få denne dagsordenen opp strategisk, politisk og konkret. Folk lever ikke på havet, de lever stort sett livet sitt på land. Derfor vil jeg si at de bekymringsfulle trekk i befolkningsutvikling og demografi som representanten riktig peker på, treffer hele bredden i politikken. Noe av det som gjorde størst inntrykk på meg da vi begynte å jobbe med nordområdene i 2005/2006, var betydningen av at vi klarte å snu kursen i kommuneøkonomien, at det var politisk vilje til å satse på en annen måte. For små kommuner i Finnmark var det avgjørende – mellom en veldig, veldig alvorlig utvikling og noe som så annerledes ut, med mer håp og perspektiver. Her er vi inne på rånerven i hele politikken, og slik skal det være.

Jeg er enig med representanten i at ikke noe politikkområde er tjent med å bli for altomfattende. Men når vi snakker om nordområdene og Arktis, er det så store geografiske områder at vi faktisk må ha noen store geografiske, strategiske perspektiver. Verdiskaping er sentralt, energi er helt sentralt. Jeg gjør det på denne måten og refererer til «Nye byggesteiner i nord», som er en grundig gjennomarbeidet rapport – om område etter område, og hvordan Regjeringen tar sikte på å arbeide. Her er verdiskaping og energi helt i sentrum.

Så til spørsmålet om EUs arktiske strategi. Den uroen vi hadde, gikk på at man tenkte å gjøre i Arktis som i Antarktis. Mange ledende, tenkende og fornuftige mennesker i EU har vært av den oppfatning at vi kunne bruke antarktistregimet i Arktis. Norge argumenterte da sterkt for at det er fundamentale forskjeller. Antarktistraktaten er helt unik – Antarktis er en stor landmasse midt i et hav, mens Arktis er et hav omkranset av kyststater. Fordi om det er is på toppen av havet, er det ikke noe mindre hav av den grunn – altså, havretten gjelder. Derfor må vi legge det til grunn. Så lenge det ligger i bunnen, er Norge opptatt av alle tiltak som kan bedre bærekraft, miljøbeskyttelse og fornuftig ressursutvikling i Arktis. Hvorvidt en traktat er et hendig virkemiddel, er jeg derimot mer i tvil om. Jeg ser ikke at det er et toneangivende tema i EU-kretser lenger. Det var det, langt på vei, i Europaparlamentet i tidligere faser, men det fikk ikke noen prominent plass i sluttbehandlingen i Europaparlamentet. I rådets egen strategi er den ideen – så vidt jeg har klart å lese meg til – blitt forlatt.

Så det jeg ser som utfordringen, er at vi har rammeverket på plass, og så må vi ha politikk og regelverksutvikling på toppen. Det må skje i IMO, det må skje i regionale organer, det må skje i vår evne til å drive søk og redning, kystovervåking, definere regler, i Det Norske Veritas, i Norsk Polarinstittutt, som driver med kompetanseoverføring, i samarbeid med Russland om helse-, miljø- og sikkerhetsstandarder i Barentshavet – en lang, lang rekke slike tiltak. Men grunnlaget ligger på plass. Der har vi en traktat – det er Havrettstraktaten – og jeg tror ikke vi trenger en ny.

Helga Pedersen (A) [10:38:09]: Mulighetene og utfordringene i nord er mange, og de er svært forskjellige. Derfor må også nordområdepolitikken ha en bred tilnærming, ikke en smalere tilnærming, slik representanten Kristiansen tar til orde for.

Regjeringens nordområdesatsing har både en nasjonal og en internasjonal side, og de to tingene må nødvendigvis henge sammen. Vi lykkes bare med å ta vare på miljøet, få mer kunnskap om klimaendringene, bekjempe tjuvfiske og ta i bruk ressursene i nord dersom vi er aktive på den internasjonale arenaen for å søke samarbeid og for å teste vår rolle som en sentral forvalter i nord. Utenriksministeren fortjener anerkjennelse for at han alltid har med seg nordområdene i kofferten når han er ute og reiser i den store verden.

Samtidig har Regjeringens satsing en erkjennelse av at det hjelper lite med fornyelse av kystvaktflåten og førsteklasses kunnskap om isbjørn hvis vi ikke har en levende nordnorsk landsdel. Det å legge til rette for en positiv utvikling av kystsamfunn, byer og lokalsamfunn i nord er det sterkeste uttrykket for at vi mener alvor med vår tilstedeværelse i nord. Derfor er det både riktig og viktig at Regjeringens nordområdesatsing også inneholder mange tiltak som er rettet direkte mot landsdelen – som forskning, infrastruktur, slepebåtberedskap, marin bioprospektering og alle de andre tiltakene for næringsutvikling som er igangsatt eller varslet.

Det viktigste som har skjedd de fem siste årene, mener jeg, er at Nord-Norge har fått selv tilliten, framtidstroen og ambisjonene tilbake. Det er grunnleggende positivt at det nå fokuseres på utvikling og ikke på krisepakker. Når man reiser rundt i Nord-Norge, kan man se mange eksempler på at det nytter. Hammerfest var en fraflyttingsby for ti år siden, det er nå et lokalsamfunn som blomstrer. Kirkenes har hatt den samme positive utviklingen som et resultat av at det er en grenseby der man satser på samarbeid med Russland. Men også hvis man besøker fiskekakeproduzenten i Karlsøy kommune, ser man at man har fått optimismen tilbake, fordi man nå skal få en etterlengtet veiforbindelse. Tjuvfisket i Barentshavet, som var en alvorlig trussel mot økosystemet i Barentshavet for fem år siden, er nå så å si ikke et fenomen lenger.

Samtidig skal vi selvfølgelig ikke undervurdere de utfordringene som Arktis og den nordnorske landsdelen står foran i årene som kommer. Det er mange og svært forskjellige utfordringer som må tas tak i, og som vil kreve stayerevne over tid, enten vi snakker om klimaendringer, frafall i den videregående skole, det å få bergverksnæringen til å utvikle seg og leve side om side med tradisjonelle næringer, det å ta vare på samiske språk eller det å ta tak i befolkningsutviklingen langs kysten, for å nevne noen eksempler. Det er nok å ta tak i for politikere som vil – både på den internasjonale arenaen, her på Stortinget og i lokalpolitikken.

Så ønsker også jeg å gi representanten Kristiansen ros for at han har reist denne interpellasjonsdebatten i dag. Han er en aktiv nordområdedebattant, og i de debattene etterlyser han ofte ting fra regjeringspartiene. Men også etter den runden vi har hatt her, er det uklart for meg hva

Høyre vil som er annerledes enn det Regjeringen har iverksatt. Jeg vil be representanten Kristiansen klargjøre hvorvidt Høyre har en alternativ nordområdepolitikk til den Regjeringen fører, utover det som er opposisjonens privilegium, nemlig det å bestendig ha en million ekstra i ermet til alle gode formål.

Representanten Kristiansen nevnte selv befolkningsnedgangen i nord, og jeg vil derfor be ham redegjøre for hvordan han mener at høresidens hang til markedsrett og private løsninger innenfor skole og helse vil slå ut for tilbudene i en landsdel der det er lite folk og lite marked, og hvordan han mener at det å kutte flere milliarder i landbruksstøtten vil slå ut for landbruksnæringen i nord.

Med den oppslutningen som Høyre og Fremskrittspartiet har på meningsmålingene for tiden, er det også naturlig å spørre om Høyre stiller seg bak Fremskrittspartiets politikk overfor Nord-Norge, som i veldig stor grad handler om å redusere den nordnorske stemmen ved å redusere antallet nordnorske stortingsrepresentanter, legge ned Sametinget, legge ned fylkeskommunene og kvele lokaldemokratiet ved å kutte Nord-Norge-tilskuddet.

De resultatene vi ser i Nord-Norge, har ikke kommet av seg selv, og i motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet har jeg ingen tro på at markedet alene vil sikre verken tilstedeværelse eller det å ta i bruk de fantastiske mulighetene som finnes.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [10:43:45]: Det er flott med en debatt om nordområdene.

La meg starte med å gi honnør til representanten Kristiansen for at han setter det på dagsordenen. La meg også innledningsvis gi honnør til utenriksministeren fordi han har etablert begrepet «High North – low tension», noe jeg synes er positivt.

Men i en slik debatt synes i hvert fall jeg at noe av det viktigste å snakke om er de som bor i landsdelen, og deres engasjement og muligheter til å være med og utforme sin egen framtid. Man kan si mye rart om nordlendinger, men de er mye enklere å spille med enn å spille imot. Jeg tenker at når vi skal diskutere, er vi nødt til å ha med oss det faktumet.

Jeg tror at grunnen til at fraflyttingen ikke er større, er, for å bruke det begrepet, nettopp evnen til å «stå han av»: Selv når ting er på sitt vanskeligste, ser nordlendingene lyset i tunnelen – uansett hvor mørk den er, og hvor lang den er. Jeg tror det handler om evnen til å se og ta i bruk landsdelen, og det ønsker de å være med på. Og så lenge man involverer dem, vil de garantert stille opp og bidra etter aller beste evne.

Hvis man så flytter perspektivet litt og tenker på hva nordområdene er, mener i hvert fall jeg og Fremskrittspartiet at noe av det viktigste er den geopolitiske beliggenheten, fordi den er interessant, den er attraktiv, og den påvirker i stor, stor grad hvordan vi som nasjon har det – ikke minst i forhold til de ressursene som fins. Avveining mellom ressursutnyttelse og vern er også kjempeviktig i denne sammenhengen, og, som utenriksministeren og representanten Kristiansen var inne på, påvirker utviklingen av andre lands strategier til de grader også vår. Her

tror jeg at utenriksministeren og Utenriksdepartementet har valgt en fornuftig løsning ved å se hva andre land gjør og i stor grad prøve å påvirke ulike nasjonale strategier, slik at de blir mest mulig sammenfallende med våre. Det er klart at desto mer felles interesser, desto enklere er det å få gjennomslag for det som vi ønsker oss.

Men i dette ligger det andre elementer som er viktige. Ett av dem er utvilsomt suverenitetshevdelse. Hvis vi skal være, skal vi kalle det, en stormakt i nord sammen med andre store naboer, er vi nødt til å vise at vi mener noe med det. Da må vi på en måte ta landsdelen, havområdene og ressursene i bruk, og vi må vise at vi er villig til å stå oppreist og faktisk vise muskler hvis det trengs når det gjelder fiskerioppsyn og andre forhold som kan true suvereniteten vår.

Vi er medlem av NATO. Det betyr at Norge er yttergrensen for NATOs område, og i så måte utfordrer det oss militærfaglig også mot vår nabo i øst. Derfor mener i hvert fall jeg at det å ha en god dialog og et godt forhold til Russland utvilsomt vil være med på å styrke våre egne interesser.

Det er bra at det fins mange ulike fora, for jeg tror at den beste premissen for å opprettholde fred og fokus er samarbeid. Samarbeid gir som regel mye bedre løsninger enn det et direktiv gjør. I så måte er det bra å ha gode partnere. Og at vi har blikket festet mot det Danmark og Grønland gjør, det Canada gjør, det Russland og det USA gjør, er viktig for oss, fordi alle de er interessenter i det samme området.

Så jeg tror at mulighetene ligger der. Jeg oppfatter heller ikke at representanten Ivar Kristiansen er ekstremt uenig i Regjeringens politikk på dette området. Jeg oppfatter det mer slik at han ønsker en tydeliggjøring av hva vi faktisk mener med det. Så det å skape en uenighet om fokuset, synes jeg ikke tjener nordområdene, og da tjener det heller ikke debatten rundt det.

På en av mine rundreiser i Finnmark lærte jeg et begrep som jeg synes er flott. Jeg traff folk som pratet om Tjukk-Norge – altså fra Trøndelag og sørover, der Norge er på sitt bredeste. Det de sa til meg, var at problemet var at folk som bor i Tjukk-Norge, ser sørover når de ser muligheter. De er som regel EU-orientert, og markedene ligger i sør – men som en konsekvens av det vender de ryggen til oss, sa de. De hadde egentlig et godt poeng her med nettopp den påpekningen. Det er mulig at det sies på en banal måte, men det sies veldig lettfattelig, og derfor tror jeg at det er veldig bra at man av og til snur blikket, fester blikket nordover og ser på de mulighetene man har der, og faktisk fokuserer på dem.

Det er jo også sånn at når man skal gjennomføre egne planer og egne visjoner, må man ha budsjetter. Jeg skal ikke ta noen lang budsjettdebatt med forrige taler her om rammevilkår og økonomiske forutsetninger, men selv dagens regjering har vel også lyst til å gjøre mer enn den har gjort så langt. Man har budsjetter som ikke til enhver tid, etter mitt skjønn i hvert fall, har store nok rammer til å gjøre alt man ønsker seg. Vi kunne ha diskutert seilingsdøgn, og vi kunne ha diskutert andre ting. Jeg ønsker ikke å gå inn på et slikt detaljnivå, men det er noe med det at

når man har en visjon, må det være et samforhold mellom de visjonene man har, og evnen til å gjennomføre dem.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [10:49:01]: Representanten Ivar Kristiansen setter søkelys på en internasjonal utvikling som er av stor betydning for Norge. Den økte interessen for nordområdene er både en stor fordel og en utfordring for Norge og vår nordområdesatsing. Men det skaper fokus. Representanten Kristiansen vet sikkert om det økte engasjementet som Regjeringen og utenriksministeren har. I forrige uke var transportkomiteen i Paris. Det var også utenriksministeren, som snakket til parlamentet i Frankrike om norsk nordområdesatsing. Det er interessant.

Russlands strategi for Arktis legger, som den norske nordområdestrategien, vekt på forvaltning og utnyttning av naturressursene. Et overordnet mål i russernes strategi er å gjøre Arktis til Russlands viktigste strategiske base for naturressurser innen 2020. Strategien inneholder også en målsetting om fastsetting av grensene for landets kontinentalsokkel innen 2015. Samtidig har russerne, som Norge, forsvarspolitiske ambisjoner. Den russiske strategien innebærer en målsetting om å etablere økt militær kapasitet og tilstedeværelse i Arktis som kan hevde nasjonale interesser i de ulike militære og politiske situasjonene.

Hva dette betyr for Norge, er selvsagt avhengig av øvrig utvikling i området, i Russland og russisk operasjonalisering av egne målsettinger. Men det øker betydningen av at vi når våre målsettinger i langtidsplanen for Forsvaret og regjeringserklæringen om å utdype norsk tilstedeværelse – at kystvakten seiler, at marinens tilstedeværelse i nord økes som preventivt tiltak og tydeliggjør Norges interesseområde, og at vi i vår tilnærming til Russland bidrar til lavspenning og sikrer full gjennomføring av havretten. Å bidra til lavspenning er kanskje Norges viktigste misjon når vi skal opptre i spennet mellom de ulike lands målsettinger i Arktis.

Stormaktenes interesse for våre nærområder kan både øke spenningsnivået og dempe det. USAs interesse, sett i lys av et mer selvsikkert Russland, er i utgangspunktet udelt positiv for Norge og noe vi bør søke å stimulere. Dette har blitt mer tydelig med den nye administrasjonen i USA.

I arbeidet med NATOs nye strategiske konsept og gjennom nærområdeinitiativet har Regjeringen tatt viktige politiske grep på den internasjonale arenaen som ivaretar Norges syn på hva som trengs av sikkerhetspolitiske fellessatsinger i årene som kommer.

Regjeringens tilnærming til nordområdesatsingen har etter mitt syn vært helt riktig. Fokusering på nordområdene via alle relevante departement, økt satsing på verdiskaping på land, slik at det er muligheter for befolkningen i nord, og økt satsing på forskning – klimaforskning og miljøforskning – er helt riktig hvis vi skal sikre gode muligheter for fremtiden også i denne fantastisk fine landsdelen som vi har.

Vi tror at økt verdiskaping og god forvaltning av ressursene skal stå i fokus, men at det er gjennom en helhetlig satsing med både militær og sivil beredskap, en befolkning som bor i landsdelen, og økt verdiskaping på land

vi sikrer Norges posisjon i nord og stimulerer til positiv utvikling av en flott landsdel.

Frank Bakke Jensen (H) [10:52:54]: Utenriksministeren har tidligere bedt oss om å se nordområdesatsingen i et generasjonsperspektiv. For ordens skyld vil jeg få skyte inn at denne nordområdeinnbyggeren også har et generasjonsperspektiv på sitt engasjement for landsdelen. Jeg registrerer at enkelte i sørområdet omtaler seg selv som den nye vinen. Så pompøs skal jeg ikke være, men jeg vil gjerne gi beskjed om at i denne debatten deltar jeg.

Det er litt viktig at man klargjør at et generasjonsperspektiv ikke innebærer noe hvileeskjær i satsingen, og at man nå må konkretisere satsingen. Det forteller oss at det er på tide at vi begynner å bygge landsdelen.

Det er også blitt sagt at kunnskap skal være navet i satsingen. Da ber jeg om at man ser på kunnskap i forhold til den virkeligheten vi står overfor. Både landsdelen og nasjonen Norge trenger et kompetanseløft. For hele nasjonen vil dette innebære et løft i kunnskapen om nordområdene. Her passer Regjeringens litt tåkete geografiske avgrensing inn, for nordområdene kan oftest ses på som «noe der oppe», kan gjerne ses på som, som man har sagt, noe der ute i havet – eller, som statsråden nå sa, noe stort. For landsdelen betinger dette et ekstraordinært kompetanseløft som strekker seg fra tung satsing på grunnskole og videregående skole til et løft for å skape sunne forsknings- og utdanningsmiljøer i nær relasjon til et endret næringsliv i – vil jeg få presisere – landsdelen.

Befolkningen på Nordkalotten har gjennom flere tiår levd i fredelig sameksistens. Uavhengig av – eller på grunn av – den russiske revolusjon, annen verdenskrig eller den kalde krigen har befolkningen i Norge, Sverige, Finland og Russland utviklet og gjennomført utallige grenseoverskridende prosjekter. Disse folk til folk-aktivitetene utgjør mye av fundamentet i det gode forholdet Norge i dag kan peke på når vi ser til Russland.

Jeg vil be om at vi fortsetter på denne veien. Men det forutsetter, etter min mening, at vi er villige til å foreta to grep. De overordnede internasjonale satsingene må i stor grad fortsette slik som nå. Det er det ikke så stor uenighet om. Samtidig er det, etter min mening, viktig å konkretisere at på hjemmebane er det vår oppgave å bygge landsdelen. Denne byggeprosessen innebærer, som tidligere sagt, en ekstraordinær satsing på kunnskap. I tillegg er det viktig at vi løfter utbyggingen av infrastruktur, det være seg samferdsel, kommunikasjon osv.

Det tredje grepet blir å nyttiggjøre seg denne kompetansen og infrastrukturen ved å etablere arbeidsplasser og næringsliv som skaper en helhet også der nord. Det er viktig å presisere at kommunikasjon gjennom bredbånd faktisk kan gå begge veier. Det betinger ikke bestandig en sentralisering av tjenester.

Mitt budskap er at man skiller klart mellom det overordnede internasjonale budskapet og den nasjonale byggeprosessen vi trenger i nord. Jeg er grunnleggende enig med Helga Pedersen i at vi har den selvtiliten vi trenger. Vi må bare ha verktøy for å kunne bli så endringssterke

som vi trenger å være. Til dette trenger vi rammer som lar oss gjøre jobben.

I et energiperspektiv vil de endringene vi nå ser på russisk side, føre til at vi i hvert fall får en pause, og kanskje en litt lengre pause, i den russiske energibygingen i nord. Dette gir Norge mulighet til å ta plass i førersetet. Når det gjelder Sjtokman-utbyggingen, sier mange kloke hoder at vi har kommet litt på etterskudd. Nå har vi mulighet til å bygge landsdelen, bygge industri, bygge kompetansmiljøer og bygge ut energimiljøer, noe som igjen kan sette oss i førersetet med hensyn til utbygging i Barentshavet. Det tror jeg både Barentshavet, Norge og nordområdene vil være tjent med.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:57:09]: Først: Takk til Kristiansen, som fremmer denne viktige saken. Det er viktig å holde oss oppdatert på hvordan norske mål og interesser står i forhold til andre viktige aktørers arktiske strategier. Med kunnskap om andre aktørers mål og strategier kan vi også se hvor det er grunnlag for å bygge allianser – for å styrke felles mål og interesser og for å samle støtte til vårt syn der det er interessekonflikter.

Kristelig Folkeparti har et sterkt engasjement i nordområdepolitikken. Samtidig har vi arbeidet for enighet om hovedmålene når vi i denne salen har behandlet stortingsdokumentene og strategiene som er blitt lagt fram på dette området, først av Bondeviks andre regjering og senere av den sittende regjeringen.

Nordområdepolitikken må bygge på kunnskap. Derfor trenger vi systematisk forskning på klimaendring, på miljø og på bærekraftig bruk av de fornybare ressursene i nordområdene. Og vi må se til at annen virksomhet ikke gjør uopprettelig skade på det sårbare arktiske miljøet. Med økt grad av isfrie områder sommerstid vil skipstrafikken og annen virksomhet i disse nordlige strøkene bare vokse, og vi må se til at det gir positive og varige ringvirkninger for landbaserte økonomiske virksomheter. Samtidig må vi sikre kulturen og livsgrunnlaget til folk som hører til i disse områdene.

Vi må også ivareta norsk suverenitet. Det krever overvåking av havområder og evne til å håndtere ulykker og krisesituasjoner. Til sammen gir dette mange gode grunner til å styrke samarbeidet over grensene.

Begrepet «nordområdene» er ikke entydig. Tidligere har det vært tendenser til å fokusere på de nære områdene i nord, som f.eks. områdene omkring Svalbard og Barentsregionen, og på Norge og Russland. Men vi må ha et mer helhetlig arktisk perspektiv. Canada har enorme områder som strekker seg langt mot nord. Også USA, med delstaten Alaska, har grense mot Polhavet. Når vi tar med Danmark inklusiv Grønland, blir det i alt fem land som har kystlinje som grenser til Polhavet – Norge, Danmark inklusiv Grønland, Canada, USA og Russland. Når vi trekker en slik sirkel rundt nordområdene, får uttrykket «det sirkumpolære Arktis» mening. I den arktiske familien går det et skille mellom de fem kyststatene som grenser direkte til Polhavet, og andre stater som regner seg som interessenter. De fem medlemmene av den arktiske familien hadde et viktig møte i 2008, som statsråden nevnte i sitt

innlegg, med fokus på havretten og Arktis. Kyststatene har retter og plikter i samsvar med havretten, men islendingene, som også har sterke interesser i de nordlige områdene, er ikke udelt fornøyde med at disse fem kyststatene møtes uten at de får være med. Ser vi på alle de statene som medvirker til forskningsarbeid på Svalbard, er det tydelig at mange land – både stormakter og mindre stater – har interesse av å få del i kunnskapen og å vite om mulighetene i nordområdene, og med flere interesserte aktører får Arktisk Råd en viktig rolle.

Som det er pekt på i denne debatten, har en rekke land, deriblant USA, Russland, EU, Danmark og Island, i senere år utformet egne arktiske strategier. Det gjør det viktig for oss å bygge allianser og utvikle gode relasjoner til disse landene. Norge har lange og sterke tradisjoner i nord, og vi må ta vare både på våre ambisjoner og våre forpliktelser i de viktige nordområdene.

Tore Nordtun (A) [11:02:06]: Representanten Kristiansen reiser, som flere har sagt, en viktig debatt, og det er ingen ukjent debatt.

Hovedessensen i interpellantens spørsmål er å få en klarere forståelse av hva nordområdebegrepet omfatter. Der vil jeg innledningsvis si at kystområdet vårt er meget langt, det er vidstrakt, og det er et veldig solid og stort ansvar fra politisk side å forvalte disse store og viktige områdene.

En er selvfølgelig avhengig av å ha internasjonal rettsorden for å holde dette i sjakk og vedlikeholde det. Vi er også helt avhengig av internasjonalt samarbeid, spesielt gjennom FN. Å bidra til å utvikle det internasjonale retts-samfunnet er her viktig, og det er her vi har våre kjerneinteresser. Det er lagt avgjørende vekt på det internasjonale samarbeidet og betydningen av FNs havrettskonvensjon for styringen av Arktis. Vi påpeker videre at det ikke trengs noen ny rettslig rammeorden for Arktis. Det har også Havrettskommisjonen sagt, og det har også Russland tydelig sagt med sine strategier for hva som skal skje i nord.

Vi kan gå tilbake igjen til den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten. Den legger de store omfattende miljømessige rammebetingelsene som gjør at vi får en bærekraftig utvikling i dette området. Det er mange viktige ytre endringer siden Regjeringen første gang la fram sine hovedlinjer i nordområdepolitikken.

Men det er én ting som kanskje har kommet mer overraskende på oss enn noen av oss den gangen forutså, nemlig nedsmeltingen av polisen, det som skjer på dette området. De siste forskningsresultatene indikerer en raskere nedsmelting enn man tidligere har sett. Det er derfor viktig at vi har flere tanker i hodet samtidig, at vi kan bremse denne negative utviklingen, og at klimaarbeidet får minst like høy prioritet som det har hatt til nå.

Mange fokuserer på økt mulighet til å drive økonomisk aktivitet innen petroleum, fiskeri og skipsfart og at de nye isfrie områdene kan bli tilgjengelig for utnyttelse av nye fornybare og ikke-fornybare naturressurser. Dette igjen legger nye perspektiver og nye dimensjoner innenfor den framtidige tenkningen. Det er nettopp her Norge nå må finne balansen mellom det overordnede klimamålet og ivaretagelsen av de norske interessene i nord og ha det

i fokus. Kortere skipsruter kan nå åpnes til Asia og Amerika, og i løpet av noen tiår, kanskje enda tidligere, kan det bli økt press på økonomisk aktivitet i Arktis.

Jeg føler at den norske regjering, spesielt med utenriksministeren i spissen, har satt dette i fokus internasjonalt. Jeg har gleden av å være med i internasjonale fora, bl.a. innen NATO, der de viser til Norges forvaltning av disse områdene og til at Norge tar grep og er dynamisk, og det er en fornøyelse å være med på dette. Dette gjør at andre nasjoner våkner og ser at de har sine interesser. Men det er ikke konflikter her, vi skal legge opp til å ha et samarbeid.

Nordområdepolitikken krever at vi forstår hva som ligger fast, og hva som er i endring. Utfordringene, også når det gjelder sikkerhet, knyttes i økende grad til klima, miljø, energi, fiskerier og sjøtransport. Det er her det ligger, og det er her vi må være på banen, slik som jeg føler vi er i dag. Men som jeg sa innledningsvis, må vi ha flere tanker i hodet når vi snakker om nordområdepolitikken, ha en helhetlig strategi. Jeg ble litt forundret da Kristiansen i sin siste setning nevnte dette med helhetlig, og så jumpet gladelig over det at man må bygge opp en total infrastruktur i Nord-Norge, gjøre den mye bedre både på land og i sjø. Da nytter det ikke å komme med budsjettforslag om skattelettelse og reduksjon i infrastrukturtiltak – svak kommuneøkonomi, ned med forskningen, infrastrukturen osv. Dette er ingen helhetlig plan.

Karin S. Woldseth (FrP) [11:07:42]: Representanten Ivar Kristiansen tar opp et svært aktuelt tema, som det også i framtiden vil være et stort fokus på. Det er vel liten tvil om at særlig USA og Russland har en strategisk geopolitikk, som Norge er en viktig del av, men som det kan synes som om vi ikke tar like alvorlig. Hvis man også ser for seg at Polhavet åpner seg, vil både Kina og Japan bidra til at Norge må endre sin nordområdestrategi.

Hvor viktig er så Norge for våre omgivelser? Norge har råderett over store havområder som uten tvil har betydning for våre stormaktsomgivelser, havområder som er rike på både fisk og petroleum, noe som russerne setter inn i en maktpolitisk sammenheng. Havområdene våre kan sies å være et transportbånd for konflikter, og derfor er det svært viktig med en havrettsavtale.

Også det faktum at man kan forvente seg en økt trafikk i seilingsleden, kanskje også en ny seilingsled, gjør at det vil være behov for tilstedeværelse. Når Sjtokmanfeltet er klar for å produsere en eller annen gang i framtiden, vil det helt sikkert bli behov for økt beredskap. Havområdene våre og Arktis er sårbare miljøer, og beredskap og tilstedeværelse er nødvendig.

Vi bør fortsette den gode dialogen som utenriksministeren allerede er i gang med, og samarbeide med Russland, for vi har i stor grad sammenfallende interesser. Det kan derfor ikke være noen tvil om at vi må ha muligheten til å beskytte våre havområder i nord.

Hvis man ser globusen ovenfra, ser man hvor strategisk Norge egentlig er plassert, og hva vi har å beskytte. Derfor må vi ha kapasiteter som raskt kan komme til konfliktområder i nord, hvis det skulle bli nødvendig. Det har vært drøftet et nordisk forsvarssamarbeid i nord gjennom

Stoltenberg-rapporten, men dette må komme som et supplement når vi som nasjon ikke lenger har muligheten til å beskytte våre egne områder. NATO kan nok til en viss grad hjelpe oss der oppe, men da trenger vi nok litt bedre samhandling med NATO nasjonalt sett.

Nå kan det hende at utenriksministeren synes at jeg ser fanden på høylys dag, men det er heller ikke tvil om at Norges havområder i nord også er svært interessante områder for EU. Vi har allerede sett at enkelte fiskere i EU ikke bryr seg nevneverdig om hvem som har retten til hva. Vi kan altså ikke avskrive den territoriale konfliktmuligheten. Det er derfor interessant å høre hvilke planer utenriksministeren har, både når det gjelder den strategiske satsingen i nordområdene våre, noe han for så vidt svarer på i sitt hovedinnlegg, og også om han har tenkt på en mer geopolitisk strategi på lik linje med USA, Russland og EU. Områdene er viktige, og vi bør og skal være forberedt på at vi må kjempe om eierskapet til havområdene våre i nord i framtiden.

Presidenten: Presidenten må få lov til å bemerke at det nok er mer vanlig å si f.eks. «en viss mann ved høylys dag» eller eventuelt bruke begrepet «se spøkelser ved høylys dag», som vel egentlig er det mest vanlige begrepet. Vi får holde oss innenfor parlamentarisk ordbruk.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:11:44]: Dette har vært en spennende debatt. Jeg synes det er oppløftende at nordområdene i de siste årene har stått sterkere og sterkere i debatten – ikke bare her i Stortinget, men også i pressen, i organisasjoner, i bedrifter, i forskningsmiljøer og ikke minst blant innbyggere i vårt langstrakte land. Dette engasjerer de aller fleste.

Vi kan alle registrere stor utålmodighet etter å komme videre med å utvikle dette fantastiske området for å finne ut om hvordan de enorme ressursene her kan utnyttes på en forsvarlig måte. Jeg har heller ikke noe imot den utålmodigheten som Høyre og resten av opposisjonen fra tid til annen legger for dagen, men det hadde vært bedre dersom de hadde kommet med gode forslag og ikke bare gjentatt den gamle leksen om mye mer, mye raskere.

Jeg vil påstå at det ikke noen gang i historien har skjedd så mye for og med nordområdene som siden vi fikk på plass dagens stortingsflertall og regjeringen Stoltenberg startet sitt arbeid. Dette merker vi som bor i den nordlige landsdelen godt. Regjeringen har virkelig fått dette på dagsordenen, både nasjonalt og internasjonalt, siden den startet sitt arbeid i 2005.

Når vi ser hvilken plass debatten om nordområdene også har fått internasjonalt, forteller dette med all tydelighet om den interessen disse områdene omfattes av. Gjennom mitt arbeid i Nordisk Råd gjennom de to siste stortingsperiodene har jeg sett hvordan interessen for nordområdene har blitt stadig sterkere. Ikke minst har debatten blitt ytterligere forsterket etter at rapporten om nordisk samarbeid om utenriks- og sikkerhetspolitikk ble lagt fram av tidligere statsråd Thorvald Stoltenberg. Denne rapporten har utløst et engasjement for samarbeid

over grensene som jeg er sikker på vil gi resultater for nordområdene som helhet.

Sentralt i Stoltenberg-rapporten står det nordiske samarbeidet om arktiske spørsmål. Klimaendringene og ismeltingen i Arktis gir oss utfordringer, men også muligheter. Vi vet at dette gir oss nye muligheter for nye seilingsleder mellom øst og vest, noe som igjen kan gi grunnlag for ny og omfattende næringsutvikling i tillegg til de viktige stedbundne næringene vi har allerede.

Thorvald Stoltenberg sier i sin rapport at det arktiske området er en indikator for de globale klimaendringene, og at den pågående ismeltingen får store følger for aktiviteten i området, og at dette igjen innebærer at naturressursene blir lettere tilgjengelig med de følger dette kan få for dette sårbare havmiljøet. Dette er muligheter og utfordringer som kommer raskere enn noen av oss hadde forutsett for forholdsvis kort tid siden. Dette vil sette nye og store krav til havovervåking og beredskap, noe som også må innebære at vi må ta i bruk den mest avanserte teknologi som finnes, og dette må skje i en forholdsvis nær framtid. Her trengs det samarbeid over landegrensene og strategier for å kunne ta i bruk de mulighetene disse nye isfrie områdene gir, samtidig som miljøet og naturen i dette sårbare området blir ivaretatt på den aller beste måte, slik flere andre har vært inne på i dagens debatt.

Nordområdene er så utvilsomt mulighetens område.

Jeg mener at når Regjeringen for snart fem år siden sa at nordområdene er dens viktigste strategiske satsingsområde, forteller dette oss at vi har en regjering som er forutseende, og som i ettertid har visst å følge opp med viktige grep. Her har utenriksministeren spilt en meget viktig rolle, og jeg deler de prioriteringene han trekker opp.

Peter N. Myhre (FrP) [11:16:34]: Takk til representanten Ivar Kristiansen, som har reist denne viktige saken til debatt her i Stortinget.

Jeg merket meg at utenriksministeren viste til Svalbardtraktaten, til FN's havrettskonvensjon, til folkeretten generelt og til havområdene som er under norsk jurisdiksjon. Alt dette er veldig viktig. Det dreier seg om forvaltning av store havområder. Det dreier seg om avtaler internasjonalt. Men alt dette blir lite verdt hvis Norge ikke greier å opprettholde en beredskap og en tilstedeværelse i disse havområdene som det står respekt av. Vi snakker altså om havområder i størrelsesorden 2,5 millioner kvadratkilometer. For å illustrere: Hvis man legger sammen Frankrike og Tyskland og ganger med to, er det fremdeles litt igjen før størrelsen er lik de norske havområdene i nord.

Utenriks- og forsvarskomiteen var nylig på besøk hos Forsvarets operative hovedkommando på Reitan i Bodø, og vi fikk klar beskjed om at det slett ikke er verken budsjetter eller utdannet personell til å bemanne de fem fregattene som Norge skal ha i fremtiden. Det er sant å si budsjetter og utdannet mannskap til å ha kanskje en og en halv fregatt døgnkontinuerlig operativ, altså én fregatt hele tiden og én til i deler av døgnet. Det betyr at vi ikke har fått noen strategi fra Regjeringen når det gjelder hvordan fregattene skal være operative for å kunne representere den tilstedeværelsen i disse havområdene som er nødvendig

for at Norge skal kunne hevde sitt herredømme over det. Derfor savner jeg oppmerksomhet om dette fra Regjeringens side. Jeg savner interesse og entusiasme for å bygge opp til en militær tilstedeværelse fra norsk side som er tilstrekkelig til at Norge i fremtiden kan gjøre jobben sin i nordområdene.

Når det gjelder tilstedeværelse, kan vi også snakke om folketallsutviklingen, som er en svært viktig sak representanten Ivar Kristiansen har tatt opp. Det er nemlig ikke slik som enkelte tror, at vi som holder til her i det som representanten Ellingsen kaller for Tjukk-Norge, mener at det er bra at Nord-Norges folketall utvikler seg i negativ retning. Det er en stor ulempe for hele Norge at ikke folketallsutviklingen har vært mer positiv enn den har vært i Nord-Norge i den senere tid.

Representanten Helga Pedersen avlegger Fremskrittspartiet en visitt og sier at Fremskrittspartiet ikke greier å presentere noen strategi for å gjøre noe med dette annet enn å nedlegge Sametinget, redusere antall stortingsrepresentanter fra Nord-Norge og å nedlegge fylkestingene. Men det er altså ikke Sametinget og fylkestinget den nordnorske befolkningen lever av. De lever av et næringsliv som er konkurransedyktig, og som kan produsere varer og tjenester som kan selges i et åpent marked. Derfor er det viktig at Regjeringen presenterer en strategi for hvordan man kan gjøre det enklere å etablere næringsliv, modernisere det og videreutvikle det, slik at man kan utvikle Nord-Norge som en robust og økonomisk selvstendig region i fremtiden, så både næringsgrunnet og befolkningsutviklingen blir bedre enn i dag.

Tor-Arne Strøm (A) [11:21:18]: Det er en viktig debatt vi er vitne til i dag.

Som dere sikkert hører, kommer jeg fra et område i landet som har mange navn, Nord-Norge, Nordland eller som i denne debatten, nordområdene – kjært barn har mange navn.

Nordområdene, eller Nord-Norge om du vil, har i flere tiår slitt med å få den anerkjennelsen som jeg mener vi fortjener. Nord-Norge er mulighetens landsdel med en framtid uten like.

En stor del av landets verdiskaping foregår i nordområdene og kommer også i fremtiden til å foregå der. Vi har mye flott og lønnsom industri i nord. Vi har store fiskeriresurser som vi forvalter på en fremragende måte, både oppdrettsnæring og mer tradisjonell fiskerinæring. Vi har nordlys, vi har mørketid, og vi har lyse sommernetter. Vi har fjell som stuper ned i hav, vi har Nordkapp, vi har Lofoten, og vi har Helgeland, for å nevne noen av de flotte plassene. Vi har naturgitte forutsetninger som tiltrekker seg reiselystne folk fra hele verden. I tillegg til naturen har vi den unike nordnorske gjestfriheten. Det må være lov å skryte litt av det vi har i nord. Ja, jeg våger påstanden om at noe av det mest spennende innen reiseliv vil foregå i vår nordlige landsdel i årene som ligger foran oss. Det skal vi også være med og legge til rette for.

I tillegg til dette er vi i nord bare i startfasen når det kommer til høsting og framtidig verdiskaping knyttet til petroleumsforekomstene i nord. Ved behandlingen av for-

valtningsplanen for disse havområdene i 2006 ble et viktig rammeverk lagt for denne aktiviteten i årene som kommer – en plan som for øvrig skal rulleres og oppdateres nå i 2010. I tillegg skjer det spennende ting i forbindelse med arbeidet med en avklaring i forhold til russerne med tanke på de omstridte havområdene i Barentshavet. Jeg vil her benytte anledningen til å rose utenriksminister Jonas Gahr Støre når det gjelder det viktige avklaringsarbeidet i forhold til russerne. Vi kan tydelig spore en framgang i dette arbeidet, og det er utrolig viktig.

Vi kan ikke diskutere nordområdene uten å diskutere klimautfordringene. Få plasser, om noen, er klimaendringene tydeligere enn i disse områdene. Vi vet at en andel av medlemmene av det amerikanske senatet allerede har vært i disse områdene for selv å ta klimaendringene nærmere i øyesyn. Én ting er å lese rapporter og utredninger om det som skjer, noe helt annet er det å se det med egne øyne. Svalbard og andre egnede områder i våre nordområder er unike med tanke på selv å kunne se hva som skjer. Norge er i fremste rekke i verden når det gjelder bekjempelse av klimaendringene. Vi har en unik mulighet til å la verdens ledere ta ansvar for dette ved selv å se hva som skjer. Dette setter våre nordområder inn i et nytt strategisk perspektiv i det internasjonale arbeidet som verdens ledere skal jobbe med hver eneste dag i årene som ligger foran oss.

Vi har en del utfordringer sammenlignet med resten av landet. En av de største utfordringene i nordområdene ligger i den negative befolkningsutviklingen og befolkningens alderssammensetning. De siste 50 årene har befolkningen i landet som helhet økt med 1,3 millioner. Av dette har Nord-Norge eller nordområdene kun hatt en økning på 25 000. Geografisk er området halve Norge, men befolkningen utgjør bare 9,7 pst. Årsaken til dette er selvfølgelig sammensatt, men hovedårsaken er nok tilgangen på arbeidsplasser i området.

Nordområdenes næringsliv er i svært stor grad tuffet på naturressursene i området. Dette gjelder både fiskeri, energi, malm og mineraler og metallindustrien. Hovedstrategien i nordområdesatsingen må være å bidra til næringsutvikling og nye og spennende arbeidsplasser innenfor både privat og offentlig sektor – det å forstå at privat næringsliv er avhengig av en god offentlig sektor, og ikke minst at offentlig sektor er avhengig av et godt privat næringsliv som skaper verdier og gir skatteinngang til kommuner og fylkeskommuner. Jeg vil her nevne Hammerfest.

Man rekker ikke over alt i et innlegg, men jeg har forsøkt å peke på enkeltpunkter i tilknytning til den unike framtid våre nordområder står overfor. Jeg er optimist, både i forhold til fremtiden i nord og når det gjelder vår evne til å kunne løse klimautfordringene. Vi har en regjering som er offensiv på mange områder. Det gjør at jeg er full av framtidstro og optimisme, ikke bare når det gjelder den nordlige landsdelen, men når det gjelder hele nasjonen. Ja, vi skal nok stå han av!

Irene Lange Nordahl (Sp) [11:26:19]: Først vil jeg takke interpellanten for at han tar opp nordområdene som

tema her i Stortinget. Så vil jeg også takke utenriksministeren for et godt og utfyllende svar.

Fra Senterpartiets side er vi opptatt både av å jobbe aktivt for å hevde våre strategiske interesser i nord og av å tilrettelegge for en sterkere utvikling i Nord-Norge. Vi er derfor positiv til at nordområdesatsingen nå har et sterkere fokus på å bidra til næringsutvikling på land, og at dette understrekes i Soria Moria II.

Innledningsvis vil jeg gi honnør til Regjeringen for at den har hatt positiv framgang på en rekke områder og har lagt vekt på økt kontakt med våre naboland i nord, særlig med Russland. Denne kontakten er verdifull og et viktig grunnlag for videre utvikling i området.

Nordområdene er landets viktigste strategiske område. Dette kommer klart til uttrykk i forbindelse med langtidsmeldingen for Forsvaret, der denne regjeringen har vist stor vilje til å flytte viktige institusjoner i Forsvaret nordover. Jeg vil i denne sammenheng nevne etablering av Forsvarets fellesoperative hovedkvarter på Reitan utenfor Bodø, flytting av generalinspektøren for Hæren til Bardufoss, Bardufoss som hovedbase for helikopter og økt satsing på kystvakt og fregatter.

Jeg har merket meg at framtrede medlemmer i Høyre ikke er enig i denne flyttingen av viktige forsvarsinstitusjoner nordover. Særlig har jeg merket meg at Høyremedlemmer i valgkampen gikk aktivt ut i media og varslet omkamp om etableringen av FOHK på Reitan. Det kunne vært veldig interessant å få representanten Kristiansens syn på dette.

Senterpartiet er også opptatt av at når vi skal hevde våre rettigheter i områder i nord, er bosetting og utvikling på land i Nord-Norge helt avgjørende. Vi har lagt denne forståelsen til grunn når Regjeringen har tredoblet tempoet i veibyggingen i Nasjonal transportplan, som er tidenes veisatsing i nord. For næringsliv og bosetting i nord er vilje til satsing på infrastruktur av vesentlig betydning. Regjeringen følger nå opp denne satsingen med en storstilt satsing på stamveiene og har gitt fylkene mulighet til en stor satsing på opprusting av fylkesveiene og mulighet til realisering av en rekke tunge nyinvesteringsprosjekter innenfor samferdsel. I Troms ser vi fram til en utbedring av E6 gjennom Nord-Troms og en utbedring av E8 fra Tromsø til Finlands grense. I tillegg ser vi fram til realisering av Hålogalandsbrua, som vil føre til en langt tettere samhandling mellom byene Harstad og Narvik og mulighet for økt verdiskaping. En rekke fylkesveisatsinger vil utgjøre en stor forskjell for næringslivet i nord. Særlig gjelder dette fiskeindustrien, som er en bærebjelke langs kysten.

Regjeringen har også styrket fylkenes økonomi og mulighet til å være regional utviklingsaktør og gjort en målrettet innsats for å styrke kunnskapsmiljøene i nord, særlig gjennom Forskningsløft i nord. I tillegg er også satsingene hos Innovasjon Norge og SIVA styrket.

Som en av de store framtidsnæringene er satsing på reiseliv i nord løftet fram av denne regjeringen. Høsten 2007 utfordret daværende kommunalminister, Åslaug Haga, reiselivet i den nordnorske landsdelen til en samordnet markedsføring av Nord-Norge som reisemål. Landsdelen tok denne utfordringen på alvor. Jeg hadde selv gleden av å

delta i Landsdelsutvalgets reiselivsutvalg som laget modellen for det nye nordnorske reiselivsselskapet. Den 1. januar 2010 var selskapet på plass, og Regjeringen har stilt 50 mill. kr til disposisjon for dette selskapet til profilering av Nord-Norge i utlandet. I tillegg stiller Regjeringen opp med ytterligere 15 mill. kr via Innovasjon Norge til samme formål.

Utfordringene videre er å få flere direktefly fra utlandet til Nord-Norge for å få flere utenlandske turister inn til landsdelen. Her jobber landsdelen med å få etablert flyrutefond, som er helt nødvendig for å få slike direkte ruter etablert.

Destinasjonsutvikling og kompetanseheving er andre viktige områder som det også arbeides med for å få et skikkelig løft for reiselivet i Nord-Norge.

Ifølge NHO Reiseliv er det i dag 18 300 sysselsatte i reiselivet i nord, og det finnes et langt større potensial for både sysselsetting og verdiskaping i næringen.

Regjeringens satsing på nordområdene har ført til en rekke konkrete resultater for Forsvaret, samferdsel, kunnskap og næringsutvikling, og ikke minst til optimisme og framtidstro.

I den videre satsingen vil næringsutvikling på land stå enda mer sentralt, og jeg ser fram til å følge Regjeringens arbeid på dette området.

Ivar Kristiansen (H) [11:31:21]: Først: Takk for en god respons på interpellasjonen og for en engasjert debatt. At noen av hyllingstalene har gått ganske langt, er kanskje ikke så veldig overraskende – heller ikke at Høyre er servert en og annen liten finte, det hører med i enhver kamp. Det er definitivt ikke slik at vi, som representanten Nordahl var inne på, snakker om «omkamp» når det gjelder plasseringen av operativt hovedkvarter. Det er det ingen i Høyre som snakker om lenger.

Imidlertid har mitt formål med å ta opp denne interpellasjonen vært å få en strammere definisjon av begrepet «nasjonal nordområdepolitikk». Og jeg tror jeg er på trygg grunn når jeg gjør dette. Det står faktisk, siden utenriksministeren refererer til dokumentet «Nye byggesteiner i nord», i statsministerens forord – og nå siterer jeg – at «behovet for videreutvikling av vår nordområdestrategi er større enn noen gang». Dette ble skrevet for langt under ett år siden. Og jeg tror vi har en tverrpolitisk tilnærming til denne utfordring.

Jeg vet ikke om representanten Helga Pedersen lyttet helt til mitt første innlegg. Hun etterlyste hva Høyre vil. Jeg tror det kom ganske klart frem. Begrep som «energi», satsing på energi i enhver forstand, «infrastruktur», og det at den nordlige region kan bli Europas fremtidige stabile og sikre leverandør av energi, vil føre til gigantiske investeringer, som kan lage et anleggsområde av dette geografiske området uten sidestykke fremover. Det ble vist til Hammerfest i denne forbindelse som et eksempel. Og siden representanten Nordtun var inne på at vi må ha en internasjonal forankring, er det vel på det området vi faktisk har lyktes best – og lyktes bedre enn Nordtun selv lyktes i sin omtale av Høyres skattepolitikk. Nordtun kunne kanskje tatt med seg Rogalands suksess – Rogaland, som

fikk muligheten, og som politisk fikk et «go» til å gå i gang. Befolkningen i Rogaland, Nordtuns hjemfylke, er økt med hele Troms' og halve Finnmarks befolkning fra 1960, fordi Rogaland fikk denne muligheten. Energi var nøkkelordet der, og det er det vi fra Høyres side etterlyser når vi nå ber om at tidsvinduet må åpnes, slik at vi kan komme i gang i nord på dette området.

Jeg er svært glad for at vi i Stortinget også har fått etablert et Arktisk Råd, slik at kunnskapen om og det tverrpolitiske engasjementet for dette området kan få lov til å utvikle seg.

Jeg ser frem til den videre oppfølging av debatten på dette området.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:34:36]: Jeg skal også takke for debatten og gi ros til interpellanten. Jeg tror det er gjennom denne type debatter vi faktisk presiserer og definerer forståelsen av strategi og retning, så jeg vil takke for alle bidrag til det.

Vi har store ambisjoner for nordområdepolitikken i denne perioden. Jeg mener «byggesteinene» – jeg kommer stadig tilbake til dem, og jeg er glad for at representanten Kristiansen refererte til dem og holder oss ansvarlige for hva som står der – gir et veldig godt utgangspunkt for hvordan vi skal arbeide videre med dette. Det er bredt forankret, det er god tilhørighet her i Stortinget. Og det er viktig – det vil være mitt hovedpoeng her – at dette er en satsing i nord av hele landet.

Denne debatten – ikke underlig – har blitt dominert av representanter fra nord, fra Tynn-Norge, hvis man skal forfølge begrepene her, mens vi fra Tjukk-Norge har ligget litt på undersiden. Men det er altså slik at alle ser mot nord, og jeg tror det er fryktelig viktig i nordområdesatsingen at det er en satsing som alle i Norge eier, og at det faktisk, slik sett, geografisk er slik at også folk utenfor Norge er med på å løfte det. Skal vi lykkes kunnskapsmessig, vil det være helt paradoksalt om vi ikke skal trekke på all erfaringen fra Rogaland-miljøet på energi, fra det kommersielle miljøet i Bergen, fra det teknologiske miljøet i Tromsø, osv. osv. Det vil være pussig hvis det bare skal være i et fokus definert nord for én strek at vi skal mobilisere til satsing i nord, som er en så viktig del for Norge. Men det skal være eierskap og forankring i nord. Jeg mener at vi har gjort det i den forrige perioden. Da hadde vi et nyttig ekspertutvalg, ledet av rektor ved Universitetet i Tromsø, som ga råd og innspill til Regjeringen. Vi arbeider nå med å nedsette et verdiskapingspanel, som skal bringe verdiskapings erfaringer og behov inn til Regjeringens arbeid med dette feltet.

Representantene fra Fremskrittspartiet var opptatt av forsvarsdimensjonen, og det er viktig. Det er helt klart en utfordring å sørge for at vi har nok folk og nok kompetanse til å seile våre fartøy. Men jeg tror at om kort tid kan vi si at Norge har den mest moderne marinekapasiteten i nord, med nye fartøy og med ny kapasitet. Men det er det viktig å prioritere. Det jeg derimot vil advare mot, er det representanten Woldseth sier om at «vi må kjempe om eierskapet» til våre områder i nord. Vel, vi skal gjennom et militært forsvar og en alliansetilhørighet være klar, om nødvendig,

for å kjempe for det som er vårt, men mitt utgangspunkt, med vekten på havretten og de etablerte traktatene, er at det som er vårt, er vårt. Det er ikke åpne territorielle strider i nord der det nå kjempes om å kappe land og få suverenitet. Derfor er det med oppfølgingen av Havrettstraktaten, kartlegging av kontinentalsokkelen og løsning av utestående spørsmål viktig. I forrige periode trakk vi rette streker i alle havområder i nord for Norges vedkommende, med ett unntak: den fortsatt utestående delelinje med Russland, hvor vi nå også har konstruktivt arbeid. Men jeg takker for debatten og ønsker velkommen til å fortsette samtalen.

Presidenten: Med det er debatten i sak nr. 2 avsluttet.

Sak nr. 3 [11:37:46]

Interpellasjon fra representanten Bjørn Lødemel til olje- og energiministeren:

«Ein god infrastruktur for overføring av elektrisitet er avgjerande for utviklinga av fornybar energiproduksjon, forsyningstryggleik og ein fornuftig bruk av energiresursane. Eit nytt 3. generasjons hovudnett for overføring av kraft i sjøkabel langs kysten, eit såkalla «supernett», vil kunne vere viktig i så måte. Eit slikt nett vil også vere viktig i forhold til utanlandssambandet til Storbritannia og til kontinentet og eventuell elektrifisering av installasjonar på sokkelen. Eit slikt nett kan også redusere behov for store kraftlinjer på land. Utbygging av eit slikt nett kan krevje ein annan teknologi enn det vi har for kraftoverføring på land.

Vil Regjeringa ta initiativ til slik utgreiing av eit «supernett» for framføring av elektrisk kraft i sjøkabel langs kysten og til Europa?»

Bjørn Lødemel (H) [11:39:00]: Det er eit stort behov for ein fullstendig gjennomgang av nettpolitikken, både innanlands og til Europa. Høgre har vore ein pådrivar for å prøve å få ein debatt på dette temaet tidlegare, men det har vore vanskeleg. Dersom Noreg skal vere ein energistormakt på rein fornybar energi, er det heilt avgjerande å ha tilstrekkeleg og sikker nettkapasitet. Energi- og næringsutvikling heng saman. Skal ein ha ei målsetjing om å få fart på denne utviklinga, er eit viktig spørsmål om eit supernett langs kysten og til Europa er nøkkelen til å nå eit slikt mål.

I EU i dag er det ein viktig debatt om eit «supergrid» i Europa. Noreg er også invitert til å vere med i desse drøftingane. Det er svært gledeleg å sjå at ministeren i dag har signert ei samarbeidserklæring om å styrkje det regionale samarbeidet om nettutvikling til havs i Nordsjøen. Eg håpar dette også kan bli starten på å utvikle eit norsk supernett langs kysten.

Både Regjeringa og Stortinget har sagt at ein vil leggje til rette for ei sterk satsing på fornybar energi. Korleis denne krafta skal distribuerast, og kven som er forbrukaren, må vi ha eit svar på snarast råd, slik at ein kan starte planlegging og utbygging av neste generasjon kraftnett.

Det er svært viktig å stille spørsmål om korleis målset-

jing vi har med vår kraftproduksjon. Skal vi utelukkande ha eit nasjonalt perspektiv, dvs. å rekne på forventa forbruk og produksjon og vere oss sjølve nok? Eller skal vi ha eit større perspektiv, eit globalt perspektiv? Og dermed legg vi følgjande energirealitetar i botnen:

- For vår eigen forsyningstryggleik er det viktig at vi både har ei fornuftig utbygging av energi, og at vi har tilstrekkeleg nettkapasitet både innanlands og utanlands.
- Verda treng meir energi, og den må vere fornybar, ifølgje dei klimautfordringane som vil kome. Noreg har eit stort teoretisk potensial for å auke vår produksjon av fornybar energi, når det gjeld vidareutvikling av våre vasskraftressursar og vindkraft både til lands og til havs. Noreg har eit unikt teknologisk og økonomisk potensial for å utvikle annan fornybar energi som bølgekraft, termisk varme, saltvatskraftverk og tidevatn m.m.

Dersom vi er villige til å leggje til rette for ei slik satsing og tenkjer at dette også skal representere eit framtidig industrielt potensial for norske aktørar, kan dette bli eit formidabelt kinderegg:

- Noreg bidreg med fornybar energi til verda og er på den måten med på å redusere klimaendringane.
- Vi vidareutviklar vår rolle som energistormakt og ein stabil energileverandør i Europa.
- Vi får stor og framtidretta verdiskaping, industrialisering og næringsutvikling.

Dersom vi vel dette alternativet, betyr det at vi må få tilgang til ein større marknad, altså utanlandskablar, og vi må ha rammevilkår som utløyser ny produksjon. Ulempe med eit slikt val kan vere at det blir høgare straumpris, og vi må eventuelt gå inn med kostbare verkemiddel for å subsidiere fram ny produksjon. Korleis kan dette påverke prisen på kraft, og får vi høgare straumrekning på grunn av større kapasitet mot Europa?

Energieffektivisering blir det nye fokusområdet. Det ser vi allereie i debattane i EU. Det betyr at sjølv om krafta kanskje blir dyrare, så forbrukar vi mindre. Ny teknologi og intelligente energistyringssystem vil kome, og det betyr også lågare forbruk. For ein vanleg forbrukar kan lågare forbruk kompensere for høgare pris. Vi kan importere billeg energi om natta når vindmøllene produserer for fullt og Europa søv. Vi kan i dag eksportere 6 pst. av vår produksjon. Sjølv med ei dobling av kabelsambandet vil ikkje kapasiteten bli meir enn 12 pst. Det er eit ope spørsmål om korleis dette vil påverke prisen. Dyrare straum i Europa enn i Noreg er heile føresetnaden for at det skal bli eit sal ut av landet.

Det er mange grunnar til at vi må greie ut eit supernett langs kysten og kablar til Europa. Vi må gjere eit val om vi skal «låse» straumen inne i Noreg, eller om vi skal forsyne Europa med rein fornybar energi. Kablar til Europa betyr både eksport og import av straum. Stor kapasitet mot Europa vil gje store inntekter for staten og eigarane av kraftproduksjon og linjenett. Det nye kabelsambandet til Nederland hadde ei inntekt på 200 mill. kr på to månader og blir nedbetalt i løpet av fire–fem år. Med ei levetid på 50–60 år er dette eit godt bilete på at dette er svært store

investeringar. Sjølv om denne kabelen i dag er ute av drift, har den vore ein suksess.

Dersom det blir fleire kablar både til kontinentet og til Storbritannia, vil det også opne opp for å kunne elektrifisere sokkelen i langt større omfang enn det som har vore tenkt til no. Større forbruk og fleire til å dele kostnadane vil også kunne få positive konsekvensar for nettleiga i Noreg. Eit nytt «supernett» langs kysten vil redusere behovet for dei største linjene her i landet. Dersom ein kan bruke sjøkabel i fjordane som tilførsel til eit slikt nett, vil det vere positivt, og ein kan skåne viktige landskapsområde og nærføring til busetnad mange stader.

Det må vurderast om eit supernett langs kysten og til Europa skal vere ein del av sentralnettet, eller om kabelsambandet skal byggjast og finansierast på grunnlag av dei inntektene eit slikt nett vil generere i framtida. I ein diskusjon om eit «supernett» til Europa må ein ha kunnskap om framtidig energibehov innanlands, potensial for energieffektivisering og for ny produksjon av fornybar energi.

Noreg har vore energistormakt på olje og gass i fleire tiår, og framleis er det store ressursar ein kan utnytte. Noreg er også ein stor produsent av rein fornybar energi i Europa. Det blir hevda med tyngd at vi er Europas batteri på kraft. Vasskraft, som vi har mykje av i dette landet, er ein viktig stabilisator i den europeiske kraftmarknaden. Den vil vere eit avgjerande supplement til noverande og framtidig vindkraft, både til lands og til havs, på grunn av at energien frå vindkraft ikkje kan lagrast, men forbrukast fortløpande.

NVE slår fast at innan 2020 vil kraftbalansen i Norden vise eit overskot på 30–40 TWh årleg. Av dette vil Noreg ha eit overskot på opptil 12 TWh. Det betyr at vi treng stor eksportkapasitet.

Investeringane i energiproduksjon er langsiktige og kostbare investeringar. Skal vi våge å investere i meir fornybar energi, er det ein føresetnad at det faktisk er ein marknad som kan kjøpe denne energien.

Det er store planar for ny produksjon av fornybar energi. Regjeringa si klimamelding og klimaforliket i Stortinget frå januar 2008 viser til at Noreg innan 2016 skal realisere 30 TWh ny fornybar energiproduksjon eller energibruk.

Kvotesystemet vil på sikt gjere vår reine energi til ein verdifull ressurs, og det gjer at vi må sjå på dei store investeringane som må gjerast som ei utgift som vil generere store inntekter i framtida.

Ein heilt avgjerande føresetnad for EU sitt fornybardi- rektiv er at den nye fornybare energien skal erstatte dagens fossile energibruk. Men krafta må bringast fram til dei nye kundane før ein kan nå denne klimagevinsten. Europa sitt fokus på fornybar energi vil halde fram, og det vil vere stor produksjon av vindkraft, spesielt offshore.

Dersom Noreg skal produsere meir fornybar energi, og vi ikkje forventar stor auke i innanlands forbruk, må kapasiteten til utlandet aukast, eventuelt i tillegg til å elektrifisere ein del av plattformene på sokkelen.

Statnett ser i sin nettutviklingsplan frå 2009 behov for investeringar i sentralnettet i størrelsesorden 20–45 milli-

ardar kr i den komande tiårsperioden, bl.a. at dei skal etablere nye kabelsamband mot våre naboland i sør. Det blir lagt kablar i mange land med svært stor kapasitet, og dette er ei utvikling som vil halde fram.

Dei store utbyggingane av sentralnettet fleire stader i landet skapar stor motstand. På Vestlandet er det stor lokal motstand både i Hardanger og mot den planlagde linja mellom Fardal og Ørskog. Dei norske fjordlandskapa er kåra til verdas fremste reisemål, og UNESCO har peika ut nokre av fjordane på Vestlandet til verdsarvområde. Dei planlagde linjene får svært negative konsekvensar for miljøet og livskvaliteten til mange innbyggjarar. Mange stader vil den nye linja kome så nær busetnaden at ho skapar frykt for både strålefare og andre helseskadar. Dei planlagde 420 kV-linjene fører til store utfordringar også andre stader i landet.

Det er stort behov for å utvikle ny kabelteknologi som både kan opne opp for andre løysingar enn luftspenn innanlands og forbetre kabelteknologien for å få opp kapasiteten mot Europa. Begge delar treng sjøkabel med høg kapasitet, sikker forsyning og akseptabel pris.

Stortinget må ta ansvaret for ein fullstendig gjennomgang av nettpolitikken i Noreg. Dersom vi ønskjer at Noreg skal vere ei energistormakt på rein fornybar energi, og at dette skal vere eit satsingsområde i åra som kjem, må vi ha eit nett som er tilpassa dette. På same måten må Stortinget gje ei klar melding til dei som vil satse på å bygge ut fornybar energi, at dei har eit nett som kan føre ut denne energien, og at det vil bli økonomi til å gjere dette på ein forsvarleg måte. Det hastar verkeleg med å kome i gang, og eg håpar at Regjeringa vil leggje til rette for ein offensiv og framtidsretta debatt om dette temaet.

Statsråd Terje Riis-Johansen [11:48:46]: Jeg er enig med interpellanten i at en god infrastruktur for overføring av elektrisk energi er avgjørende for utvikling av fornybar energiproduksjon, forsyningssikkerhet og en fornuftig bruk av energiressursene. Regjeringa vil derfor legge til rette for økt utbygging av nettkapasitet mellom landsdelene og til utlandet.

Et kraftnett til havs vil kunne spille en viktig rolle i framtidens kraftsystem. Den teknologiske utviklinga åpner for å etablere kraftproduksjon og tilknytte petroleumsinstallasjoner i et omfang som til nå ikke har vært mulig. I tillegg vil det bli stadig mer aktuelt å etablere nye kabelforbindelser mellom regioner og mellom land, f.eks. mellom Norden og resten av Europa. Disse kablene kan med ny teknologi integreres med vindparker og nevnte petroleumsinstallasjoner.

Vindkraftproduksjon til havs og nær kysten sto i 2008 for kun om lag 2 pst. av den samlede installerte vindkraftproduksjonen i Europa, men er i rask vekst. I 2009 ble 577 MW havvind tilknyttet nettet. Det representerer en økning på 54 pst. sammenlignet med 2008. I juni i fjor la jeg fram en odelstingsproposisjon for Stortinget med forslag om en ny lov og strategi nettopp for fornybar energiproduksjon til havs. Denne skal diskuteres i Stortinget den 11. mars, og jeg håper da på tilslutning til Regjeringas strategi på dette området. I tillegg til aktiv satsing på FoU og

teknologitvilling har vi startet prosessen med å identifisere arealer som kan være egnet for havbasert vindkraftproduksjon i norske områder. Muligheter for kraftoverføring og utviklinga av nettet til havs skal vurderes i denne sammenhengen.

Et supernett skal kunne overføre store mengder elektrisk kraft over lange distanser. Et europeisk supernett har fått økt aktualitet for å knytte sammen nasjonale og regionale nett for å håndtere en økt andel av den fornybare kraftproduksjonen. Et supernett vil da være motorveien som binder sammen de nasjonale nettsystemene.

I en europeisk sammenheng har diskusjonen mye dreid seg om landbaserte løsninger som dekker store deler av Europa, men det har i den senere tida også vært løftet fram løsninger for kraftoverføring til havs – dette for å kunne legge til rette for vindkraftproduksjon og knytte sammen større områder. Det har vært lagt vekt på at det kan være mindre konfliktfylt å bygge nye kraftledningsforsterkninger i sjøen enn på land.

Norge deltar i flere internasjonale samarbeidsfora knyttet til overføringsnett til havs og havvind. Blant annet undertegnet vi i fjor høst en samarbeidsavtale med Tyskland, Danmark og Sverige innen havbasert vindkraft.

Gjennom systemoperatørene i Europa er Statnett med i et samarbeid om spesielle utfordringer knyttet til nettutviklinga til havs. I tillegg har OED gjennom vår løpende dialog med Europakommisjonen blitt orientert om de initiativer som kommisjonen har tatt på området, bl.a. gjennom sin handlingsplan for offshorevind.

I tilknytning til EUs energirådsmøte i desember undertegnet ni europeiske land en politisk erklæring om å styrke det regionale samarbeidet om havvind og nettutvikling til havs i Nordsjøregionen. Jeg har i dag, som representanten Lødemel også nevnte, på vegne av Norge undertegnet erklæringa «Offshore grid development in the North Sea». Norge er nå formell deltaker, og OED vil delta på møtet i regi av gruppa senere i denne måneden. Det er nyttig for Norge å delta i internasjonale fora. I arbeidet vårt med strategien for fornybar energiproduksjon til havs og i arbeidet med å identifisere arealer for havvind er nettopp dette internasjonale samarbeidet av vesentlig betydning.

Havet utenfor Norge er relativt dypt, og det er kjennetegnet ved værharde forhold. Skal et overføringsnett langs kysten av Norge og til andre land bli en realitet en gang i framtida, må dagens teknologi videreutvikles. Koblingsplattformer og multiterminaler er eksempler på installasjoner som må videreutvikles for bl.a. å muliggjøre påkobling av produksjon og forbruk til akseptabel kostnad.

Til forskjell fra dagens sjøkabler til utlandet som er bygget med likestrøm HVDC-teknologi, synes det mest aktuelt for et offshorenett å benytte likestrøm med en annen omformerteknologi enn den vi kjenner fra dagens overføringsforbindelser, såkalt VSC HVDC-teknologi. Det muliggjør påkobling av produksjon og forbruk underveis – en viktig forskjell i forhold til det vi ser i dag.

Det pågår mye forskning og utvikling knyttet til denne teknologitvillinga. For eksempel startet Statnett i 2009 et FoU-program for bygging og drift av overføringsnett til havs.

Interpellanten hevder at et supernett til havs også kan redusere behovet for store kraftlinjer på land. Det er flere forhold som gjør at et slikt nett til havs i mange tilfeller ikke kan erstatte forsterkninger på land. Ikke minst er det av hensyn til forsyningssikkerhet og muligheten for innmating av ny produksjon ofte behov for flere tilknytningspunkter underveis, ikke bare en overføring av kraft fra A til B. Kapasiteten i sjøkabler med den aktuelle teknologien for supernett forventes å øke over tid. Den ligger i dag på om lag 400 MW. For nye sjøkabler til andre land er det i dag aktuelt å gå opp til om lag 1 400 MW. Det er imidlertid langt igjen til dagens standard for nye overføringslinjer på land. En ny 420 kV-linje har en kapasitet på mellom 2 200 og 2 500 MW, også til en betydelig lavere kostnad.

Videre vil en sjøkabel være sårbar dersom det oppstår feil på kabelen. Erfaringene fra feil på andre sjøkabler gir godt grunnlag for å fastslå at reparasjonstida i en del tilfeller kan bli svært lang.

Etter min vurdering er overføringsnett til havs i dag ikke et alternativ til å bygge linjer på land. Hensynet til forsyningssikkerheten, målet om økt fornybar kraftproduksjon og behovet for reduksjon av utslipp av klimagas-ser vil uansett gjøre det nødvendig å bygge linjer på land. Det er imidlertid viktig at denne utbygginga og opprustinga av kraftledningsnettet gjøres så skånsom som mulig av hensyn til andre miljø- og samfunnsinteresser. Nettopp derfor la jeg i Ot.prp. nr. 62 for 2008–2009 fram en strategi for økt hensyn til miljø, estetikk og lokalsamfunn i kraftledningsaker. Et samlet storting sluttet seg til dette i juni 2009, altså for et drøyt halvt år siden. Jeg vil også vise til at Stortinget har et representantforslag, bl.a. fra representanten Lødemel, til behandling nå. Jeg skal besvare det senere denne måneden.

For overføringsnettet til havs pågår det som nevnt allerede mye forskning og utvikling, og det eksisterer flere samarbeidsinitiativ. Jeg mener derfor det ikke er hensiktsmessig at en nå igangsetter arbeid knyttet til ytterligere utredninger om et supernett til havs. Vi er inne i gode prosesser rundt disse spørsmålene, og vi har også mye planleggingsarbeid nå i forhold til nettutvikling i Norge for øvrig.

I forbindelse med initiativet «Offshore grid development in the North Sea» kan det imidlertid bli nødvendig med egne utredninger om norske forhold. Det vil jeg eventuelt komme tilbake til Stortinget og orientere om.

Bjørn Lødemel (H) [11:56:48]: Eg vil takke ministeren for eit konstruktivt og positivt svar. Eg ser at vi har dei same tankane i forhold til linjenett på land som også ministeren har i forhold til kablar. Det er rett som ministeren påpeiker, som vi ser med NorNed-kabelen i dag, at det er utfordringar i forhold til kabelteknologi. Det gjer det også viktig å presse på for å få fram betre teknologi og større kapasitet.

Europa diskuterer allereie supernett. The Guardian kunne 3. januar melde at ni land rundt Nordsjøen – Tyskland, Frankrike, Belgia, Nederland, Luxembourg, Danmark, Sverige, Irland og Storbritannia – møtest for å dis-

kutere planar om å knyte deira fornybar energi-produksjon saman. Eit slikt nett, som består av tusenvis av kilometer med høgeffektive undersjøiske kablar til ein investeringskostnad på opp mot 250 milliardar kr, kunne møte ein av dei sterkaste kritikkane mot vindkraft og annan fornybar energi, nemlig at skiftande vèrtilhøve gjer det upåliteleg. Med eit supernett for elektrisk kraft vil kraftforsyninga kome frå det området på det europeiske kontinentet der vinden blæs, sola skin eller bølgiene bryt. Allereie til hausten planlegg dei ni landa å ha planane klare for å starte bygginga av eit høgspennt kraftnett i løpet av dei komande ti åra. Det vil vere eit viktig verkemiddel for å møte EU sitt fornybarmål.

Norsk vasskraft vil vere eit viktig batteri i eit slikt nettverk, sidan det er den einaste fornybare energikjelda der vi kan regulere produksjonen i høve til etterspurnaden. I periodar med høg produksjon frå annan fornybar energi i eit supernett kan vi pumpe vatn opp i magasina igjen for å bruke det i ny vasskraftproduksjon når etterspurnaden er høg.

Eit supernett i Nordsjøen vil kunne vere eit første steg mot eit framtidig europeisk supernett. Eit slikt nett vil kunne utnytte solenergien i Sør-Europa, vindkraft i Nord-Europa og Vest-Europa og vasskraft i Skandinavia.

Det er også viktig å bringe dette vidare til eit supernett langs norskekysten, og eg registrerer at ministeren også var inne på det i sitt svar. Då blir det svært positivt om vi kan vidareføre eit supernett i Nordsjøen til eit supernett langs norskekysten som kan fange opp vindkraft både til lands og til havs og vasskraft produsert inne på land. Det ville føre til at vi kunne ha eitt nett mot Europa. Det ville vere ein formidabel suksess. Eg meiner at vi allereie no bør vere med på å planleggje eit slikt nett, og ta med det i dei planane som skal lagast når det gjeld eit europeisk supernett.

Statsråd Terje Riis-Johansen [11:59:45]: Jeg kan følge opp det samme sporet som representanten Lødemel gjør her, i forhold til en konstruktiv inngang rundt spørsmålet. Det er ikke tvil om behovet for fokus på at økt produksjon av fornybar energi krever nett. Det er en nødvendig debatt å ta, og det er et nødvendig fokus å ha, for det kan nok ofte bli framstilt som at en er veldig opptatt av å få fram energien, men er lite interessert i å ta konsekvensene og – i litt overført betydning – kostnadene ved det. Slik sett mener jeg at når det gjelder klimakampen og de forpliktelsene som EU-landene tar på seg i forbindelse med den utviklinga av fornybar energi som vi skal ha i Norge framover, er nettopp nettspørsmålet det store spørsmålet som i størst grad vil avgjøre om vi lykkes.

Vi har ikke gjort jobben vår i Norge med å bygge nett de siste tiåra. Vi har sett prisforskjeller på strøm i Norge som vi ikke burde ha, fordi nettet er for dårlig. Vi ser at vi har et produksjonspotensial i framtida som også vil være krevende å realisere, hvis vi ikke får et bedre nivå på nettet. Slik sett følger jeg veldig inngangen som representanten har her; netttutbygging er viktig.

Så vil jeg samtidig bare gjenta meg sjøl litt på det jeg sa i mitt forrige innlegg, at vi ikke drar denne debatten til

havs, i den forstand at vi gir inntrykk av at sjøkabler, supernett eller hva vi kaller det, kan bety at vi slipper unna vanskelige debatter i Norge om nettutbygging for øvrig. Det vil ikke være slik at en ved å legge en plan for et supernett eller en nettutvikling for øvrig til havs, kommer bort ifra at også nettutvikling på land vil være en del av denne problemstillinga.

Så tar representanten opp forholdet rundt norske vannkraftmagasiner og vindkraftutbygginga i Europa. Også der mener jeg at den inngangen som representanten har, er en konstruktiv inngang for å se på hvilke muligheter vi har til å bruke norsk reguleringsevne i et framtidig europeisk nett. Det er ikke tvil om at det blir mye vindkraft til overs på tider av døgnet – og kanskje også på tider av året – når forbruket er lavt. Det vil være dårlig klimapolitikk. Det vil også være dårlig økonomi i å la den kraften stå unyttet, kanskje en i ytterste konsekvens må stenge vindmøller fordi det ikke er noe behov for kraften. Da har vi en mulighet til å bruke norske vannmagasiner til å bufre i forhold til det.

Så her ligger det mange store muligheter. Nett kommer til å bli en hovedsak når det gjelder fornybar energi-produksjon framover.

Per Rune Henriksen (A) [12:03:10]: Det er en interessant debatt representanten her tar opp i sin interpellasjon. Vi har forsømt nettutvikling i Norge i mange år, ja, men det vi ser, er jo at det er kolossale endringer både i Norge og ellers i Europa i forbindelse med at vi går over fra forskjellige kraftkilder. Vi produserer fornybar energi på andre steder enn den har blitt produsert tidligere, og vi forbruker energien på andre steder enn tidligere. I Norge har dette noen konsekvenser. Men ser vi på Europa, får det enorme konsekvenser, særlig når vi snakker om utbygging av vindkraft til havs. Og det ligger enorme muligheter for Norge i dette.

For at vi skal kunne få til en storstilt og ambisiøs utbygging av fornybar energi ikke bare i Norge, men i hele Europa, er vi avhengig av at den nye energien som man håper skal kunne erstatte den forurensende, blir en pålitelig og trygg energikilde. Det betyr at distribusjonen må være på plass. De som velger å investere penger i en slik utbygging, må ha trygghet for at produktet blir solgt og for at det kommer fram til kundene.

Det såkalte supergrid, eller supernett, er én løsning på disse utfordringene. Men dette supernettet er jo ikke noe annet enn et godt utbygd nett som man håper vil forene Europa i en felles «energinettmotorvei». På den måten er det f.eks. ikke noen krise om det skulle være helt vindstille i hele Skandinavia i opptil flere dager i strekk, da det så å si helt sikkert blåser som bare det andre steder i Europa. På den måten kan vindenergi transporteres fra de stedene der det blåser, til de stedene der det ikke blåser. De samme faktorene vil gjøre seg gjeldende for regnvær, vannkraft, solenergi osv.

Satsing på et alleuropeisk nett gir med andre ord et system som gjenskaper fleksibilitet for fornybare energikilder som ellers vil kunne være lite fleksible. For Norge som har enorme muligheter innenfor fornybar energi,

vil denne framtidige infrastrukturen kunne være gull verdt.

Jeg mener det er grunn til å rose Regjeringens arbeid på dette området. Norge deltar som kjent i flere internasjonale samarbeidsfora knyttet til overføringsnett til havs og havvind. Som det har vært sagt her tidligere, har statsråden nå på vegne av Norge undertegnet erklæringen «Offshore grid development in the North Sea», og Norge er med dette formell deltaker og vil delta på disse møtene.

Norge er en stor energinasjon, og vi må arbeide målrettet for at det også skal være slik i framtiden. I den fornybare energien ligger det store muligheter, ikke bare miljømessig, men også knyttet til framtidig verdiskaping og sysselsetting. Vår opparbeidede kompetanse innenfor energisektoren må utvikles videre, slik at vi også i framtiden kan sikre og videreutvikle tusenvis av arbeidsplasser innenfor energisektoren. Vi må sørge for at den energien vi produserer i framtiden, ikke bare kan komme oss selv til gode, men at den kan komme hele Europa til gode – i den grad vi kan gjøre dette uten å sette sysselsettingen i Norge på spill. Da snakker vi selvfølgelig om mengden med kraft vi overfører, og mengden med kraft vi trenger til vår egen kraftforedlende industri.

En framtidig alleuropeisk effektiv og pålitelig nettstruktur vil kunne være i alles interesse. Så langt går disse framtidige energivisjonene under mange navn, men hva man kaller det, blir likegyldig. Vi i Arbeiderpartiet synes dette er en spennende idé, og vi er glad for at Regjeringen imøteser den ideen på en så konkret og positiv måte.

Så synes jeg også at det er grunn til nok en gang å peke på det som statsråden var inne på i sitt siste innlegg, at et framtidig supergrid i Nordsjøen på ingen måte vil avlaste oss med de vanskelige debattene vi skal ta om utviklingen av et nett i Norge som også kan ta opp i seg ny fornybar energi, småkraft osv. som produseres rundt omkring. Så jeg føler at vi ikke kaster blå i øynene på noen når vi snakker om kabelpolitikk som det store nye mantraet som skal redde oss unna vanskelige diskusjoner. Vi må se i øynene at skal vi utvikle ny fornybar energi over hele landet med de mulighetene vi har, så vil dette også bli synlig i terrenget på en eller annen måte. Spørsmålet er: Hvor går grensen for hva vi kan akseptere og ikke akseptere? De diskusjonene må vi nok ta uansett. Vi kan ikke grave dem ned eller senke dem i havet.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:08:38]: Temaet for debatten er svært viktig fordi nett er en forutsetning for et fungerende kraftmarked. Når vi diskuterer energipolitikk, så har Norge to store ben å stå på: Det ene er strøm, det andre er olje og gass. Jeg mener at vi skal satse på begge deler. Så man må ikke gjøre dette til en greie der Norge kun skal satse på strøm i framtiden. Men skal vi satse på fornybar energi, skal vi videreutvikle vannkraften vår, må altså nettpolitikken være en offensiv del av dette – og gjerne komme i forkant av de andre ambisjonene. Dette er i motsetning til det vi har sett de siste årene, at alle har vært

for fornybar energi, men nettpolitikken har ligget mer eller mindre brakk. Statsråden skal ha ære for at han la fram en status quo-proposisjon i fjor, men veldig mange offensive tiltak var det ikke. Så jeg stiller meg på ingen måte bak selvskrivet fra Arbeiderpartiets representant. På de siste 53 månedene som Regjeringen har styrt, ville vi ha kommet mye lenger hvis statsråden hadde hatt en klar retning da han begynte, og ikke snublet i sine egne ben så mange ganger. Men at han har kommet litt framover, ja, det skulle bare mangle. Så må vi også huske at strøm er et produkt som er en ekstrem ferskvare, med mindre en også bruker argumentet om at man kan lagre det i aluminium og slike ting. Det er en viktig del, men som produkt i seg selv, er strøm en ekstrem ferskvare.

Derfor er det viktig når vi diskuterer strømpolitikk, at man forstår hva slags markedsforventninger investorer innen fornybar energi har. De markedsforventningene som stadig flere har nå, er at hvis de politiske målsetningene innen fornybar energi-investeringer blir realisert, får vi en priskollaps i markedet. Det kom fram på Paretos konferanse for et par uker siden. Jeg tror ikke det er mange av de rasjonelle aktørene i Norge med en eksisterende portefølje som kommer til å investere veldig mye i fornybar energi. Nettopp den usikkerheten som nå er skapt, er en årsak til at en bør få en tydeligere nettpolitikk slik at man får vekk usikkerheten om hvor strømmen skal selges og hvem kunden skal være.

Det er to roller for strømmettet. Den ene er å sikre den innenlandske distribusjonen og tilknytning til nye prosjekter. Den andre rollen er utveksling mellom landene – import og eksport for å sikre at f.eks. vårt vannkraftbaserte strømsystem er robust selv i tørre år, men også at vi har et sted å gjøre av strømmen i våte år. At vi også har en sikkerhet i kalde perioder, er viktig for å unngå kraftrasjonering eller skyhøye strømpriser.

Fremskrittspartiet stiller seg bak ønsket om å utrede problemstillingen – i motsetning til Regjeringen. Vi tror det er viktig at Norge er i front og ikke bare kommer i etterkant av EU, slik vi gjorde i denne sammenhengen her – heldigvis ikke så veldig langt i etterkant, men noen måneder. Men jeg tror vi skal være forsiktige med å gjøre dette til en debatt om at vi her kan få til en nettstruktur som gjør at kraftkabelkonflikten på Vestlandet kan legges i en skuff. Supergridet er ingen løsning på en nasjonal kabelstrategi. Supergrid er primært sett en motorvei mellom landene over lange distanser. Det ivaretar verken det lokale distribusjonsbehovet eller det regionale distribusjonsbehovet. Hvis man f.eks. ser for seg at man skal bygge ut veldig mye vindkraft i Finnmark, kan det være et potensial å ha et supergrid til Europa. Nå sier ikke jeg at det er økonomisk forsvarlig, men det er gjerne slik man skal tenke, for man får ikke avsetning på strømmen nedover Norge i særlig grad før man kommer til Midt-Norge. Men spørsmålet er også at hvis man virkelig skal visjonere og snakke om 175 TWh med vindkraft i Finnmark, så trenger man heller ikke så mye i Trøndelag og Møre og Romsdal. Vi vil fortsatt måtte ha debatten om sentralnett og regionalnett på land i Norge, og så kan vi ha en diskusjon om vi skal kable mer av dette, eller om vi skal ha

sjøkabler i fjordene og langs kysten. Men å kalle det et supernett tror jeg blir litt feil med tanke på å gjøre det relevant for vestlandsdebatten – både fordi det er for sent, og fordi det er feil virkemiddel.

Det er viktig at vi i debatten sørger for at vi har en politikk som dimensjonerer nettet til det behovet for strøm som vi tror det vil være i Norge. Så må vi se kostnader og miljø som en del av den helheten. Enkeltkabler som vi i dag har til utlandet, kan slik sett være en del av et supergrid. Vi vil gjerne ha en mer offensiv politikk for bedre tilkobling til utlandet. Det handler også om hva vi tror om kraftmarkedet 20–30 år fram i tid, for det er det vi må sørge for ligger til grunn når vi dimensjonerer nettpolitikken vår. Hva tror vi om norsk produksjon og norsk forbruk? Hva tror vi og hva ønsker vi med industrien i Norge? Hva tror vi om elektrifisering av bilparken? I dag blir slike temaer tatt opp veldig stykkevis og delt i Stortinget. Det vi egentlig trenger er ikke en utredning om supergrid, men en energipolitikk i form av en stortingsmelding som gjør at vi ser helheten her. Da burde også supergrid være en viktig del av det. Jeg frykter at en tilnærming der man utreder dette uten å ha tatt inn over seg kraftbehovet i Nord-Europa og kraftproduksjonen i Norge, blir relativt meningsløs.

Siri A. Meling (H) [12:14:14]: Takk til representanten Bjørn Lødemel for å ha tatt initiativ til denne debatten. Temaet er viktig ut fra et perspektiv på forsyningssikkerhet, men også ut fra en vinkling med fokus på næringsvirksomhet – hvor Norge som energinasjon skal utvikle seg framover. Det er også et spørsmål om hvilket ansvar vi i Norge skal ha som bidragsyter til Europas forsyningssikkerhet. Jeg har også lyst til å rette en takk til statsråd Riis-Johansen for at han i dag har undertegnet denne politiske samarbeidsavtalen om å styrke det regionale samarbeidet om nettutvikling i Nordsjøen, hvor målsettingen er å koordinere utviklingen av et nett til havs med tilhørende installasjoner på land. Dette er godt nytt, for det er ingen tvil om at Norge sammen med EU har en felles interesse av å bygge opp en slik infrastruktur. EU har sine 20–20–20 mål, og Norge kan på mange måter være et fornybart batteri for Europa, samtidig som vi også styrker vår egen forsyningssikkerhet ved hjelp av disse forbindelseslinjene. Sannsynligheten for at det vil være mer økonomisk spiselig å elektrifisere deler av norsk sokkel vil også øke dersom flere bidrar til å finansiere infrastrukturen, for det er ingen tvil om at denne infrastrukturen vil ha en høy pris. Men er vi flere til å dele på regningen, blir det mer overkommelig for alle.

Høyre har ved flere anledninger tatt til orde for betydningen av en effektiv kabelforbindelse til kontinentet. Produksjonen av mer fornybar energi er helt avhengig av å ha et marked å levere til, siden vi i det store og generelle bildet i Norge i dag har for stor kraftproduksjon i forhold til det vi forbruker innenlands. Nylig ble det også gitt konsesjoner til store vindmølleprosjekter i Rogaland. Det er bra. Men utbyggerne var samtidig tydelige på at kabelforbindelsene til utlandet må bedres før det blir interessant å gjøre investeringer, nettopp fordi det er nødt til å være et marked for den type investeringer. Representanten Ketil

Solvik-Olsen var også nettopp inne på at det å ha et marked for vår økte energiproduksjon er helt avgjørende. Da er kabelforbindelsen ut kritisk viktig.

Jeg er også enig i det som Solvik-Olsen hevdet, at vi må ha en helhetlig innfallsvinkel til hva vårt forbruk vil være når vi snakker 20–30 år fram i tid, til hvilken produksjon vi ønsker å ha, og til hvilket marked vi kan forvente er der ute. Det å ha en helhetlig tilnærming til disse energispørsmålene er viktig. Det er det en utfordring til den sittende regjeringen å komme opp med.

Energi- og miljøkomiteen har i disse dager til behandling en proposisjon om havenergi, der Norge har et stort teoretisk potensial for utnyttelse. Disse diskusjonene blir meningsløse hvis vi ikke har en infrastruktur som sørger for å ha et marked for den nye energien vi har muligheter til å jobbe fram.

Representanten Lødemel fremhevet at det er behov for en gjennomgang av nettpolitikken, både innenlands og utenlands. Det er jeg helt enig i. Det er en utfordring til Regjeringen å ta en slik type gjennomgang. Det som kreves nå, er at vi faktisk får handling og utvikling i disse viktige spørsmålene. I går fikk vi en pressemelding fra Statnett om at NorNed-kabelen ligger nede. Den vil sannsynligvis bli liggende nede i flere uker. Dette faller sammen med at vi har det kaldt, og at det forventes å være kaldt fremover. Det sier litt om hvor utsatte og sårbare vi er i dag. Da må det være viktig for Regjeringen å sørge for at vi blir mindre sårbare, at vi styrker vår egen forsyningssikkerhet samtidig med våre egne eksportmuligheter og det å få verdiskaping ut av det å være en stor energileverandør.

Jeg håper at statsråden og Regjeringen kan være mer aktive når det kommer til handling, slik at vi får fortgang i disse spørsmålene. Jeg håper at Regjeringen vil være aktiv i den gruppen som nå skal jobbe frem infrastruktur i Nordsjøen. Norge har mye å bidra med her når det gjelder kompetanse og teknologi innenfor spørsmål som går på kabling. Her trenger vi ikke sitte i baksetet, her kan vi godt plassere oss i førersetet og sørge for at det blir fortgang i utviklingen av denne infrastrukturen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:19:26]: En forutsetning for fornybarsamfunnet, lavere klimagassutslipp og god forsyningssikkerhet er god infrastruktur. Stortinget skal i mars behandle lov om fornybar energi til havs. Dette er et område der Norge har alle forutsetninger for å være en viktig aktør.

Innenfor offshore er vi allerede blant verdens største aktører, kanskje verdens aller største – jeg er litt usikker på tallene – i kompetanse og volum, som representanten Meling var inne på til slutt. Dette får sin naturlige forlengelse i eksempelvis det engasjementet Statoil og Statkraft har på Doggerbank i England. En satsing og en teknologitvilling på nett til havs, som etter hvert også gir billigere muligheter for påkobling, vil ha mye å si for vår satsing på utnyttning av havenergi. Ikke minst kan integrering med eksisterende og nye oljeinstallasjoner gi svært store reduksjoner i klimagassutslipp. Utslipp fra sokkelen utgjør en veldig stor del av Norges samlede CO₂-utslipp i dag. Vi har nesten 50 gasskraftverk på norsk sokkel, og vi må

i hvert fall få erstattet mange av dem ved å elektrifisere de installasjonene i Nordsjøen og i Norskehavet som skal være i drift i flere tiår.

Offshorevindkraft har en viktig rolle her, men et offshorennett vil uansett være nødvendig for at framtidens vindkraft skal inngå i en større kraftbalanse. Norge kan gi store bidrag til kutt i klimagassutslippene fra kull, olje og gass på kontinentet, og vår vindkraft kan inngå i et godt samspill med vannkraften vår og gjøre begge deler mer verdifulle. Vi har halvparten av Europas vannmagasiner. Jeg tror ikke verdien av disse akkurat vil minke etter hvert som det sattes mer på fornybar energi i Europa. I et slikt bilde er det viktig å legge til rette for norsk eksport av fornybar energi.

Men samtidig tror jeg det er viktig å holde hodet litt kaldt. Det er ikke et mål for SV å eksportere all kraft vi kan. Norge har verdens mest klimavennlige prosessindustri. Det er et mye bedre miljøregnskap å eksportere kraft i form av aluminium og silisium enn å eksportere kraften rett ut. For å unngå karbonlekkasje og risiko for norske arbeidsplasser må norsk kraftpolitikk i en fornybar og offshorebasert framtid ta hensyn til norsk industri og bidra til nye satsinger på ny norsk grønn industri.

SV mener altså at elektrifisering av sokkelen, kraft til klimavennlig industri og ikke minst elektrifisering av transportsektoren er svært viktig, viktigere enn å ha som mål i seg selv å eksportere så mye kraft som mulig.

I et framtidig lavkarbonsamfunn vil det å besitte den mest miljøvennlige industrien og transportsektoren være blant de aller største fortrinn. Det er derfor ikke slik som representanten Lødemel sier, at vi i framtida må ta et valg mellom å låse kraften inne eller eksportere grønn kraft til Europa. Samtidig som vår fornybare energi er en stor ressurs for å senke europeiske utslipp, er også prosessindustrien vår mye av det som gjør og i enda større grad skal gjøre oss til en miljønasjon. Her må flere hensyn balanseres.

Et framtidig havbasert supernett krever også politisk styring. For at samfunnsbehovene skal ivaretas, er det viktig at Statnett er systemansvarlig ved et nytt nett til havs. Det er også viktig å se en slik nettpolitikk i et norsk forsyningsbilde. Jeg tror, trass i det representanten Solvik-Olsen sier, at et havbasert nett med tilkoblinger langs kysten i Norge vil kunne ha en effekt på forsynings situasjonen vår innenlands, og slik sett fungere konfliktdependende med tanke på framtidig nettutbygging i Norge. Det krever videre teknologitvilling og mye arbeid, men det gjør jo det meste av klima- og energitvillinger i vår tid.

Så tror ikke jeg heller at vi kommer utenom videre debatt om forholdet mellom klimatiltak, lokalmiljø, livskvalitet og estetikk. Men jeg tror også dette kan fungere avbøtende.

Marianne Marthinsen (A) [12:23:55]: Jeg synes det er verdt å begynne med å takke interpellanten for å reise denne debatten. Det er bra at Stortinget bruker tid på det som er et av de virkelig viktige strategiske veivalgene vi skal gjøre i energipolitikken i tiden framover.

Denne tanken om et supergrid/supernett i sjø er blitt framført av mange. Det er flere grunner til det – den ene og kanskje mest åpenbare grunnen er at overføringskapapa-

siteten uansett må styrkes. Norden er i ferd med å bli et overskuddsområde. Det er ikke så veldig mange år siden vi diskuterte kraftbalansen i Norge og var bekymret for den – nå er vi i ferd med å bli et overskuddsområde. Og selv om vi skal ha en overgang til elbil, elektrifisere deler av sokkelen og også kanskje legge grunnlaget for ny industri basert på fornybar energi, er det åpenbart at vi må få avsetning for noe av dette overskuddet gjennom å eksportere det. Vi har jo store ambisjoner om å bli store på eksport av fornybar energi for å kunne erstatte bl.a. kull i Europa.

Så vil vi få fornybardirektivet om ikke altfor lang tid, og helt uavhengig av hva slags forpliktelser Norge vil ende opp med der, er det klart at det direktivet vil gjøre norsk kraft, fornybar kraft, mer attraktiv, gi den større verdi i det europeiske markedet, fordi det er helt åpenbart at det er mange europeiske land som vil slite med å nå sine forpliktelser gjennom tiltak i sine egne land.

Vi har også den stadig tilbakevendende diskusjonen om norsk vannkraft som et batteri for europeisk vindkraft.

Vi har også noen diskusjoner gående om bruk av el på installasjoner på sokkelen. Nå får vi forhåpentligvis noen nye beregninger på det i forbindelse med Klimakur, men uansett vet vi at det ligger et enormt potensial for CO₂-kutt der, og den største utfordringen for å få det til handler naturligvis om nett. Ikke minst er kabler i sjø en forutsetning for den satsingen på havvind som vi alle ønsker oss. Jeg deler statsrådens oppfatning om at dette ikke kan erstatte infrastruktur på land eller løse de konfliktene som vi har på Vestlandet. Det er allikevel interessant. Vi vet at flere EU-land har et omfattende elnett i Nordsjøen på tegneblokken, og det er selvfølgelig enorm interesse for å få Norge med på dette, med den regulerkraften som vi besitter. Jeg er veldig, veldig glad for den nyheten som kom i dag i statsrådets innlegg om at vi nå er en formell deltaker i dette initiativet.

Så vil jeg også si at utålmodighet er bra. Vi skal ikke være tilbakelente på dette, vi skal ikke la toget gå. Det er mange som sammenligner havvindsatsingen med den tidlige oljealderen, da politikerne tok grep og fikk ting til å skje, og det er på mange måter en beundringsverdig historie om noen som trodde på noe som svært få andre så mulighetene i. Vi kjenner jo alle historien fra den gangen man åpnet for prøveboring på Ekofisk i 1969 og direktøren for et kjent oljeselskap, som jeg ikke skal nevne navnet på, sa at han personlig skulle drikke hver dråpe av den oljen som kom opp av Nordsjøen. Men det er også en historie om tålmodighet, om å ta seg tid til å gjøre de riktige vurderingene, til å meisle ut en strategisk riktig politikk. Dette nettet, som nå finnes på tegneblokken, er beregnet til å koste 250 milliarder kr, og da er vi nødt til å gjøre det riktig, vi er nødt til å vite at vi gjør det på den rette måten.

Det første elnettet til havs er planlagt i Østersjøen, mellom Sverige, Danmark og Tyskland – Kriegers Flak. Det er en satsing som har fått massiv EU-støtte, men der er det akkurat blitt kjent at svenskene trekker seg ut av prosjektet. Det skal jo ikke skremme oss, men det sier jo noe om at det er komplekst, og det er ikke bare å legge noen kabler ut i sjøen her. Så jeg er veldig glad for at interpellanten har en såpass edruelig tilnærming til det som han har.

Jeg tror at alle ser det enorme potensialet for kraftproduksjon og for ny leverandørindustri som ligger i utbyggingen av havvind. Så der vi er nå, handler veldig mye om å være framoverlente, se mulighetene, gjøre de riktige tingene i riktig rekkefølge. Jeg mener at vi er godt posisjonert. To av åtte av de forskningssentrene for miljøvennlig energi som ble opprettet i fjor, forsker på havvind, Statnett driver med forskning og utvikling på overføringsnett til havs, vi har fått på plass verdens første flytende fullskala mølle, vi legger det juridiske grunnlaget gjennom havenergiloven som ligger til behandling hos oss nå, og så fikk vi altså nyheten i dag om at vi nå er en del av dette nordsjøinitiativet.

Så jeg vil igjen si at jeg er glad for Stortingets og opposisjonens engasjement. Vi løser ikke alle konflikter med dette, men vi kan her stå ved begynnelsen av en ny energiæra, og da er det utrolig viktig at vi alle ønsker å dra i samme retning.

Bjørn Lødemel (H) [12:29:15]: Eg er glad for det som representanten Marthinsen seier, at dette kan vere innleiinga til ein ny æra. Eg er òg glad for at Høgre er med på å setje ein standard på ein inngang til ein ny æra. Vi er veldig glade for den responsen vi har fått, og den konstruktive debatten dette har vore. Noreg har store moglegheiter, og det er heilt avgjerande at vi viser handlekraft. Eit godt Høgre-uttrykk er: Hiv dykk i kalosjane! Det må vere ei oppfordring til ministeren, at her handlar det om å handle. Dette er eit utruleg viktig tema for Noreg som energinasjon, og som ein bidragsytar til Europa for at Europa skal nå sine klimamål, på same måten som dette vil gje formidable inntekter til Noreg i framtida dersom vi lykkast.

Høgre vil presse på for at vi får fortgang i dette arbeidet. Høgre vil også presse på for at vi kan utvikle eit europeisk supernett også vidare nordover langs norskekysten. Eg håper at ministeren vil ta med seg dei tankane og ideane som ligg i det når han skal starte arbeidet med det europeiske supernettet.

Eg er einig med Ketil Solvik-Olsen i at vi bør ha ei stortingsmelding som handsamar desse sakene. Det kunne veldig gjerne ha vore som ein del av ei energimelding, der vi faktisk kan sjå desse tinga i samanheng, og også sjå på kva moglegheiter vi har totalt sett for å utvikle Noreg som ein formidabel energileverandør til Europa.

Statsråden nemner dei store utfordringane som gjeld nettutvikling på land. Det er klart at vi skal utvikle nettet på land. Vi er heilt avhengige av å ha eit godt nett som kan handtere både vasskraft-, småkraft- og vindkraftproduksjon. Det nettet må vi ha. Men eg ser at det kanskje kan vere ei moglegheit for nokre av dei spennande tankane som handlar om eit supernett på kysten. Kanskje går det an å tenkje litt lenger fram enn det som er gjort til no. Dei kraftlinjene som skal byggjast på Vestlandet, har ei tid på 50–60 år, og dei har enorme konsekvensar for mange nærmiljø. Eg er heilt einig i at vi ikkje skal kaste blå i auga på dei som kjempar mot desse linjene, men samtidig føler eg at vi skal vere så rettferdige at om det dukkar opp nye, gode idear, så må dei også takast med i planane.

Eg ser også at det vil vere behov for å vurdere kabling

på land i sterkere grad. Det gjeld også for lågare spennin-
gar. I dag kablar ein på 22 kilovolt, men det er eit stort
spenn mellom 22 kilovolt og opp til 420 kilovolt. Eg ser at
for mange lokalmiljø ville det vere positivt om ein kunne
vurdere kabling også på lågare nivå.

Eg vil takke for ein god debatt. Dette blir eit spennande
tema framover. Høgre ønskjer å vere pådrivar for å få på
plass eit supernett både i Europa og i Noreg.

Statsråd Terje Riis-Johansen [12:32:37]: Hadde jeg
villet misforstå det siste innlegget, hadde jeg kunnet tolke
det som at det var i dag denne prosessen startet, at det var
i dag denne debatten for første gang ble løftet fram. Jeg
tror vi er enige om at dette er en debatt som har pågått en
stund, og som vi ser at vi også er godt inne i.

Jeg mener at konklusjonen både på saken som sådan og
debatten i dag er at diskusjonen om supernett, eller hva vi
kaller det, til havs kontra ordinær nettutbygging i Norge
er veldig lik den debatten vi har om offshorevind kontra
vindutbygging for øvrig. Der ser vi at for å få resultater på
relativt kort sikt, og litt utover det, er det de landbaserte
løsningene som vil gi ny produksjon. Så har vi offshore-
vind der framme, som det store i framtida, som virkelig
kommer til å bety mye i forhold til energiproduksjonen i
Norge og eksporten av energi fra Norge, men som altså
ligger noe lenger framme.

Diskusjonen om nett mener jeg er veldig parallell. Når
det gjelder å løse de utfordringene vi nå har på nettsiden,
kan vi ikke løfte oss ut av de konkrete diskusjonene om
linjeføring i Norge. Det kommer det til å bli mange dis-
kusjoner om framover, ikke minst relatert til det som re-
presentanten Lødemel sjøl tok opp: Statnetts utviklings-
plan, som jo har et betydelig investeringspotensial i seg,
og som i praksis dekker hele landet, når en nå ser at lin-
jen fra Balsfjord til Hammerfest også er løftet fram igjen.
Det er de konkrete problemstillingene som vi kommer til
å måtte forholde oss til i forhold til dagens situasjon. Men
samtidig som vi gjør det, skal vi diskutere det som jeg
oppfattet ligger i representanten Lødemels interpellasjon:
hvordan vi kobler sammen offshorevind og oljeinstallasjo-
ner, hvordan vi håndterer kraftutveksling basert på nors-
ke vannkraftmagasiner, vindmøller i andre land som ikke
produserer hele døgnet, hvilke vindmøller som produserer
med ulik hastighet, ulik produksjon i ulike deler av Europa
til samme tid – hvordan dette kan knyttes sammen.

Disse spørsmålene hører naturlig hjemme i det, og det
er en debatt som er i gang relatert til mange eksempler
som har kommet fra talerstolen her i dag, og som vi ønsker
å være en del av, og som bl.a. dagens underskriving er et
tydelig signal om fra Regjeringa.

Presidenten: Sak nr. 3 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 4 [12:35:24]

*Interpellasjon fra representanten Sonja Irene Sjøli til
helse- og omsorgsministeren:*

*«Stortinget behandlet i mai 2009 St.meld. nr. 12 En glee-
delig begivenhet. Hovedkonklusjon var at tilbudet for gra-
vide, fødende og barselkvinner skulle styrkes betydelig. Et
enstemmig storting mente det er uakseptabelt at fødetilbu-
det blir svekket av økonomiske årsaker, og ba helse- og om-
sorgsministeren stille krav til de regionale helseforetakene
om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte omstillin-
ger som fører til et dårligere fødetilbud. Videre ba Stortin-
get Regjeringen om å utarbeide nasjonale retningslinjer
som sikrer at kvinner i aktiv fødsel har en kvalifisert fød-
selshjelper tilstede, dersom hun ønsker det, for å ivareta
kvinnens trygghet og redusere farene for komplikasjoner.*

*Hva har statsråden foretatt seg for å følge opp Stortin-
gets enstemmige vedtak?»*

Sonja Irene Sjøli (H) [12:36:43]: Bakgrunnen for
denne interpellasjonen er de mange alvorlige bekym-
ringsmeldinger fra jordmødre, leger og brukere og også
oppslag i media om situasjonen ved mange av landets
fødeavdelinger.

Stortingsmeldingen En gledelig begivenhet ble behand-
let i Stortinget i fjor. Det ble foretatt betydelige endringer
og forbedringer i forhold til Regjeringens opprinnelige for-
slag, og det var bred enighet om at svangerskaps-, fødsels-
og barselomsorgen måtte styrkes for å sikre bedre kvalitet.
Det jeg nå etterspør, er oppfølgingen av Stortingets vedtak.

Forekomsten av komplikasjoner, skader og dødsfall er
svært lav i Norge sammenlignet med mange andre land. Til
tross for det er det stort behov for forbedringer. Rapporter
viser at det er for liten kapasitet og overfylte fødeavdelin-
ger. Vi får rapporter om nestenulykker, og det er en bety-
delig økning i avviksmeldinger. Det kom fram på TV 2-ny-
hetene i går kveld at barn dør i forbindelse med fødsel, og
mange får store skader på grunn av feilbehandling.

Det er mangel på jordmødre både ved fødeavdelinge-
ne og i kommunehelsetjenesten. Det er vikarstafetter og
manglende kontinuitet, for dårlig seleksjon til avdelin-
ger med høyere beredskap, for dårlig oppfølging av kva-
litetsarbeid, for høyt arbeidspress, for lav bemanning og
samtidigetskonflikter på større fødeavdelinger.

Denne situasjonen har vært tatt opp i Stortinget flere
ganger i løpet av de siste tre–fire årene, uten at det har
medført noen nevneverdige forbedringer. Vi hadde imid-
lertid store forventninger da stortingsmeldingen En glee-
lig begivenhet kom, ikke minst til at helseministeren skul-
le følge opp Stortingets vedtak fra i fjor. Det er imidlertid
mye som tyder på at så ikke er skjedd, at det ikke er blitt
noen bedring – tvert imot.

Den Norske jordmorforening har i januar foretatt en
gjennomgang og kartlegging av bemannings-situasjonen
ved samtlige helseforetak med fødeinstitusjon. Tilbake-
meldingene fra fagfolk og tillitsvalgte er nedslående. Det
er urovekkende mange helseforetak som har gjennomført,
eller planlegger, nedbemanning eller innsparinger ved
fødeavdelingene eller barselavdelingene. Det er et stort
forbruk av ufrivillig deltid og vikarer. Faste stillinger hol-
des ledige ved permisjoner, og det er mange vakante vaker
på turnusene. Det er et urovekkende høyt sykefravær
ved flere avdelinger.

De ansatte har liten eller ingen mulighet for faglig oppdatering i tråd med spesialisthelsetjenesteloven. Mange avdelinger melder fra om en tjeneste de oppfatter som lite brukervennlig og på grensen til det faglig uforvarlige. Barselomsorgen blir nedprioritert. Mange har meldt at de ikke har tid til å dokumentere avvik. Dette er alvorlig.

La meg ta noen eksempler: Ved universitetssykehuset i Akershus, Ahus, ble det før jul fremmet forslag om å redusere antall ansatte med 9,2 stillinger på føde- og barselavdelingen på grunn av pålagte innsparinger i 2010. Tillitsvalgte for jordmødrene og legene reagerte sterkt på dette forslaget. I et brev til styret for Ahus ga de uttrykk for sin bekymring for kvaliteten på tilbudet til gravide, fødende og barselkvinnene, og at de ikke kunne makte en forsvarlig drift ennå et år med en bemanning som ikke er tilpasset mengden fødsler. I 2009 var det 4 681 fødsler – 11,45 pst. flere fødsler enn planlagt. For 2010 er det planlagte fødselstallet 4 500, og det ble altså foreslått reduksjon i bemanningen på både fødeavdelingen og barselavdelingen.

Personalet rapporterer om høyt arbeidspress og høyt sykefravær. Flere jordmødre søker seg bort fra avdelingen. Dette ble da endelig oppfattet av ledelsen som bekymringsfullt, og de trakk tilbake nedbemanningen på 3,3 jordmorstillinger, men opprettholder et kutt på 5,5 stillinger ved barselavdelingen. Det får konsekvenser for tilbudet til barselkvinnene. Det er ikke ro nok rundt mor og barn etter fødsel. Barna får ofte morsmelkerstatning fordi det ikke er tid til amnehjelp. Etter fødsel-samtaler blir ikke gjennomført. Ahus har en stor andel fremmedkulturelle fødekvinne, og det krever mer tid og ressurser. De har mer sykелighet, engstelse og språkproblemer, og de har oftere syke barn. Tilrettelegging og samarbeid med kommunehelsetjenesten og tolketjeneste krever tid.

Ledelsen sier selv at konsekvensene av den foreslåtte nedbemanningen vil bli at en del ikke lovpålagte oppgaver ved barselavdelingen blir avsluttet – med andre ord blir det et dårligere tilbud, stikk i strid med Stortingets vedtak. Ledelsen er imidlertid av den klare oppfatning at bemanningen ved fødeavdelingen er faglig forsvarlig og i tråd med en bemanningsnorm fra 1997.

Med respekt å melde: Det har skjedd mye i fødselsomsorgen siden 1997. Ikke minst er det både i 2001 og 2009 gjort vedtak i Stortinget om at den skal styrkes betydelig, nettopp på bakgrunn av mange uheldige hendelser. Det holder ikke mål å skjule seg bak en bemanningsnorm fra 1997. Nedskjæringene skjer uten at det er foretatt noen konsekvensanalyse. Det bemanningsnormen fra 1997 ikke tar høyde for, er at det ikke bare er én pasient, men to pasienter, nemlig mor og barn, og at fødselsomsorgen faktisk er blitt mer krevende.

Fra Oslo universitetssykehus meldes det at det er foreslått nedbemanning ved fødeavdelingen ved Ullevål for 2010 og 2011 med 6,5 årsverk – dette samtidig som fødselstallet stiger. Fagfolkene sier at dette er et regnestykke som ikke går i hop. Med andre ord vil det gå ut over kvaliteten på fødselshjelpen.

Ved fødeavdelingen i Vestfold ble driften ved fødestua nedlagt, og en differensiert fødselsomsorg er fraværende. Bemanningen er redusert med 2,5 årsverk, med samme

antall fødsler. Det er færre familierom, og barselkvinner må til tider ligge i korridoren.

Sykehuset Innlandet, fødeavdelingen i Elverum, ble sterkt nedbemannet både med jordmødre og barnepleiere i 2008. Resultatet ble sykefravær på opptil 30 pst. i en periode.

Fødeavdelingen i Stavanger melder om at grunnbemanningen er marginal, og det er 18 ubesatte stillinger og et økende antall deltidsstillinger. Dette resulterer i en stor sårbarhet ved sykdom, travle vakter, mange ledige vakter, stadig pålegg om ekstravakter og mange innleide jordmødre fra våre naboland.

Fødeavdelingen i Bodø er minimalt bemannet. Jordmødrene melder at avdelingen drives med dugnadsånd, og at det er en sterk økning i fødselstallet.

Ved fødeavdelingen ved St. Olavs hospital har de spart penger ved å stenge den ene fødeavdelingen deler av døgnet og i perioder i helger. Det har gått hardt ut over ansatte. Nå har de krav om innsparing på nye syv stillinger ved føde-/barselavdelingen i tillegg til poliklinikk. De sliter med lav grunnbemanning, vakante vakter og redusert bemanning i helgene.

I tillegg har vi Kongsberg fødeavdeling, som nå er stengt midlertidig på grunn av uheldige hendelser.

Den nedbemanningen som nå skjer, er stikk i strid med Stortingets vedtak. Det er uverdlig, og det er uforvarlig. Igjen er det kvinner og barn som blir en salderingspost, og det kan vi ikke akseptere.

Jeg vil minne om hva Stortinget sa i 2009:

«Komiteen har merket seg at det de senere år på grunn av betydelige omstillingsprosesser i helseforetakene har vært foretatt økonomisk motiverte endringer i fødetilbudet ved en del fødeavdelinger, som har ført til et dårligere tilbud til fødende. Komiteen mener det er uakseptabelt at fødetilbudet svekkes av økonomiske årsaker, og at fødekvinne opplever mer stress og større utrygghet. Komiteen vil understreke at det må stilles krav til de regionale helseforetakene om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte omstillinger som fører til et dårligere fødetilbud.»

Klarere kan det vel neppe sies! I tillegg ba et enstemmig storting Regjeringen om å utarbeide nasjonale retningslinjer som sikrer at kvinner i aktiv fødsel har en kvalifisert fødselshjelper til stede, dersom hun ønsker det, for å ivareta hennes trygghet og redusere farene for komplikasjoner.

Den nedbemanningen som nå skjer ved de fleste av landets fødeavdelinger, er en utvikling som går i feil retning. Statsråden svarte meg på et spørsmål i spontanspørretimen 16. desember om oppfølging av Stortingets vedtak når det gjaldt nettopp fødselshjelpen, at det er de regionale helseforetakenes ansvar å følge opp. Ja, men når de regionale helseforetakene svikter, må det vel være statsråden som har ansvaret?

Når det gjelder Ahus, tok jeg saken opp i et møte som helse- og omsorgskomiteen hadde med Helse Sør-Øst rett før jul, og spesielt med styrelederen i Helse Sør-Øst, Hanne Harlem. Tilbakemeldingen fra henne var at de forholder seg til det departementet gir beskjed om. Det er

da nærliggende å spørre om helseministeren ikke har formidlet til de regionale helseforetakene hva Stortinget faktisk har vedtatt, og som Stortinget forventer blir fulgt opp. Eller er det slik at de regionale helseforetakene har fått beskjed, men at de ikke følger opp? Jeg vil gjerne ha svar på om Stortingets klare vedtak om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte omstillinger som kan føre til et dårligere fødetilbud, er formidlet til de regionale helseforetakene. Hvis de har fått klar beskjed, hva akter så statsråden å foreta seg? Og hva har hun gjort for å følge opp Stortingets enstemmige vedtak?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:46:03]:

Med stortingsmeldingen En gledelig begivenhet la Regjeringen grunnlaget for at gravide og fødende skal oppleve en helhetlig og sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg – altså at det skal bli en gledelig begivenhet for hele familien. Det er de regionale helseforetakene og kommunene som har ansvar for helheten i tilbudet.

I innstillingen fra helse- og omsorgskomiteen var det, som også interpellanten sa, full støtte for dette målet, selv om det var politiske forskjeller i synet på enkelte av forslagene.

Før jeg går videre, vil jeg kort omtale en sak som også ble nevnt, som går rett inn i kjernen for dagens interpellasjon – en sak som berører faglige krav og ikke minst tiltal til helsetjenesten. Jeg tenker på saken ved fødeavdelingen på Kongsberg sykehus hvor det har vært bekymring over det faglige nivået på fødeavdelingen, og hvor et ufødt barn nylig døde. Fødeavdelingen er nå stengt av helseforetaket på bakgrunn av en tett oppfølging fra Helsetilsynet over tid. Helsetilsynet i Buskerud har etter rutinene for samarbeid mellom politi og tilsynsmyndighet anbefalt politietterforskning.

Jeg ser svært alvorlig på saken. Når ting skjer som kanskje kunne vært unngått, må vi se på hva som er skjedd, og eventuelt endre rutiner for å hindre at det skjer igjen. Stortinget sluttet seg til forslaget om at de nåværende tallgrensene for nivåinndeling av fødeinstitusjoner oppheves og erstattes av nasjonale kvalitetskrav. Disse vil foreligge i løpet av første halvår i år. Det er et grunnleggende krav at fødeinstitusjoner drives forsvarlig. Jeg vil pålegge regionale helseforetak å etablere et system som sikrer at kvalitetskravene følges opp.

En samlet komité støttet Regjeringens forslag om at regionale helseforetak i samarbeid med berørte kommuner skulle utarbeide flerårige, helhetlige og lokalt tilpassede planer for fødetilbudet i regionen. Planen skal også omfatte svangerskaps- og barselomsorg. Regionale helseforetak er underrettet om at eventuelle planer om å endre strukturen i fødselsomsorgen må vente til slike planer er utarbeidet. Det har tidligere statsråd Bjarne Håkon Hansen opplyst i svar på skriftlig spørsmål til Stortinget. Han poengterte at dette ikke er til hinder for at det iverksettes tiltak for å sikre god og effektiv drift. Dette betyr at strukturelle omstillinger som er økonomisk motivert, foreløpig ikke kan finne sted.

Regionale helseforetak har frist til 1. juli i år med å utarbeide slike planer, og de vil bli vurdert på egnet måte.

En enstemmig helse- og omsorgskomite har understreket at det ikke skal gjøres økonomisk motiverte omstillinger som fører til et dårligere fødetilbud. Jeg vil forsikre meg om at dette også blir ivaretatt i fremtiden.

Komiteen var bekymret for at sommerstengte fødetilbud skulle føre til lange reiseavstander og utrygghet for kvinner i distriktene. I oppdragsdokumentene til regionale helseforetak for 2010 har jeg pekt på at regionale helseforetak i utgangspunktet skal sørge for at fødeinstitusjoner holdes åpne hele året. Sommer- og feriestengninger skal ikke skje på grunn av økonomiske årsaker alene. Tilbudet kan stenges dersom det ikke lar seg gjøre å gjennomføre lovpålagt ferie. Men stengningsperioden skal gjøres kortest mulig, og helseforetaket skal iverksette nødvendige tiltak for å sikre forsvarlighet i tjenesten. Dette skal skje i samarbeid med berørte kommuner.

Etter Stortingets behandling av meldingen har vi satt i gang et stort arbeid i de regionale helseforetakene og i Helsedirektoratet for å følge opp forslagene. Jeg vil omtale enkelte tiltak.

Fra 1. januar i år har jeg gitt regionale helseforetak ansvar for følgetjenesten for gravide til sykehus. På den måten er ansvaret for all syketransport samlet på ett sted – også ambulansetransport. I meldingen ble det anbefalt at helseforetak og kommuner skulle inngå avtaler om jordmortjenesten som sikrer felles utnyttelse av ressursene. Det gjelder også beredskap for følgetjenester. Ved å samle ansvaret for fødetilbud og følgetjeneste vil gravide som har lang reisevei til fødeinstitusjonen, sikres et forsvarlig tilbud også ved sommer- og feriestengninger.

Stortinget ba Regjeringen fremme forslag om å styrke kapasitet og kvalitet i jordmortjenesten og legge det frem for Stortinget på egnet måte. Som det fremgår av årets statsbudsjett, tar vi sikte på nærmere omtale i statsbudsjettet for 2011.

Komiteen ba om at Regjeringen utarbeider nasjonale retningslinjer som sikrer at kvinner i aktiv fødsel har en kvalifisert fødselshjelper til stede dersom hun ønsker det. Interpellanten ber om status for hva som er gjort med dette. Jeg har bedt Helsedirektoratet om å ta føringen fra komiteen med i det pågående arbeidet med nasjonale retningslinjer for svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen.

I stortingsmeldingen En gledelig begivenhet foreslo Regjeringen to alternativer for forankring av den lokale jordmortjenesten. Det ene var at kommuner og helseforetak inngår avtaler om lokal jordmortjeneste. Det andre alternativet var å forankre den kommunale jordmortjenesten i helseforetak. Regjeringens ønske var å ta stilling til fremtidig organisering av lokale jordmortjenester i forbindelse med Samhandlingsreformen. Komiteens flertall gikk inn for at jordmortjenesten i kommunene som hovedregel må være et kommunalt ansvar. Etter flertallets syn vil det være den beste måten å sikre nærhet og tilgjengelighet til tilbudet på for brukere i hele landet. Dette er fulgt opp i St.meld. nr. 47 for 2008–2009, Samhandlingsreformen, som nå ligger i Stortinget. Der foreslår Regjeringen at lokal jordmortjeneste fortsatt skal være et kommunalt ansvar, kombinert med at kommuner og helseforetak skal inngå avta-

ler om jordmortjenesten som sikrer felles utnyttelse av ressursene.

Jeg vil følge det pågående arbeidet i Stortinget og den omfattende oppfølgingen av stortingsmeldingen om svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen. Jeg vil forsikre meg om at Regjeringens mål om en gledelig begivenhet blir en realitet for gravide og fødende og deres familier.

Sonja Irene Sjøli (H) [12:53:14]: Jeg takker statsråden for svaret, og det er jo bra med det som blir fulgt opp. Det ble ikke noen kommentar til den situasjonen som er rundt om i landet, og som er kartlagt. Men jeg håper statsråden kan ta opp det senere, for vi har fortsatt betydelige utfordringer når det gjelder å sikre kvalitet i alle ledd. At det må etableres et mer systematisk og kontinuerlig kvalitetsarbeid viser ikke minst saken ved Kongsberg sykehus, som statsråden var inne på.

En god grunnbemanning, kompetanse og kontinuitet er avgjørende for å sikre kvaliteten på tilbudet, i tillegg til stabile og robuste fagmiljøer. Det må bli fortgang i å få utviklet nye kvalitetsindikatorer, og de må gjøres offentlig for brukere, helsepersonell og myndigheter, slik at vi får en åpenhet rundt resultatene.

Jeg har forståelse for at en del av de tiltakene som Stortinget vedtok i fjor, kan ta litt tid – retningslinjer og en del sånne ting. Men det som kan gjøres raskt for å sikre kvaliteten, er å øke grunnbemanningen og i alle fall ikke kutte. Det er nødvendig for å skape sterke og robuste fagmiljøer. Men nå ser vi altså at det kuttes i stillingene ved nesten samtlige fødeinstitusjoner i hele landet, og fødselstallet øker. Da skal det ikke mye fantasi til for å forstå at tilbudet blir forringet. Og når jordmødre sier til meg at de ikke engang har tid til å sette seg ned og skrive avviksmeldinger, som er en så viktig del av kvalitetsarbeidet og den faglige utviklingen på fødeavdelingene, mener jeg det er svært alvorlig.

Fødende kvinner kan ikke vente til det blir en ledig fødselshjelper. En fødsel er øyeblikkelig hjelp. Det skjer hele døgnet, året rundt. Det går ikke an å effektivisere en fødsel ved at kvinnen skal føde fortere. En for lav bemanning kan føre til komplikasjoner, mer overvåking, og, som vi har sett, i verste fall dødsfall og skader. Ansatte er alvorlig bekymret for mor og barns helse, og de er bekymret for sin egen arbeidssituasjon.

Statsråden var inne på at det nå snart er sommerferie. For helseforetakene må man allerede nå planlegge sommerferieavviklingen. Med utgangspunkt i redusert bemanning, og når vi vet at det fødes flest barn i juni, juli og august, kan det bli en svært krevende situasjon for fødeavdelingene. Så nå håper jeg virkelig at statsråden tar opp med de regionale helseforetakene at den situasjonen som nå utvikler seg, med økonomisk motiverte endringer, nedskjæringer, ikke kan aksepteres. Vi kan ikke leve med en fødselsomsorg som fører til komplikasjoner og i verste fall alvorlige skader på barn og død.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:56:37]: Som jeg sa i innlegget mitt, ble resultatet av behandlingen av meldingen i Stortinget også fulgt opp overfor de

regionale helseforetakene. Det er også et arbeid som vi har fokus på i Helse- og omsorgsdepartementet.

Jeg er veldig enig med interpellanten i at kvalitet og kvalitetsforbedrende arbeid er nødvendig, både for å opprettholde kvaliteten i fødetilbudet og også for å høyne kvaliteten, som alltid er en målsetting for å unngå at episoder som ikke er ønsket, skjer.

Kvalitetsarbeidet er lovpålagt, særlig gjennom forskrift om internkontroll. Innenfor fødselsomsorgen kan de største gevinstene innkasseres ved en målrettet satsing på kvalitetsheving ved de store fødeavdelingene, der de aller fleste fødslene skjer. Samtidig har – og det skal man ikke legge skjule på – de små fødeavdelingene særskilte kvalitetsutfordringer knyttet til rekruttering av fagpersonell, vikarbruk og lavt pasientvolum. Dette er derfor en situasjon som på kvalitetssiden må følges nøye, og som jeg kommer til å følge nøye opp.

Samtidig vil jeg si at det er veldig mye positivt som har skjedd i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen. Ikke minst samordningen og utnyttingen av ressurser, særlig jordmorressursene, mellom kommunene og helseforetakene er positiv. Ikke minst vil jeg si at for de kvinnene som bor ute i distriktene, langt fra sykehus, er følgetjenesten svært viktig. Det er absolutt en tjeneste som vil høyne kvaliteten i dette totale tilbudet.

Tore Hagebakken (A) [12:58:56]: Det å bringe et barn inn i verden er for de fleste av oss noe av det aller største vi opplever. Men det er sjølsagt også knyttet bekymring og spenning til en fødsel. Helt sentrale nøkkelord i svangerskaps- og fødselsomsorgen må være, og er, trygghet og kvalitet.

Svangerskap og fødsel har alltid vært forbundet med en viss risiko, og elementet av risiko kan dessverre aldri fjernes helt. Men i Norge har vi klart å sette en høy standard og har høy kvalitet når det gjelder svangerskaps- og fødselsomsorgen. Vi har svært lav forekomst av komplikasjoner og dødsfall sammenlignet med andre land. Men vi kan alltid bli bedre, også her. Det var det som lå til grunn for at Regjeringa i fjor la fram St.meld. nr. 12 for 2008–2009, En gledelig begivenhet, som jeg synes meldingen så fint heter.

Når det dessverre går galt, må vi til bunns i årsaksforholdene. Det ser vi nå at man forsøker å gjøre i Kongsberg, der det åpenbart har skjedd ting som ikke skulle skje. Jeg er enig med statsråden i at det som har skjedd der, er svært beklagelig – og jeg vil legge til: dypt tragisk. Vi har ikke råd til å miste et eneste barn om det overhodet kan unngås. Dette handler om den grunnleggende tilliten til helsevesenet.

God omsorg og gode tilbud står og faller med god faglig kompetanse hos jordmødre og barnepleiere, og også hos sykepleiere og leger. Og tilstrekkelig bemanning er sjølsagt svært viktig, slik interpellanten har understreket. Gravide, fødende og familier skal oppleve en helhetlig og sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. Også på dette området vil den framlagte Samhandlingsreformen, som helse- og omsorgskomiteen nå jobber med, være viktig.

Jeg mener statsråden legger opp til aktiv oppfølging av stortingsmeldingen fra i fjor og komitéinnstillingen i den sammenheng. Det er betryggende at statsråden forsikrer oss om at det verken nå eller – og jeg understreker – i framtida skal gjøres økonomisk motiverte omstillinger som svekker fødetilbudet. Ved siden av statsråden er vi mange som vil være med på å være vaktbikkjer i så måte.

La meg også nevne at de regionale helseforetakene fra 1. januar i år har fått ansvar for følgetjenesten til sykehus. Også dette handler om å sikre større trygghet og kvalitet – et viktig grep. Jeg synes også det er riktig at fødselsinstitusjonene nå vurderes ut fra kvalitet, ikke ut fra antall fødsler i året. Jeg mener at vi er på rett veg, sjøl om vi den siste tida er blitt oppmerksom på svært uheldige hendelser. De fleste opplever et godt tilbud og at fødselen blir den gledelige begivenheten som den skal være.

Fødeinstitusjonene skal drives forsvarlig – sjølsagt. Og flere tiltak vil nå bidra til at det skal skje overalt. Hele tida må vi følge utviklingen nøye for å sikre den kvaliteten alle skal forvente at fødselsomsorgen vår har.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [13:02:46]: I Romerikes Blad i går kunne vi lese om en ung kvinne som i Eidsivating lagmannsrett har fått medhold i at hun fikk mangelfull fødselshjelp i 2004, noe som medførte alvorlige skader på både mor og barn. Selv om vi kanskje aldri kan gardere oss hundre prosent mot slike saker, er denne kvinnens historie svært rystende og svært stygg, og det er vanskelig å forstå hvordan noen kan bli behandlet på en slik måte. Det å sette et nytt liv til verden er en stor begivenhet og skal være en stor glede. Trygghet under fødsel og svangerskap er derfor svært viktig.

Svangerskaps- og fødselsomsorgen i Norge holder høy kvalitet i internasjonal sammenheng, men vi ser også at det er et stort forbedringspotensial for å skape nødvendig tillit til at tilbudet er godt nok, og at det sikres god tilgjengelighet. Fremskrittspartiet støttet derfor hovedinnholdet i St.meld nr. 12 for 2008–2009, om helhetlig og faglig god svangerskapsomsorg. Men Fremskrittspartiet er svært kritisk til sommerstengte fødeavdelinger, nedbemanning og nedleggelse av fødestuer begrunnet i økonomi. Eksempelene er for mange, og representanten Sjøli belyste dette på en god måte.

Vi mener at det må legges planer for behovsdekning basert på informasjon om antall fødende i de respektive regionene. Vi støttet derfor Regjeringens forslag om å pålegge de regionale helseforetakene å utarbeide helhetlige og flerårige planer for fødselsomsorgen.

Fremskrittspartiet mener at det er viktig med god informasjon til fødende kvinner for å skape en trygg atmosfære og bidra til at kvinner blir kjent med de forandringer og den utvikling som skjer gjennom svangerskapet og ved en fødsel. Det må legges stor vekt på informasjon og grundig oppfølging av dem som møter uventede og problemfylte situasjoner i forbindelse med sin graviditet og fødsel. Spesielt viktig er dette for førstegangs fødende og andre som tidligere har opplevd komplikasjoner.

Kvinner skal kunne velge om de vil gå til jordmor, fastlege, helsestasjon eller gynekolog for svangerskaps-

kontroll. Det er en utfordring med altfor dårlig jordmorkapasitet i veldig mange kommuner. Det er et gap mellom tilbud og etterspørsel etter jordmortjenester utenfor sykehuset, og det har ført til at det har blitt opprettet kommersielle jordmorsentre som tar full egenbetaling av brukerne – enda et eksempel på et klassesdelt helsevesen. Jordmortjenesten har behov for en annen finansiering enn i dag, og dette må på plass.

Når det gjelder følgetjenesten, var Fremskrittspartiet imot å legge det økonomiske ansvaret for den under helseforetakene. Vi har sett at når helseforetakene får ansvar for transport, kan resultatet bli økonomisk motiverte kutt, og det er ikke akseptabelt innenfor denne tjenesten. Med den usikkerheten som mange føler i en slik situasjon, særlig førstegangs fødende – gjerne ute i distriktet, med sommerstengte eller nedlagte fødeavdelinger og enkelte steder omlegging av ambulansetjenesten – er det viktig at vi får på plass et lovverk som sikrer alle sider ved svangerskapsomsorgen, uavhengig av bosted og egen økonomi.

Bekymringsmeldinger om kutt innen svangerskapsomsorgen har tilflytt både meg, komiteen og partiet, noe Fremskrittspartiet oppfatter ikke å være i tråd med det et enstemmig storting sa under behandlingen av St.meld. nr. 12. Så kan man si at statsråden nå forsikrer oss om at dette ikke skal skje, men foreløpig tyder tilbakemeldingene på det motsatte.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [13:07:05]: Interpellanten, Sjøli, viser til at et enstemmig storting har uttalt at det er uakseptabelt at fødetilbudet blir svekket av økonomiske årsaker. Til tross for dette opplever vi panikk-kutt, forslag om omorganisering fra fødeavdeling til fødestue, trusler om nedleggelse og sommerstengte fødeavdelinger. Og vi har også de seneste dagene fått oppleve at det som tidligere var rapporterte nestenulykker, har resultert i flere tragiske utfall ved enkelte sykehus og fødeavdelinger.

Interpellanten ga i sitt innlegg et svært godt bilde av problemene for fødeavdelingene generelt rundt omkring i landet, og det skremmer meg at vi midt i denne alvorlige debatten opplever at Helse Sunnmøre nå foreslår økonomisk motiverte kutt på 1,8 årsverk ved neonatal avdeling for for tidlig fødte ved sykehuset i Ålesund, og kutt ved fødeavdelingen på sykehuset i Volda – det til tross for at Helse Sunnmøre kan vise til at sykehuset i Volda, sammen med sykehuset i Ålesund, har hatt en fin vekst i antall nyfødte det siste året, og til tross for at neonatal avdeling fra før av sliter med stram bemanning og høyt arbeidspress. Forslagene til kutt har skapt harme, utrygghet, underskriftskampanje og fakkeltog. De bidrar også til å sette fødselsomsorgen på Sunnmøre mange år tilbake, ettersom Sunnmøre er en sterk vekstregion og neonatalavdelingen i Ålesund er den eneste i sitt slag mellom Bergen og Trondheim. Det er også godt dokumentert at neonatalavdelingen i Ålesund innehar høy kompetanse som er minst – og jeg sier minst – på linje med tilsvarende avdeling ved St. Olavs hospital i Trondheim. Denne kompetansen er viktig å beholde for å kunne ivareta og utvikle avdelingen også i framtiden.

I de fleste tilfeller er en fødsel ukomplisert, og opplevelsen er til stor glede for hele familien, som ønsker å delta i størst mulig grad. Samtidig opplever noen fødende at den lille har det veldig travelt, altfor travelt, med å komme til verden. I slike tilfeller kreves det nærhet til høy medisinsk kompetanse og raske reaksjoner for å gi barn og mor den beste behandling. For den fødende og barnet er opplevelsen i seg sjøl belastende. Nærhet og støtte fra familien er derfor svært viktig. En enstemmig helse- og sosialkomité og et samlet storting sa derfor i 2003 og 2004 klart ifra om at viktig etablert fagkompetanse innen intensiv nyfødttmedisin ved sykehuset i Ålesund skal opprettholdes og videreføres. Komiteen begrunnet vedtaket i sine merknader ved å vise til at avdelingen over tid har hatt svært gode resultater innen nyfødttmedisin og når det gjelder for tidlig født, og at det derfor vil være uheldig å bygge ned slik viktig kompetanse der avstandene er store til nærmeste regionsykehus. Minst like viktig er det å minne om at Ålesund sykehus i komiteens merknader den gang ble bedt om å opprettholde et høyt faglig nivå for nyfødttmedisin, og at Helsetilsynet vil ha som oppgave kontinuerlig å vurdere tilbudet og trykgheten i tilbudet. Slike uttalelser forplikter. De oppfordrer i hvert fall ikke til økonomisk motiverte kutt i dagens tilbud.

Jeg håper at statsråden her i dag kan bekrefte at Stortingets tidligere klare vedtak om opprettholdelse av neonatalavdelingen i Ålesund står ved lag. Jeg håper også at statsråden kan bekrefte at hun vil bidra til at det blir slutt på panikk-kutt ved fødeavdelingene, da dette er viktig fordi en god og trygg opplevelse gjennom svangerskap, fødsel og barseltid er avgjørende for å sikre god helse for mor og barn, familiens trivsel og mestrings-evne, og dermed også bidrar til å få en god start på familielivet.

Et enstemmig storting vedtok allerede i 2001 at vi skal ha en desentralisert fødselsomsorg i Norge. Vi kan ikke underslå dette vedtaket ved å akseptere panikk-kutt og kortsiktige løsninger for å nå balansekravene. Vi kan heller ikke stirre oss så blinde på bunnlinjen at vi foretar kutt som reduserer kostnader i dag, og som fører til alvorlige ulykker og økte utgifter for samfunnet på sikt. Jeg er enig i at det er viktig at helseforetakene mestrer det å drive i balanse. Men for meg er det minst like viktig å sørge for å sikre et forsvarlig tilbud til pasientene og de fødende.

Det er ingen hemmelighet at sykehusene i Møre og Romsdal må kutte kontinuerlig i driften for å bistå overforbruket ved St. Olavs hospital i Trondheim. Det er heller ingen hemmelighet at fagmiljøet ved St. Olavs i klartekst har sagt at de ønsker å ta over funksjonene ved neonatalavdelingen i Ålesund. Dette er en kamp som har vært kjempet i mange år, og som tidligere regjeringer og storting gjennom klare vedtak har slått tilbake. I en av livets mest sårbare faser skal vi være trygge for at vi får rask behandling av høy kvalitet. Fødende og barn skal ikke være salderingspost.

Som medmenneske, kvinne, mor og mormor vil jeg fortsette kampen for et godt og trygt fødetilbud i hele landet.

Kjersti Toppe (Sp) [13:12:40]: Fødetilbudet er en helsetjeneste som folk er svært opptatt av skal fungere godt, alle steder i landet. Opplevelse av forringelse av tilbudet og frykten for å få dårligere lokale fødetilbud – og større risiko for uheldige hendelser – har vært årsak til et stort engasjement og mange fakkeltog opp gjennom tidene. Med stortingemeldingen En gledelig begivenhet ble grunnlaget lagt for at gravide og fødende skal kunne oppleve en helhetlig og sammenhengende svangerskaps-, fødsels- og barselomsorg. Stortinget vedtok at regionale helseforetak, i samarbeid med berørte kommuner, skulle utarbeide flerårige, helhetlige og lokalt tilpassede planer for fødetilbudet i regionen, inkludert svangerskaps- og barselomsorg. Jeg er glad for at helseministeren i innlegget i dag understreker at de regionale helseforetakene er underrettet om at eventuelle planer om å endre strukturen i fødselsomsorgen må vente til slike planer er utarbeidet. Jeg er også glad for at en enstemmig helse- og omsorgskomité har understreket at det ikke skal gjøres økonomisk motiverte omstillinger som fører til et dårligere fødetilbud, og at helseministeren i dag forsikrer oss om at dette blir ivaretatt. Men det bekymrer meg at det av og til kan synes som om det er en avstand mellom det som blir vedtatt i Stortinget, og livets realiteter. Jeg vil gjerne få sitere Stener Kvinnsland, administrerende direktør i Helse Bergen, som i et debattinnlegg i Bergens Tidende 21. februar i fjor – etter at det hadde vært flere oppslag i media om omlegging av tilbudet ved Kvinneklinikken – skrev følgende:

«Den årlige budsjettkampen i sykehusene engasjerer. Sterke grupper aksjonerer og jobber for sin hjertesak. Noen får gjennomslag hos politikerne. Men ingen spør hvem som da blir valgt bort og må betale regningen (...). Det handler ikke lenger om hva vi mener vi bør gjøre, men hva vi har råd til å gjøre. (...) Jeg hadde aldri trodd at jeg noen gang skulle komme til å sette svake grupper opp mot hverandre. Men det er faktisk hverdagen nå.»

Kvinnslands ord gir grunn til ettertanke, både i forhold til det at ressurssterke brukergrupper i helsevesenet gjerne blir hørt først, og det betimelige spørsmålet om hva som eventuelt må velges bort når noen områder skal prioriteres, men også i forhold til det faktum at vi har organisert sykehusdriften i en foretaksmodell, der fokus på budsjett og bedriftsøkonomisk tankegang står helt sentralt. Prioriteringer må gjøres innenfor denne virkeligheten. Økonomisk motiverte omstillinger blir gjort hele tiden, mens fokus på kvalitetsarbeid gjerne ikke har hatt samme oppmerksomhet. I disse dager arbeider mange lokale og regionale helseforetak med langsiktige strategiplaner for sine tjenester og virksomheter. Jeg kjenner til at det flere steder blir, eller har blitt, vurdert å gjøre fødeavdelinger om til fødestuer. Et eksempel fra Vestlandet er Nordfjord sjukehus i Sogn og Fjordane og Stord sjukehus i Hordaland. Jeg vil derfor be helseministeren være ekstra observant på dette, og sikre at Stortingets intensjon blir fulgt opp, at strukturendringer i det minste ikke blir foretatt før helhetlig plan for fødetilbudet i regionen er på plass, og at kvalitetsvurderinger blir lagt til grunn. Større strukturendringer bør også forankres politisk, f.eks. i Nasjonal helseplan, for det

er klart at omgjøring fra fødeavdeling på lokalsykehuset til fødestue oppleves av innbyggerne som en forringelse av tilbudet – selv om fødestuer i dag fungerer som gode alternativer i områder med store reiseavstander.

Det er også et faktum at antall liggedøgn har blitt redusert, ofte som en konsekvens av årlige budsjettnedskjæringer. Fra jeg fikk mitt første barn i 1992 til jeg fikk mitt siste i 2004 ble antall liggedøgn på sykehus etter fødsel redusert fra fem til to. Men om oppfølgingen fra kommunenes helsetjeneste kan kompensere for denne endringen, synes jeg ikke at dette nødvendigvis er en negativ endring.

Helt til slutt vil jeg få rette en takk til interpellanten som setter søkelys på hvordan stortingsmeldingen blir fulgt opp. Senterpartiet og undertegnede deler dette engasjementet. Vi er glad for helseministerens forsikringer om at Stortingets mål blir fulgt opp, og for at de regionale helseforetakene blir pålagt å sikre at kvalitetskrav ved fødeavdelingene blir etterfulgt.

Laila Dāvøy (KrF) [13:17:31]: Først må jeg òg få takke interpellanten for hennes utrettelige engasjement for de fødende. Det er flott!

De siste dagene har det skjedd dramatiske ting i Vestre Viken helseforetak, senest med stengningen av fødeavdelingen på Kongsberg sykehus. Sykehuset fikk i høst avvik i forbindelse med tilsynsbesøk fra Helsetilsynet. De avdekket at sykehuset tillater fødsler hvor det er kjent risiko for komplikasjoner for mor og barn – som flere har vært inne på – uten at man har tilgang til nødvendig kompetanse. Et tilsvarende avvik fikk Helse Finnmark, Klinikk Kirkenes, føde- og gynekologisk avdeling, 8. desember i fjor. Begge steder ble tilsyn gjort på bakgrunn av flere innkomne opplysninger og konkrete hendelser. Det er også påfallende at Helsetilsynet påpeker mangel på forbedringsarbeid på disse fødeavdelingene. For Kongsbergs del ble dette påpekt også i forbindelse med tilsynet i 2004. Da het det:

«Det blir ikke gjennomført et systematisk forbedringsarbeid i virksomheten.»

I 2009 sier Helsetilsynet:

«Vestre Viken HF Kongsberg sykehus har ikke et internkontrollsystem som kan bidra i tilstrekkelig grad til kvalitetsovervåkning og kvalitetsforbedring.»

Dette er det grepet fatt i fra statsrådets side, så der får vi følge med på utviklingen. Men når det gjelder klinikken i Kirkenes, sa Helsetilsynet i desember i fjor:

«Det blir i liten grad gjennomført og dokumentert et systematisk forbedringsarbeid i virksomheten.»

Det er altså samme avvik som Kongsberg sykehus, der fødeavdelingen nå er stengt. Dette er alarmerende. Det handler bl.a. om ledelse og styring av fødeavdelingene. En rekke tilsyn de siste årene har påvist at dette mangler mange steder i landet. Dette må følges opp, og det haster. Jeg viser òg til interpellanten, som var opptatt av dette.

En annen sak som det er viktig å følge opp, er det nye ansvaret som helseforetakene har fått for følgetjenestene for fødende, og som statsråden var inne på i sitt innlegg. Det har skapt bekymring noen steder at kommuner sier opp vaktordninger for følgetjeneste med jordmødre før det er

klart hvordan ansvaret følges opp i helseforetakene. Det etterlyses informasjon fra sykehusene om dette. Jeg håper statsråden kan orientere om status for følgetjenesten for gravide, og om hvorvidt også hun får slike alarmerende meldinger, som altså vi får inn.

Det siste jeg ønsker å si noe kort om, og som flere har vært inne på, er sommerstengning av fødeavdelinger. Hvert år fremmes dette som forslag i mange helseforetak, til tross for at Jordmorforeningen tidligere har sagt at hensyn til turnus og ferieavvikling ikke er noe problem. Dermed er det få som egentlig har grunn til å stenge av andre enn økonomiske årsaker. Statsråden sier i dag at det er viktig at ifølge oppdragsdokumentene skal fødeavdelingene i utgangspunktet være åpne. Det er bra. Men det har jo stått i oppdragsdokumentene hvert eneste år, og til tross for dette har vi flere eksempler på avdelinger som likevel stenges. Det er viktig å sikre forutsigbarhet og kontroll for de fødende, både slik at de vet at det er trygt å føde på sykehuset de skal føde på, at de har tilbud om følgetjeneste når det er lang reisevei, og at fødeavdelingen de tilhører, holder åpent også om sommeren eller for den del i andre ferier.

Jeg kan godt tenke meg å høre om statsråden i år vil følge enda mer med enn bare å ha det nedtegnet i oppdragsdokumentene, for det har vist seg at det faktisk ikke er nok.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:21:31]: Jeg vil takke for en god og engasjert debatt. Dette er et område som alle er opptatt av.

Jeg har merket meg at statsråden sier at hun har fulgt opp overfor de regionale helseforetakene og vært tydelig på Stortingets enstemmige vedtak om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte endringer ved fødeavdelingene som fører til et dårligere tilbud. Det samme gjelder også sommerstengninger. Men til tross for dette kutter omtrent samtlige fødeavdelinger i landet altså i bemanningen, samtidig som fødselstallene stiger. Jeg skal personlig sørge for at statsråden får denne kartleggingen som Den norske jordmorforeningen – fagfolk og tillitsvalgte – har gjort av situasjonen. Vi kan rett og slett ikke leve med at det blir dårligere bemanning mens fødselstallene stiger – at vi får en dårligere kvalitet.

Bemanning er jo et kjernepunkt når det gjelder å sikre bedre kvalitet og en faglig god og forsvarlig fødselsomsorg. Det er spesielt fødselsomsorgen som er det mest sårbare. Statsråden sa at kvalitetsarbeidet er lovpålagt. Det vil med andre ord si at når fagfolk ikke har tid til å skrive avviksmeldinger, ikke har tid til å gå igjennom uheldige hendelser og ikke har tid til å få faglig påfyll og faglig utvikling, er det et lovbrudd. Hva vil statsråden gjøre med det?

Hvis vi skal klare å få en bedre omsorg, er det altså to ting som er viktige nå, og som vi kan gjøre raskt for å bedre kvaliteten. Det er å sørge for at nedbemanningen stopper opp og at man øker grunnbemanningen, og det er å sikre at det blir nok tid til å gjøre det helt nødvendige kvalitetsarbeidet. Som sagt er det det som kan gjøres raskt, de andre tingene får komme etter hvert. Men man må iall-

fall stoppe den nedbemanningen som foregår rundt omkring. Det er ikke nok å si at en skal følge med. Her viser det seg at de regionale helseforetakene svikter totalt når det gjelder å følge opp både Stortingets vedtak og pålegg fra helseministeren om at det ikke skal foretas økonomisk motiverte endringer. Likevel skjer det. Da er det helseministeren som har ansvar for å ta tak i det – ikke bare skrive det i oppdragsdokumenter, men faktisk følge med fra uke til uke på hva som skjer.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:24:30]:

Når det gjelder styringen med helseforetakene, er det faktisk slik at vi styrer gjennom oppdragsdokument og gjennom foretaksmøter. Oppdragsdokumentet ble – og jeg tror det faktisk var for første gang – sendt før året begynte, altså i desember. I romjulen ble det sendt til foretakene, og foretaksmøtene ble avholdt i forrige uke. Det er den oppfølgingen jeg har hatt med tanke på det som er gjort, bl.a. omleggingen av følgetjenesten som skjer fra 1. januar, og som foretakene har ansvar for.

Jeg sa i innlegget mitt at de regionale helseforetakene hadde frist til 1. juli i år med å utarbeide flerårige, helhetlige og lokalt tilpassede planer for fødetilbudet i regionen. Det er selvfølgelig også et arbeid som vil bli fulgt opp. Og som sagt, fristen for å ha gjort dette er 1. juli i år.

I budsjettet for 2011 skal vi legge frem en egen omtale av dette med kvalitet og kapasitet i jordmørtjenesten. Det nevnte jeg også, men jeg ønsker å gjenta det her.

Så til sommerstengte fødeavdelinger, som flere har vært inne på. Det er et tema som stadig kommer tilbake; det kommer tilbake like sikkert som sommeren kommer. Det skal ikke være – jeg presiserer det gjerne en gang til – økonomi som er førende for sommerstengte fødeavdelinger. Men jeg tror at vi må ta inn over oss at skal man klare å avvikle en lovpålagt ferie, er det ikke til å unngå at man noen steder må redusere bemanningen eller stenge. Likevel skal det tilbudet som skal gis, hvis det er åpent, være forsvarlig. Totalt sett må det være en forsvarlighet i tilbudet i et område. Samtidig vil jeg si at vi har hatt en veldig trist sak på Kongsberg, som også viser hvor viktig det er at vi klarer å ha fokus og holde oppe kvaliteten på fødetilbudet. Det er en stor utfordring, særlig når man skal avvikle ferie der det er redusert bemanning i perioder.

Representanten Sjøli var inne på informasjon til de fødende og transport i forhold til helseforetakene. Transporten og følgetjenesten synes jeg i hvert fall er et mye bedre tilbud – det burde være det også – som gir ekstra trygghet til den fødende.

Representanten Toppe nevnte foretaksmodellen og økonomi. Uansett hvor godt tilbud man vil ha, er det jo ikke slik at man kan frikoble alt helt fra økonomi. Men det skal ikke være økonomisk motiverte nedskjæringer før 1. juli i år. Jeg skal i hvert fall love å følge nøye med på det som ble sagt her om bemanning i forhold til de regionale helseforetakene og oppfølgingen av det – jeg skal ta det opp både med de regionale helseforetakene og med Helsetilsynet.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er dermed avsluttet.

Sak nr. 5 [13:28:11]

Interpellasjon fra representanten Laila Dāvøy til helse- og omsorgsministeren:

«Mange mennesker som har ME, kronisk utmattelses-syndrom, får ikke den hjelpen de trenger, hverken fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, eller i spesialist-helsetjenesten. Utfordringen for denne gruppen pasienter, er at de dårligste ikke tåler å forflytte seg eller å forholde seg til andre mennesker. Dette gjør det svært utfordrende å behandle dem. Mange trenger å få behandlingen der de bor. Det har vært iverksatt noen tiltak rettet mot denne pasientgruppen de siste årene. Dessverre er likevel tilbakemeldingene fra pårørende til disse pasientene at situasjonen er vanskelig. Satsing på ambulante team med spesiell kompetanse på ME, som kan nå pasienter i hele landet, er ett av flere tiltak som bør vurderes.

Vil statsråden lage en handlingsplan med tiltak for å sikre mennesker med ME et forsvarlig helse- og omsorgstilbud?»

Laila Dāvøy (KrF) [13:29:26]: Det er nå nesten tre år siden jeg reiste en interpellasjon om ME i Stortinget. Den gangen var jeg svært fornøyd med helse- og omsorgsminister Sylvia Brustads svar. Det ga inntrykk av at hun hadde forstått hvilken sykdom dette dreide seg om, og at hun kjente til situasjonen til de sykeste, som ikke fikk nok hjelp.

Samme dag som interpellasjonen ble diskutert, annonserte statsråd Sylvia Brustad at det nå etablerte kompetansenettverket skulle opprettes, at informasjonstiltak skulle komme, og at hun bl.a. ville vurdere å opprette tiltak i spesialisthelsetjenesten for de sykeste ME-pasientene.

Dessverre har lite skjedd hva gjelder tilbud til de aller sykeste. I 2008-budsjettet kom midler til å opprette ti skjermede sengeplasser i Helse Sør-Øst, noe jeg hadde etterspurt som et svært viktig tiltak. Ingenting skjedde det året. I budsjettet for 2009 ble dette gjentatt. Nå var man i gang med å opprette disse sengeplassene. Jeg har etterlyst disse i flere omganger, og det siste svaret fra tidligere helseminister Bjarne Håkon Hanssen var at de skulle komme innen 31. desember 2009. Jeg antar at de nå er på plass.

Det ambulante teamet på Ullevål er viktig, men har i en del tilfeller ikke hjulpet fortvilte familier i Helse Sør-Øst-området. De rykker ikke ut, men henviser ofte til lokal helsetjeneste som slett ikke har kompetanse.

Hvordan er så situasjonen for de sykeste ME-pasientene i dag? Jeg skal nemlig først og fremst i denne debatten snakke om disse. La meg gi en beskrivelse av det som kjennetegner mange av de sykeste ME-pasientene: kvinne eller mann i sin beste ungdom, bor hjemme hos foreldrene, er totalt pleietrengende 24 timer i døgnet, ligger med bleier, må snus jevnlig, har innlagt nesesonde for å få i seg næring, er aldri ute av sengen, orker ikke snakke eller kommunisere, kan ha sterke smerter uten å få smertelindring. Rommet er isolert så godt som mulig fra all lyd, og det er helt mørkt. Familien kan ha søkt, men fått nei til omsorgslønn, nei til borgerstyrt personlig assistent, nei til å få dekket nødvendig medisinsk utstyr.

Mange av disse pasientene er livstruende syke. De kan ha hatt ett eller flere sykehusopphold, som har forverret tilstanden dramatisk. Noen får ultimatum fra sykehuset om at dersom de skal få hjelp, må de innlegges på sykehuset igjen. Men de er for syke til å plasseres i et ikke-skjermet pasientrom på et aktivt sykehus. Et slikt ultimatum viser etter min mening hvor liten forståelse som finnes.

Videre kjennetegn kan være at Nav har sagt nei til midlertidig eller varig uførepensjon. Det siste tilfellet jeg hørte om i så måte – det var faktisk i forrige uke – var en pasient i midten av 30-årene som ble syk tre–fire dager etter en meningokokkvaksine. Hun var med i vaksineforsøket. Hun ble altså syk som tenårings, ble aldri ferdig med skolegang, har aldri kunnet arbeide, får ingen uførepensjon, er helt avhengig av foreldrene, både hva gjelder økonomi, bolig og pleie.

Noen familier har etter måneders eller års «kamp», som de kaller det selv, fått ulike ordninger for hjelp i kommunen der de bor, men har liten eller ingen kontakt med spesialisthelsetjenesten. Mange av de sykeste pasientene får altså ikke den nødvendige hjelp, til tross for de tiltakene som Regjeringen har etablert, men som også er utilstrekkelige for de sykeste syke. Jeg kan navngi og har telefonnummer til mange familier som er i en akkurat slik situasjon som de sykeste.

Norske leger er uenige om diagnosen, til tross for at det er flere tiår siden Verdens helseorganisasjon laget diagnostiske kriterier og anerkjente ME som en sykdom, og til tross for omfattende internasjonale studier. Noen leger vet lite og ingenting om ME. Noen mener det er en psykisk lidelse, andre at det er en nevrologisk lidelse, mens andre igjen mener det er en infeksjonssykdom. Forleden fikk jeg følgende melding fra en pårørende:

«Senest for noen dager siden snakket jeg med en nevrolog som mente at eneste hjelp for mitt barn var å innlegges på psykiatrisk og at det var opplest og vedtatt at ME skulle behandles slik. At det ikke handlet om infeksjoner. Det er det vi møter hele veien. Vi blir ikke trodd når vi sier de er alvorlig syke.»

Det finnes heller ingen behandling som det er enighet om. Noen har fått hjelp via nye ikke-godkjente behandlingsmetoder, f.eks. Lightning Process, noen med godt resultat, andre helt uten effekt.

Flere av de aller sykeste i Norge har den senere tid fått påvist at kroppen er sterkt infisert. Internasjonalt snakker man også om et nytt virus, det såkalte XMRV-viruset, som bl.a. i Sverige er slått opp som en kjempepest nyhet på linje med aids. I Norge hører vi lite og ingenting. Kun noen få leger i Norge jobber for disse pasientene, men har ingen mulighet til verken å fange opp, undersøke eller behandle alle. Pasienter – eller familien, kan jeg heller si – må selv betale for dyr behandling. Det gjelder også dyr, men livreddende medikamentell behandling der store infeksjoner er påvist. I andre europeiske land er slike medikamenter både tilgjengelige og tatt i bruk lenge før pasienten er blitt livstruende syk.

Mange av disse pasientene har altså fått påvist infeksjoner, bl.a. etter flåttbitt, men det finnes også andre infeksjonsgrunner. De sykeste pasientene er livstruende syke,

og mange av disse familiene møter en mur av uvitenhet og får ingen hjelp. Selv om helsetjenesten er uenig om diagnose og behandling, er det etter min mening totalt uakseptabelt å avskjære nødvendig omsorg og livsnødvendig utstyr til disse.

Statsråden kjenner godt til et av disse siste tilfellene, som jeg nylig har hatt to skriftlige spørsmål om, og som verken fastlege, spesialisthelsetjeneste, fylkeslege, ambulant team, kompetansenettverket, Helsedirektoratet eller Helse- og omsorgsdepartementet har kunnet ta ansvar for å hjelpe, verken hver for seg eller i samarbeid. Denne unge pasienten har store smerter, også smerter i forbindelse med å svelge mat og drikke. Til sist klarte ikke pasienten å svelge i det hele tatt. De fikk aldri hjelp fra helsevesenet til å legge ned nesesonde. Hadde det ikke vært for en pensjonert lege og to pårørende til andre ME-pasienter, er det uvisst hva som hadde skjedd.

Men saken er ikke løst. Hør bare hva foreldrene skriver i en mail til meg:

«Når det gjelder resepter får vi hjelp av andre pasienter med utstyr til sonden. Orker ikke kjempe mer akkurat nå. Ellers vasker vi utstyr i stedet for å kaste. Burde ikke være slik. Vårt barn trenger egentlig leger som kan dette fagfeltet til å sjekke ham hver dag. Men finnes kun en i Norge, utenfor det offentlige helsevesenet.

Man er egentlig alene uten noen mulighet til å nå gjennom på noe nivå enda det egentlig er snakk om liv her. Når hjelpen man får er farlig og man ikke er villig til å ta ett lite steg ut av satte tankemønstre for å gjøre en veldig enkel ting som redder liv.»

Det betyr hjelp med å få innlagt nesesonde i dette tilfellet.

Dette er noen få uker siden. Jeg vet ikke hvordan situasjonen er akkurat pr. i dag.

Vi er vitne til en systemsvikt når det gjelder de sykeste ME-pasientene. De får ikke hjelp. De passer ikke inn i det systemet vi har organisert helsetjenestene våre etter. De sykeste pasientene kan altså ikke legges inn på sykehus eller sykehjem, for der er det ikke skjermet nok for lyd og lys. Dette er det svært liten forståelse for. De sykeste trenger å få helse- og omsorgstjenester fra kompetent personell, og jeg vil be statsråden om snarest å få etablert et ambulant team med kompetente fagpersoner som kan sikre disse pasientene, uansett hvor de bor i landet, et forsvarlig helse- og omsorgstilbud, og at de blir trodd på sin sykdom, for det blir de altså ikke.

Etter mine antakelser dreier det seg om kanskje 50 til 100 mennesker – det er de aller sykeste. Jeg har i denne interpellasjonen bedt statsråden om å lage en handlingsplan for å sikre ME-pasienter et forsvarlig helse- og omsorgstilbud. På denne måten kan statsråden bidra til å legitimere at det er en sykdom, at det er mennesker som faktisk har rett til hjelp, men som ikke får det. Da må man ta noen grep fra sentralt hold.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:39:49]: Arbeidet med å sikre mennesker som rammes av kronisk utmattelsessyndrom, eller CFS/ME, et godt helsetilbud over tid, har vært et prioritert område for Regjeringen. Vi har, som representanten Dāvøy kjenner til, arbeidet systematisk for å bedre tilbudet til denne pasientgruppen.

Det tar tid å bygge opp gode tjenester, og det tar tid før tilgjengelig kunnskap og informasjon har nådd alle helsearbeidere som møter disse pasientene, i kommune- og spesialisthelsetjenesten. Interpellanten peker på at ikke alle pasienter opplever at de blir ivaretatt av helsetjenesten. Det er derfor viktig for meg å understreke at alle pasienter har krav på å bli møtt med respekt i forbindelse med utredning, behandling og oppfølging uavhengig av helse-tjenestens forståelse av deres sykdom. Det er ikke diagnosen, men den enkelte pasients behov for bistand og omsorg som avgjør hvilke tjenester som skal ytes i kommuner og på sykehus.

For perioden 2007–2010 er det bevilget til sammen 20 mill. kr over statsbudsjettet for å øke kompetansen om denne sykdomstilstanden. Midlene forvaltes av Helsedirektoratet som leder Nasjonalt kompetansenettverk for CFS/ME. Helsedirektoratet har gitt støtte til en rekke informasjonstiltak og fagutviklingsprosjekt i kommune- og spesialisthelsetjenesten. De har prioritert tiltak som kan bidra til en bedre utredning, behandling, pleie og omsorg for barn og unge og til de aller sykeste pasientene.

Jeg har fått informasjon både fra Helsedirektoratet, fra tjenestene og fra pasientorganisasjonene om at den nasjonale satsingen har gitt resultater. Det synes jeg er gledelig med tanke på den svært vanskelige situasjonen som mange av disse pasientene befinner seg i, og som også interpellanten Dāvøy beskrev.

Jeg er kjent med at alle de regionale helseforetakene har opprettet tilbud om utredning og oppfølging. I Helse Sør-Øst RHF er det etablert en ME-poliklinikk og et eget ambulant team. Sykehuset Innlandet HF har etablert landets første ME-telefon som et lavterskeltilbud knyttet til lærings- og mestringscenteret. Her kan pasienter, pårørende og helsepersonell få råd og veiledning om CFS/ME. Ordningen er landsdekkende. I Helse Midt-Norge er tilbudet styrket gjennom etableringen av et tverrfaglig utrednings- og behandlingstilbud ved St. Olavs hospital.

Helse Sør-Øst har fått i oppdrag å opprette et tilbud for de aller sykeste pasientene med inntil ti sengeplasser. Det regionale helseforetaket opplyste i årlig melding for 2008 at Oslo universitetssykehus var i ferd med å utrede faglig innhold, organisering og målgruppe for tilbudet. På bakgrunn av en faglig totalvurdering er Oslo universitetssykehus i gang med å etablere to sengeplasser ved Oslo universitetssykehus, avdeling Ullevål, til utredning av pasienter som ikke kan nyttiggjøre seg det polikliniske tilbudet. De som ikke kan flyttes, vil få tilbud om utredning av det ambulante teamet.

Som interpellanten påpeker, trenger disse pasientene behandling og oppfølging der de bor. I statsbudsjettet for 2010 fremgår det at Regjeringen vil legge særlig vekt på å utvikle gode pleie- og omsorgstjenester i kommunene samt å etablere gode rehabiliterings- og mestringsstilbud i

alle helseregioner. I oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene har jeg bedt om at pasienter med CFS/ME sikres et adekvat tilbud om utredning, behandling og rehabilitering, herunder tilbud om lærings- og mestringskurs. Tilbudet skal utvikles i samarbeid med kommunene og Nasjonalt kompetansenettverk for CFS/ME. De regionale helseforetakene er bedt om å iverksette tiltak for at veiledningsplikten overfor kommunehelsetjenesten ivaretas.

Det arbeides med å utvikle gode tjenester til pasientgruppen nasjonalt og internasjonalt, og det foregår mye forskning på området, bl.a. ved universitetssykehusene. I 2009 er det gjennomført to internasjonale kunnskapsopsummeringer om ME, og to andre ble påbegynt. I tillegg har Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin fått tilskudd fra Helsedirektoratet for å vurdere effekten av alternative behandlingsformer for ME. Helsedirektoratet planlegger å legge ut resultatene på sine hjemmesider.

Nye forskningsresultater og kliniske erfaringer med pasientgruppen gjør at man i større grad kan gå ut med råd og anbefalinger om utredning, behandling og oppfølging av pasientene. Men det er fortsatt flere forhold som er uavklart. Utredning og oppfølging preges av uenighet, både i fagmiljøene og blant pasientgrupper.

Vi kan lære mye av å høste erfaringer fra modeller som er utviklet for å organisere gode tilbud for denne pasientgruppen. Erfaringene fra ME-poliklinikken og ambulant team ved Oslo universitetssykehus HF kan være et eksempel på dette. Foreløpige tilbakemeldinger viser at dette er et godt og etterspurt tilbud. Pasienter får et kunnskapsbasert tverrfaglig tilbud om diagnostikk og videre oppfølging – noe som har vært svært etterspurt av pasientene og deres pårørende. Sammen med erfaringer fra gode pleie- og omsorgstilbud i kommunene til de aller sykeste pasientene er dette eksempler på tilbud som kan gi nyttig erfaring i arbeidet med å utvikle tjenestetilbudet også andre steder i landet.

Jeg vil be Helsedirektoratet oppsummere det som finnes av ny kunnskap om utredning, behandling, rehabilitering, pleie og omsorg. Jeg vil samtidig be dem evaluere den nasjonale satsingen og gi en statusrapport om helse- og omsorgstilbudet til pasienter med kronisk utmattelsessyndrom i Norge.

Jeg kan forsikre om at jeg vil fortsette å følge helse-tjenestetilbudet til denne pasientgruppen tett. Jeg vil også, når evalueringen og oppsummeringene fra Helsedirektoratet og de regionale helseforetakene foreligger, vurdere den videre oppfølging av tilbudet til pasientgruppen. Jeg vil da også vurdere hvorvidt utarbeidelse av en handlingsplan kan være hensiktsmessig.

Laila Dāvøy (KrF) [13:47:07]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er veldig glad for alle de tiltakene som Regjeringen har satt i gang. Jeg føler også at statsråden vil følge dette tett opp videre. Det er utrolig bra at mange pasienter får hjelp og støtte gjennom de tiltakene.

Det tar selvfølgelig tid å legge til rette for at alle kan

få hjelp, men noe av svaret opplever jeg som at statsråden kanskje ikke snakker om akkurat de sykeste syke. Det er ikke alle som kan gå til lærings- og mestringsentrene. Det at St. Olavs hospital har fått et tilbud, eller at man har tilbud i alle de regionale helseforetakene, betyr ikke at de sykeste får hjelp.

Det som er mest alarmerende, er at svært mange av de sykeste har ett, to eller tre sykehusopphold bak seg, og de har blitt sykere av å være på et sykehus hvor man ikke blir tatt hensyn til hva gjelder dette: Man tåler ikke lys. Man tåler ikke lyd. Man tåler kanskje ikke å bli snudd – herjet med, som noen har kalt det. Det er en inkompetanse ute og går også i de regionale helseforetakene. Hvorfor får jeg nesten hver uke e-mailer inn fra pasienter og pårørende, som er så utslitte og fortvilte?

Når jeg nå har spurt tre statsråder om å lage enkle rundskriv ut til kommunene og til Nav-kontorene om at de må ta pasientene på alvor, er det veldig leit å få svar tilbake om at alle pasienter har krav på utredning, behandling og oppfølging preget av respekt, uavhengig av helsetjeneste, og forståelse av deres sykdom. Klart de har det, men hva hjelper det, når de ikke får det? Det er det som er mitt poeng i dag. De har rett til det, ja. Man har pasientrettighetsloven, ja, men det hjelper jo ikke hvis man møter et inkompetent – unnskyld at jeg sier det – helsevesen en god del steder. Vi skriver 2010. Det er flott med alle tiltakene. Det er fantastisk med pasienter som ikke er så syke at de klarer å dra nytte av det tilbudet som er. Men jeg snakker om dem som ligger i sengene sine. Noen har ligget i mange, mange år.

Jeg var på en konferanse i Stavanger for to uker siden. Det var KrF Kvinner som arrangerte den. Vi ble sjokkerte over alle som kom, over alle historiene. Det var skremmende. Hva skal de gjøre? Hvorfor i all verden kan man ikke lage en handlingsplan eller et rundskriv nå – i dag, i morgen – som gjør at også disse blir forstått og får hjelp? De kan ikke vente. De er livstruende syke.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:50:28]: Hvis jeg trodde at et rundskriv ville hjelpe, ville jeg selvfølgelig ha sendt ut et rundskriv. Men jeg har lyst til å vise til det nyhetsbrevet som Helsedirektoratet sender ut – så vidt jeg vet – flere ganger i året. I hvert fall er det kommet ett for januar 2010 som omtaler ME, og som dreier seg om denne sykdommen alene. Det omtaler både forskning på og tilbud om behandling for denne sykdommen.

Jeg tror vi må ha noe forståelse for at det tar tid å bygge opp et behandlingstilbud. Det er frustrerende for dem som er syke. Selvfølgelig er det det, særlig fordi dette er en pasientgruppe som ikke nødvendigvis – som interpellanten veldig sterkt understreket – profiterer på å være på sykehus, nettopp fordi de ikke kan være der. De er så syke at de ikke klarer det. Da må man finne bedre måter å behandle dem på, i kombinasjon med at kommunene tar et større ansvar, selvfølgelig under veiledning av ambulante team, som f.eks. det som er ved Ullevål.

Jeg vil egentlig avvise at vi har et inkompetent helsevesen. Jeg oppfatter det ikke slik. Jeg oppfatter det slik at både Helsedirektoratet, departementet og de regionale

helseforetakene har tatt denne situasjonen veldig alvorlig. Det mener jeg de skal få respekt for. Så skal de selvfølgelig også få støtte til kunnskapsoppbygging. Det betyr at vi må støtte når det gjelder forskning og alle andre tiltak.

Så har jeg nettopp understreket – i mitt første innlegg – at jeg, når alt det som er gjort, er samlet, når det arbeidet som er gjort hittil, er evaluert, vil foreta en vurdering videre. Et rundskriv alene er ikke nok. Det kan hende at en handlingsplan kommer til å være det rette, men vi må handle lenge før planen foreligger.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:52:56]: Det er en veldig viktig debatt som interpellanten Laila Dāvøy reiser i dag. Pasienter som har fått diagnosen ME, eller kronisk utmattelsessyndrom, har som oftest i lang tid vært syke. De fleste har gått gjennom mange utredninger for å kunne utelukke andre sjukdommer. Ikke så reint få har opplevd ikke å bli trodd når de har kommet med sin sjukdomshistorie, og noen har blitt direkte mistenkeliggjort. Det er vondt å bli ramma av en sårn, for mange invalidiserende, sjukdom. Enda verre må det være ikke å få hjelp når man trenger det som mest.

Det er flest kvinner og for det meste helt unge eller unge voksne som får ME. Fordi det er vanskelig å finne konkrete målbare holdepunkter for diagnosen, tar det som regel tid å komme fram til at pasienten lider av kronisk utmattelsessyndrom. Av de som blir ramma, er det ca. 10–15 pst. som blir så syke at de nærmest blir pleiepasienter.

Regjeringa har tatt flere grep for å hjelpe denne pasientgruppa, som statsråden har gjort rede for. Jeg vil her nevne at det forskes flere steder på mulige behandlingsmetoder, bl.a. ved Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin i Tromsø, som er nevnt her, og at det i regi av flere helseforetak er etablert tilbud til ME-pasienter, bl.a. ved lærings- og mestringsentre. Ved Barnekliviken ved Rikshospitalet har man oppretta en enhet for ME hvor det tilbys et todagers opphold på dagposten, etter et standardisert tverrfaglig utredningsprogram. Målet med oppholdet er å stille endelig diagnose og utrede hvilke disponerende, utløsende og vedlikeholdende faktorer som er relevant for den enkelte pasient, samt å kunne gi råd om behandling. Det er også etablert et nasjonalt nettverk av barneleger som er spesielt engasjert i denne sjukdommen og disse pasientene. Også andre grupper innen helsetjenesten samarbeider i nettverk for å komme fram til bedre kunnskap om og årsaker til og behandling av ME.

Vi har ikke så langt klart å trekke klare konklusjoner om hva slags sjukdom ME egentlig er, eller hva slags behandling som virker overfor disse pasientene som er ramma av det vi kaller for et kronisk utmattelsessyndrom. De beste resultatene kan vi se av kognitiv terapi og gradert tilpassa trening. Det blir derfor viktig at vi samler den kunnskap vi nå er i ferd med å skaffe oss, og at det gis god oppfølging og omsorg i den enkelte pasients nærmiljø.

Det har til tider vært ganske vanskelig for ME-pasienter å få rehabiliteringsstøtte, attføring eller andre trygdeytelser. De siste par årene har imidlertid dette endra seg noe ved at vi har fått dyktige spesialister på ME, som har fått godkjent sine legeerklæringer om trygdeytelser for disse

pasientene – dette til tross for at vi også kan høre enkelt-historier om det motsatte. Det kan bidra til at hverdagen blir litt enklere for mennesker som kan oppleve å gå fra et aktivt, skapende liv til en situasjon hvor de står utenfor både arbeidsliv og sosialt liv.

Jeg har også tro på at når vi nå har flere fagmiljøer som både forsker på og driver kliniske behandling av pasienter med ME, vil vi kunne få kunnskap og innsikt til ytterligere å gi relevant behandling og hjelp til denne utsatte pasient-gruppa. Jeg er trygg på at Regjeringa tar den utfordringa på det aller største alvor.

Per Arne Olsen (FrP) [13:57:30]: Det er en svært viktig problemstilling som interpellanten takknemlig nok i dag tar opp.

ME er en sykdom som rammer mange mennesker, og som bl.a. kjennetegnes av store individuelle forskjeller, både i sykdomsforløpet og ikke minst i forhold til behandlingen. Det er derfor veldig viktig at man får på plass et system som fanger opp de individuelle forskjellene blant dem som rammes av denne sykdommen.

Et av hovedproblemene knyttet til ME er, etter min oppfatning, manglende kompetanse i helsevesenet. Det fører bl.a. til at det for mange oppleves vanskelig å få på plass en riktig diagnose. Det er vanskelig å få på plass et adekvat og godt behandlingstilbud samt at det er problematisk å få oppfylt pasientrettighetene og andre praktiske hensyn knyttet til den enkeltes situasjon. Som det også her er sagt: Da hjelper det lite med et brev.

ME er en sykdom som er forholdsvis ukjent på forskningsområdet. Det er derfor svært viktig at man får på plass en adekvat og god forskning. Det er nødvendig at man ser på mulighetene for oppbygging av et kompetansesenter for ME, som både ivaretar pasientenes behov for behandling og ikke minst deres behov for oppfølging, og som også samler og utvikler et fagmiljø på disse områdene i Norge. Det er dessverre en kjensgjerning at det er store forskjeller knyttet til behandling og oppfølging av disse pasientgruppene ut fra hvilken helseregion, hvilken kommune, hvilken lege som den enkelte pasient må forholde seg til.

En av hovedutfordringene ved sykdommen ME er at vi vet altfor lite om hvilke behandlingsformer som hjelper, og hvilke som ikke hjelper. Det er videre slik at det er svært individuelt fra person til person hva som virker, og hva som ikke virker. Det er derfor viktig at forskningen kommer på plass, og at man samtidig legger opp til et bredt spekter av behandlingsformer, slik at den enkelte pasient blir gitt muligheten til å prøve flere behandlingsformer, med den hensikt å finne ut hva som er best for den enkelte person og enkelte pasient.

ME-pasienter har svært ulik funksjonsevne. I tillegg kan dette variere nærmest fra dag til dag. Det er derfor viktig at den enkelte pasient blir omkranset av et fleksibelt og hensiktsmessig oppfølgingsapparat. Det er viktig at man legger til rette for en rekke tiltak ut fra den enkeltes behov, enten det er omsorgslønn til pårørende som yter omsorg, eller et kommunalt hjelpeapparat som yter tjenester som er nødvendige.

En handlingsplan for ME samt ambulante team med stor kompetanse som følger opp disse pasientene, kan begge være fornuftige og nødvendige tiltak. Det er imidlertid viktig at man samtidig legger stor vekt på at forskningen og fleksible og mangfoldige behandlingstilbud prioriteres sterkt i tiden som kommer. Et eget kompetansesenter for ME kan være det nødvendige lokomotivet for å få på plass den nødvendige kunnskapen og kompetansen og oppfølgingen av denne hardt prøvde pasientgruppen.

Jeg har stor forståelse for at dette er et vanskelig og komplisert område for helsevesenet å gripe fatt i. Det er derfor nødvendig med god politisk ledelse og iverksettelse av nødvendige tiltak for å starte en prosess som bedrer situasjonen for disse pasientene. Det er derfor med en klar oppfordring til helseministeren jeg tar til orde for igangsettelse av et slikt kompetansesenter i Norge. Vi kan ikke sitte og være vitne til at en stor gruppe pasienter blir brukt som kasterballe i det norske helse- og omsorgsvesenet, rett og slett som følge av manglende kompetanse. Det er derfor viktig at man nå erkjenner at kompetansenivået er for lavt, og at man derfor iverksetter en storstilt satsing på dette området.

Jeg vil få lov til å avslutte med å rette en honnør til interpellanten, som tar opp dette temaet, samt en honnør til helseministeren, som jeg oppfatter i hvert fall prøver å se på denne saken med den nødvendige alvorlighetsgrad. Jeg håper derfor helseministeren så raskt som mulig, kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med et handlekraftig tiltak som kan føre til en bedring for denne pasientgruppen.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:02:51]: Jeg vil berømme interpellanten for at hun tar opp situasjonen for denne pasientgruppen. Jeg vet at hun i lang tid har hatt et engasjement for dette.

Pasienter som rammes av kronisk utmattelsessyndrom kan oppleve alvorlig sykdom, som både fører til muskel- og skjelettlidelser, kronisk utmattelse og også nevrologiske forstyrrelser. Sykdommen kan være svært belastende i seg selv, men disse pasientene og deres pårørende møter også andre utfordringer.

Til tross for at sykdommen er beskrevet fra 1960-tallet, er det fortsatt mangel på kunnskap om diagnostikk og god behandling i helsetjenesten. Det pågår fortsatt diskusjoner om sykdommen er av somatisk eller psykisk karakter, til tross for at pasientene har fysiske symptomer, plager og smerter. Det er viktig at ikke helsetjenesten baserer seg på et kunstig skille mellom soma og psyke, siden disse delene av oss mennesker er uløselig knyttet sammen.

På bakgrunn av utenlandske studier anslås det at det er mellom 9 000 og 18 000 mennesker i Norge som er rammet av CFS/ME, hvorav hoveddelen er kvinner. Man antar at ca. 460 personer i Norge er alvorlig syke og sengeliggende. Også barn og unge kan rammes.

Det har heldigvis vært en utvikling av tilbudet til pasienter med kronisk utmattelsessyndrom. Vi er likevel langt fra målet om et godt og mer likeverdig helse- og omsorgstilbud til disse pasientene. Fortsatt må mange kjempe for å bli trodd, for å få den riktige diagnosen og for å

få god behandling og omsorg. Fordi dette er en utelukkesdiagnose, er veien til riktig diagnose ofte svært lang. I mellomtiden risikerer pasientene å falle ut av det sosiale livet og arbeidslivet.

Jeg vil likevel peke på noen positive tiltak på dette området. Det tverrfaglige ME/CFS-senteret ved Oslo universitetssykehus tilbyr utredning og veiledning. De har både et poliklinisk tilbud og et ambulant team, i tillegg til at senteret gir veiledning til kommunene. Dette er viktig for å gi pasientene bedre helsehjelp der de bor, noe som også er i tråd med Samhandlingsreformen. Høyre støtter representanten Dāvøys oppfordring om en større satsing på flere ambulante team for pasienter med kronisk utmattelsessyndrom. Det ville vært svært nyttig om statsråden gjennom etablering av slike tilbud kunne vise til at Samhandlingsreformen er noe mer konkret enn det vi kanskje har sett på enkelte områder så langt.

Lærings- og mestringssenteret ved Sykehuset Innlandet etablerte i 2009 en hjelpetelefon for ME-pasienter og deres pårørende. Dette har vist seg å være et svært etterspurt tilbud, som benyttes av både pasienter og helsepersonell fra hele landet. Samtidig gir dette tiltaket verdifull innsikt i de utfordringene som pasientene møter, noe som gir oss mulighet for å forbedre helse- og omsorgstilbudet. Tiltaket har vært etablert som et prosjekt, og jeg vil sterkt henstille til helse- og omsorgsministeren om å bidra til at tilbudet kan videreføres og bli permanent.

Enhet for kronisk utmattelsessyndrom ved Rikshospitalet driver både et klinisk tilbud, forskning og kompetansespredning. Deres kompetanse på hvordan sykdommen arter seg hos barn og unge, er særlig viktig. Fra Høyres side er vi opptatt av å styrke kvaliteten og kompetansen i helse- og omsorgstjenesten generelt. I denne sammenheng spiller også det nasjonale kompetansenettverket en viktig rolle. Jeg vil derfor understreke betydningen av at det investeres i forskning på dette området, slik at pasientene kan få et bedre tilbud.

Regjeringen tok i statsbudsjettet for 2008 et prisverdig initiativ til å etablere et tilbud om ti sengeplasser til alvorlig syke pasienter med CFS/ME. Dessverre tok det lang tid fra initiativet kom, til det nærmer seg realisering. Jeg vil likevel be statsråden redegjøre for status for etableringen av dette tilbudet, og hvordan hun vurderer kapasiteten i forhold til behovet for slik behandling for pasienter også i andre deler av landet.

Fra Høyres side vil jeg avslutningsvis understreke at tilbudet om rehabilitering må styrkes betydelig, også for denne pasientgruppen. Når pasientene har fått en diagnose og behandling, er det viktig å sette dem i stand til å mestre hverdag og jobb så langt som mulig. Dette vil være en god investering i bedre livskvalitet for pasientene og redusere behovet for trygdeytelser og helsetjenester for samfunnet. Vi mener at den neste helsepolitiske storsatsingen på dette området må komme innenfor rehabilitering. Vi håper regjeringspartiene kan innse verdien av en satsing på dette området, og støtte oss i kravet om en mer forpliktende satsing på opptrening under arbeidet med Samhandlingsreformen.

Laila Dāvøy (KrF) [14:07:50]: Jeg vil takke alle som har deltatt i debatten, også statsråden.

Jeg er veldig glad for at det er satt i gang en rekke tiltak, og ikke minst er jeg glad for at statsråden også varsler at hun kan tenke seg å vurdere en handlingsplan, selv om den kanskje ikke akkurat kommer rundt neste hjørne. Jeg skulle ønske at den kom i morgen.

Jeg må også få lov til å presisere at i min interpellasjon, slik jeg har fremmet den her i dag, har jeg prøvd å fokusere på de sykeste. Noen – kanskje de aller fleste – av de tiltakene som er satt i gang, og som mange har vist til her, vil ikke komme de sykeste til gode. De er for syke. De kan ikke komme på en dagpost, de kan ikke gå på et lærings- og mestringssenter, de kan heller ikke ta en telefon.

Så til det rundskrivet som jeg har bedt om, faktisk fra tre forskjellige helseministre de siste årene. Jeg tror ikke et informasjonsskriv fra Helsedirektoratet har samme status som et eventuelt rundskriv der man legitimerer at ME er en sykdom og viser til WHO-kriteriene, at man faktisk har krav på og rett til omsorgstilbud i hjemmet når man verken kan legges inn på sykehus eller klarer å stelle seg selv. Mange av disse pasientene får ikke hjelp i dag. Det er det jeg har prøvd å si.

«Inkompetent helsevesen» – jeg skulle nok sagt det på en litt annen måte. Vi har selvfølgelig ikke et inkompetent helsevesen, det vet statsråden at jeg ikke mener. Men vi har faktisk et helsevesen som i stor grad mangler kompetanse på ME – det mener jeg oppriktig.

Så er det jo statsråden som har ansvaret for sykehuse- ne våre. Det er statsråden som har ansvar for det innkjøpskontoret, eller det leveringskontoret som leverer sonder og sprøyter, som bl.a. den familien som jeg har tatt opp i spørsmålet, må betale selv. De må koke engangsutstyr. De aner ikke hva de skal gjøre hvis sonden går tett. Kan ikke statsråden – det er rart at jeg skal måtte stå her og be om det, det er litt spesielt – sørge for at man iallfall leverer ut utstyret selv om ikke pasienten er innlagt i sykehus for å få nedlagt sonden? Jeg skjønner ikke at dette ikke går an, at man skal være så negativ til dette.

Så skal det komme to senger. For tre år siden ba jeg om at alle de regionale helseforetakene måtte få noen skjermede sengeplasser, og det skulle komme ti. Nå skal det komme to, sentralt i Oslo. Jeg forstår det ikke. Når det gjelder de sykeste syke, er det jo nettopp dette de trenger.

Helt til slutt skal jeg si følgende, til Asker og Bærum-saken:

Pasienter har ikke blitt tatt inn til behandling i henhold til sine rettigheter: Full alarm. De sykeste ME-pasientene får ikke behandling hjemme. Ingen alternativer finnes når det gjelder de sykeste: Ingen alarm går.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [14:11:22]: Representanten Per Arne Olsen var inne på noe av det kre- vende her: Det er ikke samlet god nok kunnskap om hva som hjelper og hva som ikke hjelper når det gjelder be- handlingen av ME-pasienter. Derfor ble det også under- streket fra ham og fra flere andre at forskning er viktig, og det å samle kunnskap er viktig. Det er jo nettopp det vi også gjør.

Det ble spurt etter et nasjonalt kompetansesenter. Vel, det er etablert et nasjonalt kompetansenettverk. I det langstrakte landet vårt, hvor helsetjenestene er så desentralisert, mener jeg faktisk at et kompetansenettverk er særdeles viktig for denne pasientgruppen, nettopp for å kunne utveksle både forskningsdata og informasjon om behandlingsmetoder ut fra erfaring som det enkelte sykehus eller helseforetak, eller også kommune, måtte ha. Dette kompetansenettverket er administrert av Helsedirektoratet, så det er sentralt forankret med solid kunnskap, så mye som man faktisk har. Når jeg viser til den informasjonen som ble sendt ut, er ikke det å nedvurdere denne informasjonen, for det er faktisk meget god og omfattende informasjon som blir sendt ut. Det vil være viktig for familiene og for det helsepersonell som jobber med pasienter som har denne sykdommen.

Det ble også sagt at pasientene har vanskelig for å bli trodd. Det er klart at det er forferdelig vanskelig når folk opplever at de er syke, å ikke bli trodd. Det er viktig å understreke at helsetjenesten her har et særdeles stort ansvar.

Så er det sånn at ME-pasienter, som alle andre, har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Den skal ikke være knyttet til diagnosen, men nettopp se på behandlingen, altså det å få rett til behandling og rett til oppfølging.

Jeg er kjent med at Rissa kommune skal utvikle et rehabiliteringstilbud for ME-pasienter, og det vil, etter planen i hvert fall, åpne i løpet av året. Det kan være til noe hjelp.

Så er det slik at når det opprettes bare to sengeplasser, er det nettopp fordi – som interpellanten selv sa – disse sykeste pasientene ikke har utbytte av å være på sykehus. De klarer faktisk ikke å være der. Da hjelper det jo ikke å opprette ti sengeplasser. Da må man heller sette støtet inn på å behandle pasientene der de er.

Når det gjelder detaljer om sonder, kan jeg ikke nå gjøre noe annet enn å henvise til ME-telefonen og den veiledningen og støtten som pårørende kan få gjennom den.

Presidenten: Dermed er sak nr. 5 ferdigbehandlet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Som personlig varamedlem til Kringkastingsrådet for Jon Olav Alstad velges Marit Elisebet Totland, Husnes, i stedet for May-Helen Molvær Grimstad, med funksjonstid til 31. desember 2013.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sakene nr. 2–5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 6 [14:21:28]

Referat

- (186) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Linda C. Hofstad Helleland, Gunnar Gundersen og Sonja Irene Sjøli om NRK og reklamefinansiering (Dokument 8:45 S (2009–2010))
- (187) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Olemic Thommessen, Ingjerd Schou, Bjørn Lødemel og Sonja Irene Sjøli om bedring av rammevilkårene for frivillig sektor (Dokument 8:48 S (2009–2010))

Enst.: Nr. 1 og 2 sendes familie- og kulturkomiteen.

- (188) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Svein Flåtten, Øyvind Halleraker, Gunnar Gundersen, Frank Bakke Jensen, Henning Warloe og Elisabeth Røbekk Nørve om personlig sparing og ansattes medeierskap i bedrifter (Dokument 8:43 S (2009–2010))
- (189) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinær høy strømpris (Dokument 8:44 S (2009–2010))
- (190) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen og Knut Arild Hareide om bistand til Island uavhengig av IceSave-avtalens skjebne (Dokument 8:46 S (2009–2010))
Enst.: Nr. 3–5 sendes finanskomiteen.
- (191) Representantlovforslag fra stortingsrepresentantene Sonja Irene Sjøli, Bent Høie, Erna Solberg og Elisabeth Røbekk Nørve om lov om endring i lov 13. juni 1969 nr. 36 om skadeserstatning (Endring av § 3-9 – ménerstatning) (Dokument 8:47 L (2009–2010))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
- (192) Norske styrkebidrag til Afghanistan og utgifter i 2010 (Prop. 69 S (2009–2010))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.